

Lumea

Nr. 44 (209) - 26 OCTOMBRIE 1967

sumar

MERSUL EVENIMENTELOR	2—4 Contacte diplomatice ale săptămânii. — Cum se traduce în engleză „da, dar...”. — „Ziua internațională a Vietnamului”. — Scufundarea navei izraeliene „Eilath”. — Alger : prioritatea intereselor generale. <i>Radu Pascal</i>
ARTICOLE ȘI REPORTAJE	5 Un înalt oaspete al țării noastre, președintele Ayub Khan. <i>Constantin Florea</i> 6 Relația neoproliferare — dezarmare. <i>Ion Cârje</i> 14 De ce a început campania electorală americană mai devreme ca de obicei ? <i>Felicia Antip</i> 20 O viață închinată cauzei libertății : Ernesto Guevara. <i>Mircea Ivănescu</i> 26 SAHINŞAHUL MOHAMMAD REZA PAHLAVI despre coordonatele dezvoltării Iranului. <i>Corneliu Vlad</i> 28 „VENUS-4” — 350 milioane kilometri în 129 de zile. — Ultimele ore au hotărât totul. <i>Iuri Marinin</i> — Terra-Venus, o nouă rută cosmică. 30 Contacte cu intelectualitatea Americii Latine. <i>Acad. Iorgu Iordan</i>
DE LA TRIMIȘII NOȘTRI	11 NEW YORK — Consultări și dezbateri. <i>Cornel Răducanu</i> 16 RIO DE JANEIRO — Rio-panoramic. <i>Eugen Pop</i>
INTERVIURI	10 INDIRA GANDHI, primul ministru al Indiei, despre probleme ale cooperării internaționale. <i>George Serafin</i> 17 AUGUST DE WINTER, ministrul comerțului exterior al Belgiei : Contacte utile pentru dezvoltarea schimburilor. <i>T. Nifescu</i>
PREMIUL NOBEL 1967 PENTRU LITERATURA	13 MIGUEL ANGEL ASTURIAS : un mesaj către cititorii revistei „Lumea” și articolul „Scriitorii români, prietenii mei”.
SEMICENTENARUL MARELUI OCTOMBRIE	18 Economia și știința în plin avânt. Convorbire cu V. A. KIRILIN, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. <i>Sergiu Verona</i>
DE LA CORESPONDENȚII NOȘTRI	21 LONDRA — Apatie și ovații. <i>John Gritten</i> 25 VIENA — Austria și relațiile de bună vecinătate în spațiul dunărean. <i>Otto Schulmeister</i>
LUMEA IN CĂRȚI ȘI REVISTE	22 „Mercenar în Congo”. <i>Frank Allaun</i>
REPORTAJ PE GLOB	23 Zambia. <i>Gheorghe Secarin</i>
	32—33—34 „Arde Parisul ?” de Dominique Lapierre și Larry Collins (8)
PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALA	35—39 International Herald Tribune, Time, Le Monde Diplomatique, U. S. News and World Report, The New York Times, Medunarodna Politika, El Tiempo
PROFIL	39 GEORGE BROWN, ministrul afacerilor externe al Marii Britanii.
BREVIAR (2) • POȘTA REDACȚIEI (40)	

DOUĂ DOCUMENTE:

- PROIECT DE TRATAT CU PRIVIRE LA NEPROLIFERAREA ARMELOR NUCLEARE prezentat la 24 august 1967, în Comitetul celor 18 state pentru dezarmare, de către delegațiile S.U.A. și U.R.S.S. (documente separate, dar identice).
- PROPUNERI PRIVIND ÎMBUNĂTĂȚIREA PROIECTULUI DE TRATAT DE NEPROLIFERARE A ARMELOR NUCLEARE, prezentate la 19 octombrie 1967 de către delegația română în Comitetul celor 18 pentru dezarmare, din însărcinarea guvernului Republicii Socialiste România.

Textele integrale în paginile 8—9.

19 — 25 octombrie

CONTACTE DIPLOMATICE ALE SĂPTĂMÎNII.

Dintre vizitele, turneele de călătorie — permanente aproape cotidiene ale vieții diplomatice — reținem, în perioada de care ne ocupăm, recente convorbiri de la Sofia între cancelarul Austriei, dr. Josef Klaus, și premierul bulgar Todor Jivkov, iar la începutul acestei săptămîni, tot în capitala bulgară, vizita primului ministru norvegian Per Borten. În același timp, primul ministru indian, Indira Gandhi, în continuarea călătoriei sale, s-a întâlnit la Cairo cu președintele R.A.U., Gamal Abdel Nasser, unde, cu acest prilej, a avut loc un schimb de vederi privitor la relațiile indo-egiptene precum și la situația internațională actuală, în special în Orientul Apropiat.

La Londra, un deosebit interes a suscitat vizita ministrului de externe iugoslav, M. Nikezici. În afara comunicatului comun, rețin cu deosebire atenția declarațiile ministrului iugoslav făcute presei. Astfel, în legătură cu modalitățile de soluționare a crizei din Orientul Apropiat, Nike-

Standul editurilor românești la Tîrgul internațional de carte de la Frankfurt pe Main

zici a enunțat un plan în patru puncte (nici un fel de cuceriri teritoriale prin forță, încetarea ocupării de teritorii străine, recunoașterea și securitatea tuturor națiunilor, libertatea navigației), conținînd principii care — presupune

ministrul de externe iugoslav — „trebuie să fie acceptabile tuturor, atît arabilor, cît și izraelienilor“. Abordînd apoi problema securității în Europa, ministrul iugoslav consideră că aceasta nu se poate întemeia pe consolidarea blocurilor militare, adăugînd însă că nu e realist să se creadă că aceste blocuri vor dispărea în curînd. El și-a exprimat convingerea că țările europene pot face mult pentru dezvoltarea cooperării și încrederii reciproce, care constituie principalele condiții pentru succesul unei conferințe asupra securității europene.

De altfel — se poate constata și cu prilejul acestei sumare treceri în revistă a cîtorva din contactele internaționale ale săptămîinii — problemele securității europene au figurat pe agenda celor mai multe din întrevederile amintite. Astfel, cancelarul Klaus afirma la Sofia că „în ultimii ani s-a făcut un important pas înainte în domeniul înțelegerii reciproce și al relațiilor practice“; în această direcție — a spus el cu prilejul unei prelegeri ținute la Academia de Științe a R. P. Bulgaria — Austria salută orice inițiativă care contribuie la destindere și la crearea premiselor pentru colaborarea general europeană. În contextul relațiilor inter-europene, cancelarul a apreciat activitatea Comisiei Dunărene, caracterizată ca „un valoros mijloc practic pentru dezvoltarea, în primul rînd, a relațiilor inter-guvernamentale din regiunea flu-

vială“. (Despre relațiile politice și economice ale Austriei cu țările dunărene — un articol al redactorului șef al ziarului vienez „Die Presse“).

CUM SE TRADUCE ÎN ENGLEZA „DA, DAR“...

Un caricaturist de la „Le Figaro“ îl desena, zilele trecute, pe generalul de Gaulle ținînd într-o mînă un dosar intitulat „Piața comună — Anglia“, iar în cealaltă receptorul unui aparat de telefon: „Giscard — se adresa el șefului independenților gaullisti — cum se spune «da, dar» în englezește?“ Asocierea dintre atitudinea abil obstrucționistă a independenților față de majoritatea gaullistă și poziția Franței față de intrarea Angliei în Piața comună exprima, nu numai plastic, dar și exact, ceea ce credeau comentatorii de presă că va fi poziția Franței la sesiunea ministerială a C.E.E. de la Luxemburg. Acum, după intransigentul discurs al ministrului de externe Couve de Murville, în fața celor șase colegi ai săi, aceiași comentatori par mai înclinați să vadă, dincolo de formula „da, dar“, același „nu“, pe care Franța l-a opus și în 1963 intrării Angliei în Piața comună. În englezește, formula lui Couve de Murville a fost interpretată ca un „veto strigător“. Este caracterizarea primului comentariu al B.B.C. despre reuniunea de la Luxemburg.

Prin evitarea însă a unui veto clar, Parisul — era de așteptat — s-a arătat dispus să

breviar

18 OCTOMBRIE. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a primit pe ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Republicii Chile în Republica Socialistă România, Miguel Serrano Fernandez, la cererea acestuia. ● Președintele Consiliului de Stat, Chivu Stoica, a primit pe primul ministru al Republicii India, Indira Gandhi.

19 OCTOMBRIE. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a primit pe primul ministru al Republicii India, Indira Gandhi, care a făcut o vizită în țara noastră.

21 OCTOMBRIE. Președintele Consiliului de Stat, Chivu Stoica, a primit pe Alteța Sa prințul Gholam Reza Pahlavi, care împreună cu soția, prințesa Manigé, au făcut o vizită de prietenie în țara noastră. ● Delegația Partidului Socialist din Japonia, condusă de Shichiro Matsumoto, deputat, membru al Comitetului Executiv al P.S.J. și șef al biroului pentru afaceri internaționale al acestui partid, a fost primită de președintele Marii Adunări Naționale, tovarășul Ștefan Voitec, membru al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R.

23 OCTOMBRIE. Secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a primit delegația Partidului Socialist din Japonia. ● La Palatul Consiliului de Stat au avut loc convorbiri oficiale între președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Chivu Stoica, și președintele Republicii Islamice Pakistan, feldmareșalul Mohammad Ayub Khan. ● Președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, a primit delegația guvernamentală sovietică condusă de V. A. Kirillin, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al Uniunii Sovietice, care a participat la deschiderea expoziției industrial-comerciale a U.R.S.S. ● A părăsit Capitala, plecînd la Helsinki, o delegație a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, condusă de tovarășul Emil Bodnaraș, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R., care, la invitația Comitetului Central al Partidului Comunist din Finlanda, face o vizită în această țară.

O stradă din Aden, după retragerea trupelor britanice. Zidurile dărîmate arată violența acțiunilor de represiiune la care a fost supusă populația

Zeci de mii de parizieni au organizat o demonstrație pentru pace în Vietnam. Coloana de manifestanți a pornit din Place de la République pînă în Place de la Bastille

„Ziua internațională a Vietnamului”

Manifestațiile împotriva agresiunii americane în Vietnam au devenit o constantă a vieții internaționale. Și e tot mai evident pentru observatorii lucizi ai evenimentelor contemporane că războiul dus de Statele Unite în Vietnam întîmpină opoziția tot mai largă a opiniei publice, atât americane cît și de peste hotare, el devenind problema cea mai gravă a Administrației actuale.

Demonstrațiile și marșurile de protest sînt una din cele mai grăitoare forme de exprimare a solidarității cu lupta dreaptă a poporului vietnamez pentru apărarea independenței și libertății sale. Rezonanța lor în conștiința publică internațională pune în lumină necesitatea stringentă ca Statele Unite să înceteze imediat și necondiționat bombardamentele asupra teritoriului Republicii Democratice Vietnam, ca măsură absolut indispensabilă creării unor premise favorabile restabilirii păcii.

Aceste imperative își găsesc ecoul în cele mai largi pături ale populației. Au demonstrat-o, săptămîna aceasta, cu nemăritulnită tărie, marile marșuri de protest din Statele Unite, culminînd cu acțiunile consacrate „Zilei internaționale a Vietnamului” proclamată de Conferința mondială asupra Vietnamului, care a avut loc anul acesta la Stockholm. În S.U.A. — de la Atlantic pînă la Pacific — ca și în marile orașe ale lumii, pe toate meridianele globului, această săptămîna a solidarității cu lupta poporului vietnamez a unit într-un consens general și exemplar dezideratele legitime ale forțelor iubitoare de pace din lume.

În Statele Unite, demonstrațiile cu prilejul „Zilei internaționale a Vietnamului” au atins proporții impresionante. Reporterii notau, simbătă, că Washingtonul oferea aspectul unui oraș invadat de peste 100 000 de manifestanți care cereau insistent să fie restabilită cît mai repede pacea în Vietnam; iar Pentagonul, celebrul creier al mașinii de război americane, a fost, pentru prima oară în istoria Statelor Unite, nevoit „să se aplece” împotriva „asaltului” demonstranților. 6 000 de soldați (patru batalioane ale reputei divizii a 82-a aeropurtate americane și 3 000 de soldați ai unităților de elită ale poliției federale) au trebuit să facă față — înarmați cu bastoane de cauciuc, pulverizatoare de gaze lacrimogene, „colt-uri și puști „M-16” — asediului celui mai mare imobil administrativ din lume.

Cu prilejul „Zilei internaționale a Vietnamului”, manifestații de protest împotriva războiului din Vietnam — avînd deseori caracterul unei mișcări de solidaritate cu demonstrațiile americane — s-au desfășurat în toate marile orașe ale lumii. În Japonia, în principalele orașe — la Osaka, Kyoto, Saporu, Yokohama, Kobe — și mai ales, la Tokio, peste cinci milioane de oameni au demonstrat împotriva intervenției americane în Vietnam, cerînd încetarea bombardamentelor asupra R. D. Vietnam. Totodată, demonstranții au condamnat cooperarea guvernului japonez la războiul din Vietnam. De asemenea, mari mitinguri de protest au avut loc în *Berlinul occidental*; în Belgia s-au organizat marșuri ale păcii la Anvers, Verviers, iar la Uni-

versitatea liberă din Bruxelles a avut loc „o veghe” de protest împotriva bombardamentelor asupra R. D. Vietnam. La Paris, mai multe zeci de mii de demonstrații au format un cortegiu care s-a deplasat între Piața Republicii și Piața Bastiliei, unde a avut loc un mare miting de solidaritate cu lupta poporului vietnamez. În Italia — la Torino, Genova, Palermo și în alte localități —, în R.F.G. — la Hamburg, Stuttgart și München (în acest oraș a fost ridicat pe turnul catedralei drapelul F.N.E.) — precum și în alte orașe vest-europene — de pildă Stockholm și Amsterdam — au avut loc ample demonstrații și mitinguri.

Manifestații viguroase, sprijinite de adevărata totală a întregii populații, au avut loc în țările socialiste.

„Ziua internațională a Vietnamului” a fost marcată în țara noastră, la București, printr-o adunare publică organizată de Comitetul național de solidaritate cu lupta poporului vietnamez. Cu acest prilej s-a adoptat o moțiune în care se cere încetarea imediată și necondiționată a bombardamentelor americane asupra R. D. Vietnam — sarcină majoră fără de care nu se poate concepe crearea unor premise favorabile reglementării problemei vietnameze —, retragerea trupelor intervenționiste americane și a tuturor celorlalte trupe străine din Vietnamul de sud, să fie respectat dreptul poporului vietnamez de a-și rezolva singur, fără nici un amestec din afară, problemele vieții sale interne, problemele unității și construcției sale noi, potrivit intereselor și năzuințelor sale naționale.

tergiverseze cît mai mult posibil începerea unor tratative cu Marea Britanie. Desigur, în balanța aprecierilor, la Quai d'Orsay, cîntărește, poate mai greu decît în 1963, sprijinul acordat Angliei de cei cinci parteneri și, în plus, elementul nou al candidaturilor Norvegiei, Danemarcei și Irlandei.

Țările nordice și în special Danemarca au fost împinse spre această inițiativă, în primul rînd, din rațiuni economice. Astfel, cea mai mare parte a producției agricole daneze (trei cincimi din totalul exportului) se îndreaptă spre Anglia și R.F.G. Dar — explică cei mai mulți experți — din cauza unei politici discriminatorii practicate în ultima vreme cu destulă consecvență de statele comunității economice vest-europene, R.F.G. îi cumpără din ce în ce mai puțin produsele agricole. Or, este evident, că o dată intrată într-o Piață comună alături de Anglia, Danemarca își va găsi debușeurile tradiționale. Dar și în cazul Danemarcei, soarta stă în mîinile Parisului, nu prea dispus să accepte concurență, la rolul de furnizor agricol privilegiat al organismului comunitar.

Se știe, de asemenea, că tentativa Angliei este în asentiimentul Olandei, Italiei și Belgiei — țări a căror opțiune nu-i străină de intenția de a face din Anglia, în cadrul Pieței comune, o contrapondere a presiunilor exercitate asupra lor de Franța și Republica federală.

Cît despre R.F.G., aceasta pare să fie înclinată spre o misiune de mediere între Londra și Paris. Atît ministrul de externe Brandt, la Luxemburg, cît și cancelarul federal Kiesinger, cu prilejul vizitei sale la Londra, par să aprecieze mai cu seamă virtuțile supleții și răbdării. „Noi — declara recent cancelarul — trebuie să încercăm să-i menținem pe (vest)-europeni în jurul aceleiași mese, printr-o acțiune deopotrivă tenace și răbdătoare, pînă în momentul în care Marea Britanie ar fi printre noi, cu acordul tuturor”. Cu alte cuvinte, tactica vest-germană pare a fi aceea de a-i invita pe englezi la moderațiune, evocînd, la nevoie, spectrul unei noi crize comunitare (aceasta ar fi, după opinia

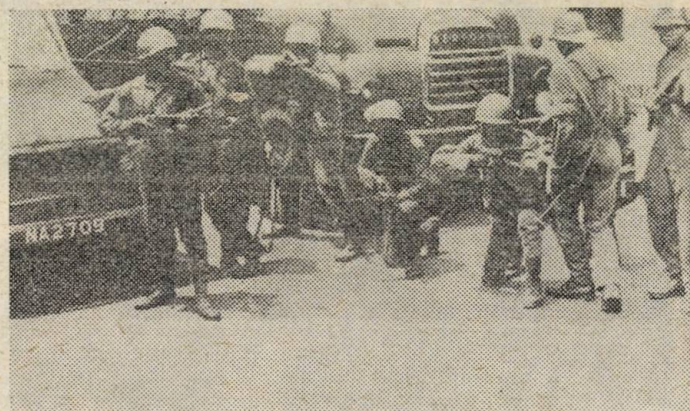
Bonnului, cea mai sigură modalitate de a face să eşueze candidatura britanică). Pe de altă parte, bunele oficii ale Bonnului par să nu fi găsit audiență așteptată la Paris. Willy Brandt, președintele actuală sesiuni a Consiliului ministerial al „celor șase”, n-a putut să-l convingă, săptămîna trecută, pe omologul său francez Couve de Murville de necesitatea de a se deschide discuții exploratoare cu Londra, dacă nu se reține, mai întîi, propunerea franceză. Dar propunerea franceză e cunoscută: înainte de a se lua vreo hotărîre asupra oportunității de a iniția sau nu negocierile cu Anglia, trebuie ca cei șase să examineze între ei, de o manieră aprofundată, consecințele pe care le-ar avea asupra comunității intrarea Marii Britanii și a celorlalte țări.

Ideea franceză — așa cum a dovedit-o sesiunea de la Luxemburg — n-a avut în cele din urmă, oponenți prea deosebiți. Iar argumentele prezentate de Couve de Murville n-au diferit, în esență, de cele expuse de președintele de Gaulle, la 16 mai, după săptămîni, după ce Wilson anunțase oficial candidatura britanică. Rolul lirei sterline ca monedă de rezervă — a dat a înțelege reprezentantul francez — face delicată orice asociere a Angliei la Europa oc-

cidentală; de aici, incompatibilitatea de a face parte, deopotrivă din C.E.E. și din zona lirei sterline — ansamblu preferențial monetar, financiar și economic. Cît despre cunoscuta situație a economiei britanice, greu pusă la încercare în ultima vreme, aceasta constituie, în continuare, o piedică în acceptarea candidaturii. Dar, problema fiind înainte de toate politică, Parisul n-a renunțat să vadă în Anglia, supusă rigorilor relațiilor sale speciale cu S.U.A., un „cal troian” al Washingtonului în Europa. Teza Parisului s-a dovedit și cu prilejul întîlnirii de la Luxemburg neschimbată: Anglia va trebui să devină, prin propriile ei mijloace, „cu adevărat europeană”, cu alte cuvinte să-și creze singură condiții care să facă posibilă adeziunea sa la Piața comună. Cu cuvintele unui comentator de la „Combat”, nu e vorba chiar de un veto, ci, mai curînd, de condiții în formă de veto.

În consecință, după Luxemburg — așa cum era de așteptat — discuțiile între cei șase se anunță a fi de lungă durată, înaintea eventualelor negocieri cu Marea Britanie, fie ele chiar „exploratorii”.

SCUFUNDAREA NAVEI ISRAELIENE „EILATH”. La 21 octombrie, în regiunea Port

Soldați nigerieni federali în Enugu, capitala provinciei biafreze

Said, unități navale egiptene au scufundat distrugătorul izraelian „Eilath”. Din scrisoarea adresată președintelui Consiliului de Securitate de către reprezentantul R.A.U. la O.N.U. reiese că scufundarea vasului izraelian a avut scopul de „a opri înaintarea navelor izraeliene în apele teritoriale egiptene”. La rîndul său, reprezentantul permanent al Israelului la Națiunile Unite arată că nava „Eilath” se afla într-o misiune de patrulare în Marea Mediterană, „la aproximativ 21 km de Port Said”. Potrivit informațiilor furnizate de comandantul forțelor navale izraeliene, 152 de marinari aflați la bordul vasului au fost salvați, 15 au murit și 36 au fost dați dispăruți.

Un purtător de cuvînt militar al R.A.U. a anunțat că la 24 octombrie forțe izraeliene au atacat cu foc de artilerie portul Suez; au fost incendiate rafinării și depozite de petrol. Artileria R.A.U. — arată un comunicat oficial egiptean — a ripostat printr-un puternic foc de baraj și a redus la tăcere bateriile izraeliene situate la est de portul Tewfic și în sectorul Massa. Potrivit unui purtător de cuvînt al armatei izraeliene, forțele egiptene au deschis marți focul împotriva unităților izraeliene la nord de portul Tewfic, iar armata izraeliană a ripostat cu foc de artilerie. În aceeași zi, R.A.U. a cerut convocarea de urgență a Consiliului de Securitate pentru a dezbate situația din Orientul Apropiat.

(La pag. 11, o corespondență de la sediul O.N.U., de la trimisul nostru special.)

ALGER : PRIORITATEA INTERESELOR GENERALE

În faza sa finală, conferința ministerială a țărilor în curs de dezvoltare se orientează spre examinarea unor proiecte de rezoluții. Cele patru comisii specializate ale conferinței au pus la punct proiecte de rezoluții privind produsele de bază (materile prime), mărfurile manufacturate și semi-manufacturate, probleme financiare. Conferința, ale cărei lucrări s-au terminat la 25 octombrie, s-a reunit din nou, în ședință plenară, pentru a aproba, în cele din urmă, un text sub denumirea de „Carta de la Alger”. „Carta de la Alger” — adevărat numitor comun al necesităților și intereselor economice și comerciale ale țărilor „lumii a treia” — conține, în esență, un program de acțiune precis pentru accelerarea procesului de dezvoltare economică și socială.

Impresia generală, acum spre sfîrșitul lucrărilor, este că reprezentanții veniți din trei continente — Asia, Africa, America Latină — cu toate reticentele manifestate de unele delegații, au reușit să fixeze liniile principale ale unui program de dezvoltare, sau — anticipînd — al unui „program de acțiune al grupului celor 77” (titlul unui al doilea document final, după „Carta de la Alger”). În aceste zile, delegații — mai siguri decît la începutul Conferinței de posibilitatea de a ajunge la un acord — evocă perspectiva viitoare întruniri de la New-Delhi, unde își vor prezenta „Carta” grupului țărilor dezvoltate, în cadrul Conferinței O.N.U. pentru comerț și dezvoltare.

Radu PASCAL

Londra. Premierul Wilson primește pe cancelarul Kiesinger la Consiliul de Miniștri al Angliei, în Downing Street 10

Aspect de la convorbirile oficiale între preşedintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Chivu Stoica, şi preşedintele Republicii Islamice Pakistan, feldmareşalul Mohâmmad Ayub Khan

Un înalt oaspete al ţării noastre — preşedintele Ayub Khan

Opinia publică din ţara noastră urmăreşte cu interes vizita în România a preşedintelui Republicii Islamice Pakistan, feldmareşalul Mohammad Ayub Khan. Vizita sa oficială are loc la invitaţia preşedintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Chivu Stoica, şi reprezintă o nouă contribuţie la dezvoltarea relaţiilor româno-pakistaneze.

Deşi relaţiile diplomatice dintre cele două ţări datează de puţină vreme, acest interval scurt nu a împiedicat însă ca între Republica Socialistă România şi Republica Islamică Pakistan să se stabilească relaţii de bună înţelegere şi colaborare, a căror evoluţie urmează un curs ascendent. O importanţă deosebită în această direcţie au avut schimburile de vizite şi convorbirile purtate cu aceste prilejuri. Astfel, cu ocazia vizitelor făcute în Pakistan de preşedintele Consiliului de Miniştri al României, Ion Gheorghe Maurer, cele două părţi au afirmat dorinţa şi hotărârea lor de a căuta noi posibilităţi pentru dezvoltarea relaţiilor bilaterale pe toate planurile — economic, comercial, cultural, tehnico-ştiinţific. În cadrul contactelor reciproce care au avut loc, pot fi, de asemenea, amintite printre altele vizita ministrului de externe al Pakistanului, la Bucureşti, şi a ministrului afacerilor externe al României, în Pakistan, vizitele unor înalţi demnitari pakistanezi în ţara noastră etc.

Declaraţiile făcute cu prilejul actualei vizite în România de înaltul oaspete arată atenţia pe care Pakistanul o acordă bu-

nelor raporturi stabilite între ţările noastre şi perspectivelor extinderii lor continue. „Este o mare satisfacţie pentru noi — sublinia preşedintele Ayub Khan — faptul că relaţiile dintre România şi Pakistan s-au dezvoltat necontenit într-un spirit de colaborare şi în acest spirit ne-am strâns cu tărie, prieteneşte, miinile... Noi în Pakistan nutrim un puternic sentiment de stimă faţă de principiile înalte care călăuzesc România în relaţiile sale cu alte ţări”. Preşedintele Pakistanului a relevat, totodată, că alegerea unanimă a ministrului de externe al României în funcţia de preşedinte al Adunării Generale a O.N.U. este o dovadă a stimei de care se bucură România pe plan internaţional.

Republica Socialistă România promovează cu consecvenţă o politică bazată pe respectarea neabătută, în relaţiile dintre state, a principiilor independente şi suveranităţii naţionale, neamestecului în treburile interne, egalităţii în drepturi şi avantajului reciproc. În spiritul acestor principii, s-au dezvoltat considerabil şi relaţiile României cu ţările din zona Oceanului Indian şi a Golfului Persic. „Noi preţuim faptul — declara tovarăşul Chivu Stoica, preşedintele Consiliului de Stat al României, — că printre aceste ţări prietene se află şi Pakistanul, al cărui popor este atît de aproape de sufletul poporului român”. După cum a subliniat tovarăşul Chivu Stoica, ambele popoare au dus o luptă adevărată pentru afirmarea fiinţei şi personalităţii lor naţionale, pentru a putea deveni stăpîni în patria lor.

„Ne sînt bine cunoscute eforturile depuse de poporul pakistanez în vederea lichidării dificilei moşteniri coloniale, precum şi munca lui neobosită consacrată transformării patriei sale într-un stat cu o economie modernă şi de sine stătătoare”.

Evoluţia relaţiilor dintre cele două ţări ilustrează dezvoltarea favorabilă a colaborării bilaterale pe tărîm economic ca şi în alte domenii, în interesul celor două ţări. În februarie 1962, de pildă, o delegaţie comercială română a vizitat Pakistanul pentru studierea posibilităţilor de lărgire a schimburilor economice, iar în mai 1964 a fost încheiat un acord care prevede, între altele, clauza naţiunii celei mai favorizate în comerţul dintre cele două ţări. În iulie 1966, s-a semnat un protocol de schimburi comerciale pe doi ani. România exportă în Pakistan produse ale industriei sale — maşini, utilaje pentru construcţia de drumuri, utilaj electrotehnic, tractoare, rulmenţi, produse chimice, produse petroliere etc. şi importă din Pakistan bumbac brut şi alte produse tradiţionale ale exportului pakistanez. Studiile care se fac în legătură cu încheierea unui acord de lungă durată vădesc noi posibilităţi de dezvoltare

a schimburilor comerciale bilaterale şi a colaborării economice în general.

Vizita preşedintelui Pakistanului prilejueşte, după cum s-a subliniat, un schimb de vederi cuprinzător atît asupra dezvoltării şi întăririi continue a relaţiilor de prietenie dintre România şi Pakistan, cit şi asupra unor probleme ale situaţiei internaţionale. Din declaraţiile făcute în timpul vizitei a reieşit încă o dată importanţa pe care atît ţara noastră cit şi Pakistanul o acordă îmbunătăţirii generale a situaţiei internaţionale. În toastul rostit cu ocazia dîneului oferit în onoarea preşedintelui Mohammad Ayub Khan, preşedintele Consiliului de Stat al României sublinia existenţa unor focare de război şi de tensiune care constituie nu numai surse de înveninare a atmosferei internaţionale, dar şi permanente pericole potenţiale pentru pacea întregii omeniri. Referindu-se la unul dintre factorii determinanţi ai încordării din diferite regiuni ale globului — împotrivirea forţelor reacţionare, amestecul lor în treburile interne ale popoarelor — tovarăşul Chivu Stoica a spus: „Noi considerăm că, faţă de orice încălcare a principiilor relaţiilor dintre state, comunitatea mondială a naţiunilor poate şi trebuie să ia o poziţie fermă. Iată raţiunile pentru care noi apreciem că toate ţările răspund individual şi solidar pentru soarta lumii şi deci ele trebuie să depună eforturi conjugate pentru respectarea legalităţii în relaţiile interstatuale, ceea ce duce la însănătoşirea climatului internaţional”.

Preşedintele Pakistanului a relevat, la rîndul său, îngrijorarea profundă pe care o prezintă pentru toate ţările ce şi-au cucerit recent independenţa, pentru pacea mondială, sursele de tensiune şi de conflict existente astăzi în lume. „Evenimentele recente — a spus el — au arătat în modul cel mai limpede cu putinţă că naţiunile nu pot considera pacea ca ceva de la sine înţeles. Este, de aceea, de primă importanţă ca toate statele iubitoare de pace să se unească pentru a elimina focarele de încordare şi să contribuie la rezolvarea disputelor potrivit angajamentelor internaţionale şi în conformitate cu principiile echităţii şi dreptăţii”.

Vizita în România a preşedintelui Republicii Islamice Pakistan răspunde intereselor celor două ţări şi popoare şi reprezintă totodată o contribuţie la îmbunătăţirea relaţiilor internaţionale, a colaborării dintre state. Există toate condiţiile pentru ca relaţiile româno-pakistaneze să se dezvolte şi pe viitor în mod favorabil.

Constantin FLOREA

Sala de ședințe a Comitetului celor 18 pentru dezarmare

RELAȚIA NEPROLIFERARE— DEZARMARE

Publicăm în acest număr proiectul de tratat de ne-prolifera-re a armelor nucleare — prezentat Comitetului celor 18 state pentru dezarmare, la 24 august a.c., sub forma a două texte identice, ca și propunerile delegației române cu privire la îmbunătățirea acestui proiect, prezentate Comitetului celor 18 din însărcinarea guvernului Republicii Socialiste România.

După cum se știe, problema ne-prolifera-rii armelor nucleare se află de câțiva ani în centrul atenției opiniei publice mondiale. Situația ei printre problemele prioritare ale actualității internaționale se justifică prin dimensiunea implicațiilor și repercusiunilor pe care un tratat de nediseminare a armelor nucleare le-ar avea asupra păcii și securității popoarelor. Expunând, de la înalta tribună a Marii Adunări Naționale, poziția partidului și guvernului nostru față de această problemă, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C.C. al P.C.R., sublinia: „Una din aspirațiile fundamentale ale întregii omeniri este înlăturarea pericolului unui război nuclear, care face ca deasupra civilizației umane să planeze primejdii fără precedent în istorie. După părerea noastră, calea sigură a eliminării primejdiei războiului termonuclear este interzicerea folosirii armelor atomice, încetarea producției lor și lichidarea totală a stocurilor existente. Pentru netezirea drumului spre acest țel pot fi luate însă în considerare o serie de măsuri tranzitorii, parțiale, care să contribuie la diminuarea efectivă a pericolului nuclear. România consideră că în acest sens o importanță deosebită ar avea interzicerea răspîndirii armei nucleare”.

În abordarea chestiunii ne-prolifera-rii armelor nucleare, ca și a celorlalte probleme majore ale vieții internaționale, România pornește de la hotărîrea fermă de a contribui activ la elaborarea tuturor acelor măsuri consacrate întăririi păcii și securității internaționale,

progresului uman. Țara noastră apreciază că este de datoria fiecărui stat, indiferent de mărimea și de forța lui, să desfășoare eforturi perseverente în abordarea constructivă și rezolvarea cu un înalt simț de răspundere a problemelor complexe ale dezarmării și în primul rînd ale dezarmării nucleare, probleme care preocupă în cel mai înalt grad poporul român, toate popoarele lumii.

În acest context se înscriu și propunerile prezentate de delegația română, în Comitetul celor 18 state pentru dezarmare, în vederea elaborării unui tratat de ne-prolifera-re eficient și echitabil, care să corespundă intereselor progresului general al omenirii, intereselor legitime ale tuturor și ale fiecăruia în parte.

După părerea delegației române, tratatul trebuie situat în cadrul complex al măsurilor menite să conducă la realizarea dezarmării nucleare, la eliminarea omenirii de spectrul dezastrului nuclear. Stipulind măsuri precise, ferme și eficace, din partea tuturor statelor contractante, pentru sistarea producției de arme nucleare, reducerea și, în cele din urmă, lichidarea stocurilor de arme nucleare existente, tratatul ar asigura progrese reale pe calea lichidării pericolului războiului atomic, ar pune capăt actualului proces de polarizare nucleară a lumii. Merită subliniat că însăși ideea elaborării unui tratat de nediseminare s-a nă-

scut din grija comunității internaționale de a se lichida pericolul nuclear. Rezoluția adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite în anul 1959, la inițiativa Irlandei, (rezoluția 1380 din 20 noiembrie 1959), sublinia că proliferarea armelor nucleare sporește primejdia nucleară, agravează situația internațională și face mai dificilă realizarea unui acord asupra dezarmării generale. În 1965, prin rezoluția 2028 din 19 noiembrie, Adunarea Generală definea în acești termeni coordonatele negocierii unui acord de ne-prolifera-re de către Comitetul celor 18 de la Geneva: „Tratatul să nu lase nici o porțiță care să permită țării nucleare sau nenucleare să răspîndească arme nucleare direct sau indirect, sub orice formă; tratatul să cuprindă un echilibru reciproc acceptabil de răspunderi și obligații între statele nucleare și nenucleare; tratatul să fie un pas în direcția realizării dezarmării generale și totale și, în special, a dezarmării nucleare; tratatul să cuprindă prevederi acceptabile și practice, care să-i asigure eficacitatea; nici o prevedere a tratatului nu trebuie să afecteze dreptul oricărui grup de state de a încheia tratate regionale menite să asigure absența totală a armelor nucleare de pe teritoriile respective”.

Tocmai rațiunii ca tratatul să constituie efectiv un pas pe calea dezarmării nucleare îi slu-

jește propunerea delegației române de a se insera un articol suplimentar potrivit căruia „părțile la prezentul tratat posesoare de arme nucleare se obligă să întreprindă măsuri concrete în vederea încetării producției de arme nucleare, reducerii și distrugerii, la data cea mai curînd posibilă, a armelor nucleare și a mijloacelor de transportare la ținută a acestora. Dacă în termen de 5 ani de la data intrării în vigoare a prezentului tratat nu se vor întreprinde asemenea măsuri, părțile vor examina situația creată și vor hotărî asupra măsurilor ce urmează a fi întreprinse”. Ideea ca tratatul de ne-prolifera-re să fie o componentă a obiectivului dezarmării generale și nu un scop în sine a fost insistent subliniată atît în cursul dezbaterilor de la Geneva, cit și al dezbaterii generale de la Organizația Națiunilor Unite din acest an. Tratatul de ne-prolifera-re, opina ministrul de externe al Finlandei, Karjalainen, trebuie să constituie un pas în procesul constant al măsurilor de dezarmare și control al armamentelor, îndeosebi în domeniul armelor nucleare. Un asemenea tratat, aprecia ministrul afacerilor externe al Suediei, Nilsson, trebuie să fie însoțit sau urmat de alte măsuri eficiente de dezarmare, iar în formularea ministrului de externe al Austriei, Toncic, obiectivul unui tratat de ne-prolifera-re constă într-un veritabil punct de pornire a reducerii, apoi a eliminării armelor nucleare.

Propunerea delegației române, care definește obligația pentru puterile nucleare de a întreprinde măsuri concrete de dezarmare, urmărește să dea substanță, vigoare și trînicie acordului de nediseminare.

Pînă la lichidarea totală a armamentului nuclear, apare logic și legitim ca statele nenucleare — care, conform tratatului, se obligă să nu își procure această armă — să se bucure de garanții de securitate. În vederea acestui scop, documentul prezentat de dele-

gația română propune includerea unui articol suplimentar care să prevadă: „Părțile care posedă arme nucleare se obligă în mod solemn că niciodată și în nici o împrejurare nu vor folosi armele nucleare și nu vor amenința cu folosirea acestor arme împotriva statelor care nu posedă arme nucleare și care se angajează să nu producă și să nu dobândească arme nucleare”. Introducerea acestor prevederi ar realiza un echilibru reciproc acceptabil al obligațiilor și răspunderilor tuturor părților contractante, în vederea asigurării gradului necesar de încredere și securitate pentru toate statele.

Este cu totul îndreptățit și necesar ca tratatul să afirme dreptul deplin al tuturor statelor, posesoare și neposesoare de arme nucleare, de a efectua cercetări asupra aplicațiilor pașnice ale energiei nucleare și de a utiliza energia nucleară în scopuri pașnice, atât în prezent, cât și în viitor, pe bază de egalitate și fără nici o discriminare, după cum propune documentul român. Această cerință este legitimată de faptul că în epoca noastră de amplă revoluție tehnico-științifică interesul pentru folosirea potențialului de energie nucleară este vital. Numeroase state au subliniat la tribuna Adunării Generale a Națiunilor Unite însemnătatea esențială a folosirii energiei nucleare în scopuri pașnice, pentru progresul științei și tehnologiei moderne. Reprezentantul Italiei, Piccioni, sublinia în acest sens că interzicerea sau limitarea accesului la cuceririle științei și tehnologiei nucleare ar situa unele state într-o stare permanentă de inferioritate, iar reprezentantul Indiei, Swaran Singh, sublinia că „rămânând favorabil neoproliferării armelor nucleare, guvernul Indiei este în mod egal partizan ferm al proliferării tehnologiei nucleare în

scopuri pașnice, ca mijloc esențial care să permită țărilor în curs de dezvoltare să beneficieze de vastele progrese ale științei și tehnologiei în acest domeniu”. Din luările de poziție ale multor guverne interesate, a reieșit că fiecare stat are dreptul incontestabil de a efectua cercetări și a elabora programe de valorificare pașnică a energiei atomice în scopul dezvoltării sale multilaterale.

La articolul III al proiectului de tratat (controlul internațional) nu s-a prezentat încă un text. După părerea țărilor noastre, un tratat de neoproliferare a armelor atomice ar trebui să prevadă un sistem de control precis și echitabil, întemeiat pe principiul egalității statelor, la care să fie supuse în aceeași măsură toate țările și care să nu ofere posibilități pentru amestecul în treburile interne ale altor țări.

Propunerile delegației române vizează și ameliorarea proiectului în ceea ce privește asigurarea unei verificări eficiente a modului cum părțile contractante își îndeplinesc obligațiile asumate prin tratat. Organizarea unor conferințe periodice — sublinia reprezentantul țărilor noastre — pentru a examina dacă și cum își îndeplinesc părțile la tratat obligațiile ce le incumbă constituie acel factor stimulatoriu în vederea aplicării neabătute a literei și spiritului tratatului, atât de către statele nucleare, cât și de cele nenucleare. Propunerile delegației române referitoare la introducerea de modificări și la condițiile de retragere a statelor constituie reflectarea aplicării concrete a principiilor ce reglementează întreaga materie a dreptului tratatelor — și, în primul rând, a principiilor suveranității și egalității în drepturi a statelor.

În Comitetul celor 18 state de la Geneva, ca și în dezbaterile

politice ale Adunării Generale din toamna aceasta, s-a subliniat că ideea de a amenda tratatul, de a face unele propuneri și observații demonstrează, pe lângă atașamentul față de problema neoproliferării, dorința fermă de a contribui la îmbunătățirea unui instrument internațional care să poată fi acceptat de un număr mai mare de state și să-și realizeze rațiunea lui de a fi — diminuarea efectivă a primejdiei nucleare.

Pot fi amintite, în acest sens, propunerile concrete supuse Comitetului celor 18 de către delegațiile Mexicului, R.A.U. și Suediei, precum și considerentele și sugestiile avansate de numeroase alte delegații, ca acelea ale Birmaniei, Braziliei, Etiopiei, Indiei, Italiei și Nigeriei. Delegația mexicană, de pildă, a sugerat unele completări la proiectul de tratat privind dreptul părților contractante de a folosi energia atomică în scopuri pașnice, fără discriminare, precum și referitor la obligația statelor nucleare, parte la tratat, de a negocia acorduri asupra interzicerii tuturor experiențelor cu arma nucleară, asupra sistării producției armelor atomice, lichidării stocurilor existente și a eliminării din arsenalul național a armamentelor nucleare și a mijloacelor de transportare a acestora. În intervenția sa din 28 septembrie a.c., delegația indiană a propus includerea în tratat a unui articol separat care să afirme hotărârea solemnă a puterilor nucleare de a proceda la măsuri semnificative de dezarmare, iar delegația R.A.U., în ședința din 26 septembrie, a propus, printre altele, să fie încorporat în tratat angajamentul statelor posesoare de arme nucleare de a nu folosi sau amenința cu folosirea armelor nucleare țărilor ne-nucleare parte la tratat.

Așa cum s-a subliniat, pentru a oglindi cu fidelitate realită-

țile lumii contemporane, tratatul de neoproliferare trebuie așezat pe acele principii verificate de practica relațiilor dintre state — respectarea strictă a suveranității naționale, a egalității în drepturi și neamestecului în treburile interne ale altei țări. Comandamentele ce decurg pentru tratatul de neoproliferare din aceste principii au fost astfel definite de către reprezentantul român în Comitetul celor 18: securitate egală pentru toate statele, mari sau mici, nucleare sau nenucleare, obligații reciproc echitabile pentru toți, fără nici o excepție, avantaje pentru toate țările, pe bază de egalitate și fără discriminări, excluderea oricărui element care ar putea crea pretexte pentru amestecul în treburile interne ale statelor, respectarea intereselor tuturor statelor, luarea în considerație a pozițiilor apărute de ele.

În condițiile în care un tratat de neoproliferare a armelor nucleare este conceput ca parte a unui complex de măsuri menite să ducă la eliminarea armelor nucleare, oferă garanții egale pentru securitatea tuturor statelor, nu limitează utilizarea pașnică a energiei atomice de către toate statele, fără nici o discriminare, și instituie un control echitabil în concordanță cu principiul respectării suveranității statelor, în aceste condiții el își poate îndeplini rolul ca instrument de consolidare a păcii și securității internaționale, de apărare a vieții popoarelor.

Propunerile prezentate de delegația română ilustrează dorința sinceră și fermă a țărilor noastre de a contribui efectiv la încheierea unui tratat de neoproliferare nediscriminatoriu și stabil, acceptabil pentru toate statele interesate, un tratat care să apropie omenirea de perspectiva eliminării complete a primejdiei unui război termoneuclear.

PROIECT DE TRATAT

cu privire la neproliferarea armelor nucleare

*Prezentat la 24 august 1967, în Comitetul celor 18 state
pentru dezarmare, de către delegațiile S.U.A. și U.R.S.S.
(documente separate, dar identice)*

Statele care încheie acest tratat, menționate mai jos ca Părți la tratat, ținând seama de consecințele distrugătoare care le-ar avea pentru întreaga omenire un război nuclear și de necesitatea care rezultă de aici de a depune toate eforturile pentru a preîntîmpina pericolul izbucnirii unui asemenea război și de a adopta măsuri pentru a asigura securitatea popoarelor,

considerînd că răspîndirea armelor nucleare ar spori în mod serios pericolul unui război nuclear,

în conformitate cu rezoluțiile Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite care cheamă la încheierea unui acord cu privire la preîntîmpinarea răspîndirii în continuare a armelor nucleare,

obligîndu-se să coopereze în vederea facilitării aplicării garanțiilor Agenției Internaționale pentru Energia Atomică în ce privește activitățile nucleare pașnice,

exprimînd sprijinul lor pentru cercetare, dezvoltare și pentru alte eforturi menite să promoveze aplicarea, în cadrul sistemului de garanții al Agenției Internaționale pentru Energia Atomică, a principiului controlării efective a circuitului de surse și materiale fisibile speciale prin folosirea de instrumente și a altor tehnici, în anumite puncte strategice,

afirmînd principiul că de foloasele utilizării pașnice a tehnologiei nucleare, inclusiv orice produse tehnologice auxiliare care pot fi obținute de către state posesoare de arme nucleare, ca urmare a dezvoltării dispozitivelor explozive nucleare, trebuie să se bucure toate Părțile, atît cele posesoare cit și cele neposesoare de arme nucleare,

convinse că în aplicarea acestui principiu toate Părțile au dreptul de a participa la cel mai deplin schimb de informații științifice și de a contribui — singure sau în colaborare cu alte state — la dezvoltarea continuă a utilizării energiei atomice în scopuri pașnice,

declarînd intenția lor ca de foloasele potențiale ale oricărei utilizări pașnice a exploziilor nucleare să se bucure — prin aplicarea procedurilor internaționale co-

respunzătoare — Părțile la tratat care nu posedă arma nucleară, pe o bază nediscriminatorie, și că plata cerută de la aceste Părți pentru dispozitivele explozive întrebuintate trebuie să fie cît mai mică cu putință și să excludă orice taxă pentru cercetări și dezvoltare,

declarînd intenția lor de a realiza la data cea mai apropiată cu putință încetarea cursei înarmărilor nucleare,

chemînd în mod insistent la o colaborare a tuturor statelor spre realizarea acestor obiective,

dorînd să contribuie la destinderea încredărilor internaționale, precum și la întărirea încrederii între state în scopul de a facilita încetarea producției de arme nucleare, lichidarea tuturor stocurilor existente și excluderea armelor nucleare și a mijloacelor de transport din arsenalele naționale, ca urmare a unui tratat de dezarmare generală și totală sub un control internațional strict și eficace,

notînd că nimic din prezentul tratat nu afectează dreptul oricărui grup de state de a încheia tratate regionale în scopul asigurării lipsei totale a armelor nucleare pe teritoriile lor respective,

au convenit după cum urmează :

ARTICOLUL I

Fiecare Parte la prezentul tratat, posesoare de arme nucleare, se angajează să nu transfere nimănui arma nucleară sau alte dispozitive de explozie nucleară sau controlul asupra unor asemenea arme sau dispozitive explozive, direct sau indirect, și să nu ajute, încurajeze sau stimuleze, sub nici o formă, vreun stat, care nu posedă arma nucleară, să fabrice sau să obțină în orice alt mod arme nucleare sau alte dispozitive de explozie nucleară, sau controlul asupra unor asemenea arme sau dispozitive explozive.

ARTICOLUL II

Fiecare Parte la prezentul tratat, care nu posedă arme nucleare, se angajează să nu accepte din partea nici unui fur-

nizor transmiterea de arme nucleare sau alte dispozitive de explozie nucleară sau controlul asupra unor asemenea arme sau dispozitive explozive, direct sau indirect ; să nu fabrice sau să dobîndească în alt mod arme nucleare sau alte dispozitive de explozie nucleară și să nu caute să obțină sau să primească vreun ajutor în producția armei nucleare sau a altor dispozitive de explozie nucleară.

ARTICOLUL III

(Controlul internațional)

Textul articolului nu a fost prezentat.

ARTICOLUL IV

Nimic în prezentul tratat nu va fi interpretat ca afectînd dreptul inalienabil al tuturor Părților la tratat de a dezvolta cercetarea, producția și folosirea energiei nucleare în scopuri pașnice, fără discriminare și în conformitate cu articolele I și II ale acestui tratat, și nici dreptul Părților de a participa la cel mai deplin schimb de informații și de a contribui — singure sau în colaborare cu alte state — la dezvoltarea continuă a energiei nucleare în scopuri pașnice.

ARTICOLUL V

1. Orice Parte la prezentul tratat poate propune modificări la acest tratat. Textul oricărei propuneri de modificare va fi supus guvernelor depozitare care îl vor notifica tuturor Părților la tratat. După aceea, dacă o treime sau mai multe dintre Părțile la tratat o vor cere, guvernele depozitare vor convoca o conferință, la care vor invita toate Părțile la tratat pentru a examina o asemenea modificare.

2. Orice amendament la acest tratat trebuie să fie aprobat cu majoritatea voturilor tuturor Părților la tratat, inclusiv voturile statelor posesoare de arme nucleare Părți la tratat și ale tuturor celorlalte Părți care la data notificării amendamentului sînt membre ale Consiliului Guvernatorilor al Agenției Internaționale pentru Energia Atomică. Amendamentul va intra în vigoare pentru toate Părțile după depunerea instrumentelor de ratificare de către majoritatea tuturor Părților, inclusiv instrumentele de ratificare ale tuturor statelor posesoare de arme nucleare Părți la acest tratat și ale tuturor celorlalte Părți care la data notificării amendamentului sînt membre ale Consiliului Guvernatorilor al Agenției Internaționale pentru Energia Atomică.

3. La 5 ani după intrarea în vigoare a prezentului tratat, la Geneva (Elveția), se va ține o conferință a Părților pentru a trece în revistă modul cum se îndeplinesc tratatul, spre a se asigura că scopurile și prevederile tratatului se realizează.

ARTICOLUL VI

1. Prezentul tratat va fi deschis pentru semnare de către toate statele. Orice stat care nu a semnat prezentul tratat

pină la intrarea lui în vigoare, în conformitate cu pct. 3 al prezentului articol, poate să adere la el în orice moment.

2. Prezentul tratat va fi supus ratificării statelor semnatare. Instrumentele de ratificare și instrumentele de aderare trebuie să fie depuse spre păstrare guvernelor... care prin prezentul tratat sînt desemnate în calitate de guverne depozitare.

3. Prezentul tratat va intra în vigoare după ratificarea sa de către toate statele semnatare ale acestui tratat, care posedă arma nucleară și de către... alți semnatori ai acestui tratat și după depunerea instrumentelor lor de ratificare.

În sensul prezentului tratat, stat care posedă arma nucleară este statul care a produs și a explodat o armă nucleară sau alte dispozitive nucleare explozive, înainte de 1 ianuarie 1967.

4. Pentru statele ale căror instrumente de ratificare sau instrumente de aderare vor fi depuse după intrarea în vigoare a prezentului tratat, el va intra în vigoare la data depunerii instrumentelor de ratificare sau aderare.

5. Guvernele depozitare vor informa fără întârziere toate statele semnatare sau cele care au aderat la prezentul tratat, despre data fiecărei semnări, despre data depunerii fiecărui instrument de ratificare sau aderare, despre data intrării în vigoare a prezentului tratat, despre data primirii oricărei cereri de convocare a conferinței ca și despre orice alte modificări.

6. Prezentul tratat va fi înregistrat de către guvernele depozitare în conformitate cu articolul 102 al Cartei Organizației Națiunilor Unite.

ARTICOLUL VII

Prezentul tratat este nelimitat în timp.

Fiecare Parte, în cadrul exercitării suveranității sale de stat, are dreptul să se retragă din tratat, dacă ea consideră că evenimente extraordinare legate de conținutul prezentului tratat au pus în pericol interesele supreme ale țării sale.

Despre această retragere ea trebuie să notifice cu trei luni înainte tuturor celorlalte Părți la tratat și Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite. Această notificare trebuie să conțină o declarație cu privire la evenimentele extraordinare pe care ea le consideră ca punînd în pericol interesele sale supreme.

ARTICOLUL VIII

Prezentul tratat, al cărui text în limbile rusă, engleză, franceză, spaniolă și chineză este în egală măsură autentic, va fi depus în arhivele guvernelor depozitare.

Copiile prezentului tratat, legalizate în mod corespunzător, vor fi expediate de către guvernele depozitare guvernelor statelor care au semnat tratatul său au aderat la el.

Propuneri privind îmbunătățirea proiectului de tratat de neproliferare a armelor nucleare

*prezentate, la 19 octombrie 1967,
de către delegația română în
Comitetul celor 18 state pentru
dezarmare, din însărcinarea
guvernului Republicii Socialiste
România*

PREAMBUL

1. Introducerea, după paragraful 3, a unui paragraf nou :

„avînd în vedere că lichidarea pericolului unui război nuclear este posibilă numai prin încetarea producției de arme nucleare, interzicerea folosirii armelor nucleare și distrugerea tuturor stocurilor existente de asemenea arme și a mijloacelor de transportare la ținută a acestora”.

2. Adăugarea, la sfîrșitul paragrafului 4, a prevederilor :

„...bazat pe următoarele principii :

a) tratatul să nu lase nici o porțiță care să permită țărilor nucleare sau nenucleare să răspîndească arme nucleare direct sau indirect, sub orice formă ;

b) tratatul să cuprindă un echilibru reciproc acceptabil de răspunderi și obligații între statele nucleare și nenucleare ;

c) tratatul să fie un pas în direcția realizării dezarmării generale și totale și, în special, a dezarmării nucleare ;

d) tratatul să cuprindă prevederi acceptabile și practice, care să-i asigure eficacitatea ;

e) nici o prevedere a tratatului nu trebuie să afecteze dreptul oricărui grup de state de a încheia tratate regionale menite să asigure absența totală a armelor nucleare de pe teritoriile respective”.

3. Înlocuirea actualului paragraf 5 cu următoarea formulare :

„obligîndu-se să coopereze în vederea facilitării aplicării garanțiilor Agenției Internaționale pentru Energia Atomică, în conformitate cu acordurile bilaterale sau multilaterale încheiate de ele, în ceea ce privește activitățile lor nucleare pașnice”.

4. Introducerea, după paragraful 6, a unui paragraf nou :

„afirmînd dreptul deplin al tuturor statelor, posesoare și neposesoare de arme

nucleare, de a efectua cercetări asupra aplicațiilor pașnice ale energiei nucleare și de a utiliza energia nucleară în scopuri pașnice, atît în prezent, cît și în viitor, pe bază de egalitate și fără nici o discriminare”.

5. Paragraful 9 :

— Înlocuirea cuvintelor „declarînd intenția” cu „exprimînd hotărîrea lor”.

— După cuvintele „prin aplicarea procedurilor internaționale corespunzătoare” să se adauge : „acceptate de toate statele semnatare ale tratatului”.

6. Modificarea paragrafului 12, după cuvintele „pentru a facilita încetarea producției de arme nucleare”, în felul următor : „interzicerea folosirii armelor nucleare, lichidarea tuturor stocurilor existente de asemenea arme și eliminarea armelor nucleare și a mijloacelor de transportare la ținută a acestora din arsenalele naționale și în ultimă instanță să se ajungă la încheierea unui tratat de dezarmare generală și totală sub un control internațional strict și eficace”.

Articolul III A

1. „Părțile la prezentul tratat posesoare de arme nucleare se obligă să întreprindă măsuri concrete în vederea încetării producției de arme nucleare, reducerii și distrugerii, la data cea mai curînd posibilă, a armelor nucleare și a mijloacelor de transportare la ținută a acestora”.

2. „Dacă în termen de 5 ani de la data intrării în vigoare a prezentului tratat nu se vor întreprinde asemenea măsuri, Părțile vor examina situația creată și vor hotărî asupra măsurilor ce urmează a fi întreprinse”.

Articolul III B

„Părțile care posedă arme nucleare se obligă în mod solemn că niciodată și în nici o împrejurare nu vor folosi armele nucleare și nu vor amenința cu folosirea acestor arme împotriva statelor care nu posedă arme nucleare și care se angajează să nu producă și să nu dobîndească arme nucleare”.

Articolul IV

După cuvintele „folosirea energiei atomice în scopuri pașnice”, să se adauge expresia „pe bază de egalitate”.

Articolul V

1. Suprimarea frazei a doua din paragraful 2 și înlocuirea ei cu formularea următoare :

„Amendamentul va intra în vigoare, pentru fiecare Parte care a depus instrumentele de ratificare a acestui amendament, după depunerea instrumentelor de ratificare de către majoritatea Părților, inclusiv instrumentele de ratificare ale tuturor statelor posesoare de arme nucleare, Părți la acest tratat, și ale tuturor celorlalte Părți care, la data notificării amendamentului, sînt membre ale Consiliului Guvernatorilor al Agenției Internaționale pentru Energia Atomică”.

2. Adăugarea, după paragraful 3, a unui nou paragraf :

„4. Ulterior, asemenea conferințe se vor convoca periodic, la fiecare 5 ani, pentru a examina modul în care se îndeplinesc obligațiile asumate de toate Părțile la tratat”.

Articolul VII

Suprimarea ultimei fraze a acestui articol, care începe cu cuvintele „Această notificare trebuie să conțină...”.

Indira Gandhi

primul ministru al Indiei

despre

Probleme ale cooperării internationale

Recenta vizită pe care primul ministru al Indiei, Indira Gandhi, a făcut-o în România, ca oaspete al președintelui Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, se înscrie pe dublul plan al relațiilor bilaterale româno-indiene și al semnificației sale pe plan internațional. Abordarea, în spirit constructiv, atât a problemelor de interes comun cât și a celor privind viața internațională — constituie fără îndoială un nou și concret argument în favoarea contactelor directe și a avantajelor pe care le oferă promovarea, în practica relațiilor interstatuale, a principiilor suveranității și independenței naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc.

Primul ministru al Indiei a fost primit de secretarul general al C.C. al P.C.R., Nicolae Ceaușescu, de președintele Consiliului de Stat, Chivu Stoica, și a avut convorbiri cu președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer. Atmosfera de cordialitate a acestor întâlniri și eficiența convorbi-

Indira Gandhi semnează în Cartea de onoare, la Muzeul Satului

rilor purtate și-au găsit o fidelă reflecție în comunicatul comun dat publicității la încheierea vizitei.

Subliniind satisfacția față de evoluția pozitivă a relațiilor dintre România și India și existența unor noi posibilități pentru extinderea și diversificarea relațiilor bilaterale în toate domeniile, comunicatul înfățișează pozițiile celor două țări în problemele cele mai arzătoare ale vieții politice internaționale.

Se relevă preocuparea comună a guvernelor ambelor țări de a asigura menținerea păcii și înfăptuirea securității internaționale, precum și datorită ce revine tuturor statelor lumii de a depune eforturi susținute în vederea realizării unui climat de destindere și înțelegere. Cei doi prim-miniștri consideră că încetarea necondiționată a bombardamentelor asupra R. D. Vietnam constituie o premisă în vederea reglementării trainice a problemei vietnameze, reglementare ce trebuie bazată pe respectarea dreptului inalienabil al poporului vietnamez de a-și hotărî singur soarta, fără amestec din afară. În legătură cu situația din Orientul Apropiat, cele două părți își exprimă opoziția față de folosirea forței în scopul obținerii de avantaje politice sau teritoriale și apreciază că o pace trainică nu poate fi obținută decât prin rezolvarea pașnică a diferendelor, pe baza respectării aspirațiilor legitime ale popoarelor și a suveranității și integrității teritoriale a tuturor statelor din această regiune.

Vizita Indirei Gandhi în țara noastră a prilejuit premierului indian și alte momente de reafirmare și precizare a punctului său de vedere față de aceste probleme. Un asemenea moment l-a constituit conferința sa de presă, organizată în ajunul plecării.

Reproducem mai jos răspunsurile primului ministru al Indiei la întrebările puse de revista „Lumea”.

— *Evoluția vieții politice internaționale demonstrează necesitatea introducerii unei noi etici în relațiile interstatuale. Care sînt, după părerea Excelenței Voastre, principiile ce pot servi cel mai bine, în practica curentă a acestor relații, cauza înțelegerii și cooperării internaționale?*

— După părerea mea, lucrul cel mai important este a milita pentru realizarea păcii. Aceasta înseamnă reglementarea disputelor prin mijloace pașnice și renunțarea la război ca mijloc de soluționare a litigiilor internaționale; credem în principiul coexistenței pașnice între țări cu sisteme deosebite, în principiul neamestecului în treburile interne ale altor țări și al egalității suverane a tuturor națiunilor.

— *V-am ruga să ne împărtășiți părerea dv. în legătură cu posibilitățile O.N.U. de a influența în mod pozitiv evoluția internațională actuală și — implicit — modul cum apreciați perspectivele sesiunii în curs a Adunării Generale.*

— Organizația Națiunilor Unite nu este, ca urmare a slăbiciunilor sale, un organism perfect. Cu toate acestea, ea rămîne singura organizație internațională în care statele membre se pot întâlni pentru a dezbate împreună diferite

probleme. Consider, în consecință, că această organizație ar trebui să fie pe deplin sprijinită. În legătură cu aceasta, aș vrea să reafirm că India salută alegerea ministrului de externe al României, Corneliu Mănescu, ca președinte al actualei sesiuni a Adunării Generale. Noi sperăm că experiența sa va ajuta la desfășurarea în bune condiții a sesiunii și la rezolvarea multor probleme aflate pe ordinea de zi.

— *În declarații făcute în aceste zile, atât de Excelența Voastră cât și de Excelența Sa dl Ion Gheorghe Maurer, s-a reliefat o similitudine a pozițiilor în problema dezarmării. Ați binevoi să ne expuneți opinia dv. în legătură cu perspectivele lucrărilor Comitetului celor 18 de la Geneva în problema dezarmării nucleare sau a măsurilor tranzitorii în discuție?*

— India militează și depune eforturi pentru realizarea unei dezarmări totale, inclusiv, deci, pentru dezarmarea nucleară. Cred însă că întrebarea dv. vizează mai ales proiectul de tratat pentru neproliferarea armei nucleare. Pînă în prezent sîntem puși în fața unui proiect preliminar al acestui tratat. Este, în consecință, dificil să formulezi în această chestiune o apreciere definitivă. Dar, potrivit informațiilor de care dispunem în legătură cu aspectul acestui tratat pînă acum, noi considerăm că el prezintă multe deficiențe și avem rezerve față de conținutul său.

— *Cititorii presei noastre manifestă interes pentru problemele dezvoltării economice a Indiei. V-am ruga să ne înfățișați cîteva din principalele obiective urmărite de țara dv. pe acest plan.*

— Aș dori să fac întii cîteva remarcări de ordin general. Cînd ne-am cîștigat independența, industria se afla la un nivel foarte scăzut, iar situația poporului era foarte grea. Planurile cincinale ne-au ajutat însă să realizăm progrese atât în domeniul agriculturii cât și în cel al industriei. În timp ce înainte de obținerea independenței eram obligați să importăm tot ce ne era necesar pentru consum, astăzi, chiar dacă nu producem în cantități suficiente, acoperim totuși unele din cerințele pieței interne. Fabricăm chiar produse complexe, cum ar fi automobile și avioane. Importăm numai 15 la sută din elementele componente ale unui automobil, restul fiind produs în țară. Producem propriul nostru oțel, iar în planurile noastre industriale este prevăzută construirea a noi obiective în acest domeniu. Avem, de asemenea, în vedere producția de aluminiu, de mașini-unelte etc. Acordăm cea mai mare atenție producției de energie electrică, atât în scopuri industriale cât și agricole. În curînd vor începe, în acest scop, să intre în producție trei centrale atomoelectrice.

Ne preocupă, totodată, în cel mai înalt grad, irigațiile și producția de îngrășăminte. Sperăm ca anul acesta să producem 95 milioane tone de cereale și că, pînă în anii 1970—1971, să putem, practic, acoperi din resurse interne necesitățile noastre pe acest plan. Progresul nostru pe calea dezvoltării se reflectă și în exporturile noastre. Exportăm camioane, vagoane de cale ferată, mașini-unelte și oțel.

Sîntem încredințați că avem, în general, bune perspective de dezvoltare în viitor.

George SERAFIN

CONSULTĂRI ȘI DEZBATERI

Săptămâna despre care relatăm în corespondența de față prezintă, față de cele anterioare, unele particularități. Sinteza acestor ultime șapte zile la O.N.U. nu mai poate evoca conturul rotund al dezbaterilor de politică generală ce au concentrat atenția delegaților și, respectiv, a corespondenților de presă și a opiniei publice în prima lună a sesiunii. Este o perioadă care, de altfel, după toate aparențele, va mai dura, perioada când activitatea se împarte, fără pretenții de ierarhizare a importanței, între partea oficială — dezbaterile din comitete — și cea neoficială — consultările bi și multilaterale între delegați. Dacă la aceasta adăugăm și momentele festive consacrate celebrării zilei de naștere a Organizației, am încercat a exprima sintetic ceea ce vom detalia în continuare.

SEMNIFICAȚIILE UNEI ANIVERSĂRI

În fiecare an, la 24 octombrie, are loc aniversarea acelei zile când, în 1945, la temelie organizației internaționale a fost pus documentul care fixează principiile și obiectivele fundamentale ale celei mai cuprinzătoare adunări a lumii contemporane. Festivitatea a intrat în tradiție. În fiecare an, în aceeași zi, sala Adunării Generale își schimbă aspectul. Tablitele cu numele țărilor dispar de pe băncile delegaților, forfota caracteristică sedințelor și discuțiilor în șoaptă încetează, tribuna prezidiului și cea a oratorului dispar și ele. Se instalează în schimb un podium, unde sînt invitate, an de an, mari formații orchestrale ale lumii căci, tot prin tradiție, la O.N.U. s-a încetățenit celebrarea prin muzică a zilei de naștere a Organizației. Marțea aceasta — a 22-a aniversare a O.N.U. — cinstea a revenit orchestrei din Viena care, într-un program consacrat lui Beethoven, Brahms și Schubert, a exprimat, împreună cu violonistul mexican de origine poloneză Henryk Szeryng și cu pianistul american de origine cubană Jorge Bolet, în graiul unanim înțeles al nemuritoarelor opere muzicale, sentimentele de apropiere și înțelegere între oameni, între popoare.

O zi pe an, sala O.N.U. este o imensă sală de concert... În restul timpului ea este menită a asculta vocile celor 122 de state membre, mari și mici, chemate să dea, prin acțiunile lor concrete, conținut viu principiilor înscrise în Cartă.

Poate nicidecum în istoria Organizației, problematica complexă aflată în dezbateri, punctele de confruntare care există pe glob și amenință pacea lumii întregi, adîncirea decalajelor economice și culturale între state, nu au reclamat cu mai mare insistență îndeplinirea integrală a nobilei misiuni a O.N.U., asigurarea prin conlucrare a păcii și înțelegerii între popoare.

Pentru realizarea integrală a misiunii ei este însă nevoie ca O.N.U. să reflecte, într-adevăr, realitățile lumii contemporane și schimbările intervenite de la

Președintele Adunării Generale a O.N.U., Corneliu Mănescu, transmite la televiziune un mesaj cu prilejul Zilei Națiunilor Unite

crearea Organizației, să capete caracterul universal pe care îl recomandă Carta. Iată sensul cererilor acelor delegații care s-au pronunțat și la actuala sesiune pentru normalizarea unei situații care dăunează intereselor fundamentale ale O.N.U. ca și păcii și securității internaționale, pentru restabilirea drepturilor legitime ale R. P. Chineze în O.N.U., pentru primirea în O.N.U. a celor două state germane.

Sesiunea în curs rezervă O.N.U. un examen complex. Va reuși să-l treacă dacă, așa cum subliniază mesajul din 24 octombrie al președintelui Cornelii Mănescu, întreaga comunitate internațională va contribui la realizarea telurilor sale, căci „eficacitatea acțiunilor Organizației Națiunilor Unite este în funcție de asigurarea condițiilor pentru manifestarea din plin a eforturilor constructive ale membrilor săi. Toate statele, mari sau mici, au vocația și, ca atare, datoria de a acționa în spirit de respect reciproc, de a-și lărgi contribuția la soluționarea problemelor ce frământă omenirea”.

IN CAUTAREA UNEI FORMULE DE DISCUȚII RODNICE

Cînd, în ziua de 12 octombrie, președintele Adunării Generale, Corneliu Mănescu, anunța suspendarea temporară a lucrărilor în ședințe plenare, motivarea era explicit formulată: necesitatea pregătirii unei discuții rodnice privind situația din Orientul Mijlociu. Revederea textelor celor 109 vorbitori care au exprimat în dezbaterile generale punctele de vedere a tot atîtea state membre ale

O.N.U. indică o majoritate în favoarea soluționării pașnice, în conformitate cu respectul intereselor tuturor părților, a problemelor în dispută în Orientul Apropiat. Această poziție respinge politica faptului împlinit a anexiunilor teritoriale obținute pe calea forței. Este, în același timp, un larg consens că seriozitatea și complexitatea situației din regiunea în cauză cer eforturi sistematice și răbdătoare din partea tuturor.

Pentru oricine a fost prezent în aceste zile la O.N.U. este evidentă și impresionantă activitatea discretă, dar tenace, consacrată pregătirii condițiilor pentru o reluare constructivă a discuțiilor. Fie că ne referim la întîlnirile de la etajul 38, ultimul al clădirii Secretariatului, unde își au cabinetele de lucru președintele și secretarul general, la discuțiile pe care le-a purtat reprezentantul Japoniei, Sen-jin Tsuruoka, președintele din această lună a Consiliului de Securitate, sau la întîlnirile membrilor nepermanenți ai aceluiași Consiliu — toate aceste contacte au urmărit studierea circumstanțelor în care s-ar fi putut aborda în mod constructiv problema Orientului Apropiat. Discutînd cu unii delegați și corespondenți de presă care parcurg cu tenacitate kilometri de coridoare ale clădirii O.N.U., martore a altor evenimente deosebite, constatăm o largă aprobare a tonalității ponderate și caracterului constructiv a numeroase luări de cuvînt la această sesiune, ale cărei obiective constructive, după cum remarcă un coleg american, cunoscut și cititorilor „Lumii”, Alexander Gabriel, „au fost atît de clar și de realist definite de președintele Adunării Generale”.

În fiecare zi, presa americană, stimulată și de informații inspirate din diverse surse, pune în circulație o nouă formulă „de compromis”, un nou motiv de „optimism” sau „pesimism”, de circumstanță. Realitatea este că, deși conținutul problemelor în discuție este în linii generale cunoscut, modalitatea lor de abordare, direct sau prin intermediul O.N.U. — printr-un reprezentant special — nu era încă clarificată. În orice caz nu putem să nu fim de acord cu „New York Post” cînd semnaleză ideea exprimată și de delegația noastră că „orice amîinare în găsirea unor soluții acceptabile părților aduce după sine o cronicizare a situației, o dificultate sporită de rezolvare a ei”. Ultimele incidente pledează și ele în acest sens.

În noaptea de marți spre miercuri, dînd curs cererii de convocare formulată cu caracter de urgență de către R.A.U. și apoi de Izrael, Consiliul de Securitate s-a întrunit într-o primă ședință de trei ore. Delegații R.A.U. și Izrael au prezentat membrilor Consiliului versiunile respective asupra cauzelor și împrejurărilor în care s-au produs incidentele grave care s-au soldat cu scufundarea distrugătorului Eilat de către forțele R.A.U. și apoi cu bombardarea orașului Suez și instalațiilor lui industriale de către arti-

leria izraeliană. Membrii Consiliului de Securitate au exprimat îngrijorarea profundă față de încălcarea rezoluțiilor O.N.U. privind încetarea focului și au formulat unele idei privind acțiunile ce ar trebui întreprinse pentru a asigura un progres pe calea găsirii unei soluții pașnice, conform intereselor tuturor părților. În general, declarațiile făcute în cursul acestei ședințe exprimă poziții preliminare, delegații rezervându-și dreptul de a reveni după ce noi informații vor putea fi studiate și mai ales se va face o evaluare atentă a perspectivelor unei acțiuni de ecou larg în Consiliul de Securitate.

La ora cînd transmitem această corespondență, aici la New York e miercuri ora 11 dimineața (17.00 ora București) iar Consiliul de Securitate și-a început a doua sa ședință. Pe masa Consiliului se află depuse două proiecte de rezoluții, unul propus de U.R.S.S., și celălalt propus de Statele Unite. În corespondența viitoare vom prezenta modul în care se desfășoară dezbaterile și evoluția situației.

ACTIVITATEA ÎN COMITETE

„Jurnalul” O.N.U. — publicație zilnică de sinteză a activității sesiunii — consemnează cu regularitate ședințele celor 7 comitete care au abordat, în ordinea stabilită de ele însele, examinarea problemelor ce le-au fost repartizate de Adunarea Generală. În sălile din subsolul clădirii, unde au loc de regulă reuniunile comitetelor, domnește o activitate laborioasă, chiar dacă mai puțin spectaculoasă, în raport cu problemele ce se dezbate la primul etaj al clădirii, sediul Adunării Generale și al celor trei consilii (de securitate, economic și social, și de tutelă) și unde, după cum arătam mai sus, în aceste zile forfota nu e în săli ci pe coridoare...

Dar să revenim la subsol. În sala de conferințe nr. 4 — cea mai încăpătoare și prin tradiție repartizată Comitetului Politic — a luat sfîrșit dezbaterile diferitelor aspecte pe care le îmbracă cooperarea internațională în scopuri pașnice în spațiul extra-atmosferic. Formularea de cooperare actuală — au semnalat majoritatea oratorilor — este necesar a li se adăuga condiții juridice și de garantare a respectării suveranității și dreptului tuturor statelor la explorarea și folosirea în scopuri pașnice a Cosmosului, în beneficiul întregii omeniri.

La Comitetul al doilea (cel economic), din cele 12 puncte ce vor fi discutate în această sesiune, cele mai multe se referă la căile de sprijin prin intermediul O.N.U. a dezvoltării economice a țărilor în curs de dezvoltare. Zilele acestea, dezbaterile s-a axat în jurul măsurilor de stabilire a „brain-drain”-ului (scurgere a cadrelor tehnico-științifice) către țările cu nivel mai înalt de dezvoltare, împreună cu măsurile de intensificare a procesului de pregătire a unor cadre tehnice proprii în țările slab dezvoltate.

Rezervindu-ne un alt prilej pentru referiri mai detaliate la activitatea Comitetului al treilea (probleme social-umanitare, unde, după adoptarea unui text cu privire la drepturile femeii împotriva discriminărilor, se discută acum eliminarea tuturor formelor de intoleranță religioasă), a celui de-al cincilea (probleme financiare, în discuție bugetul O.N.U. pe 1968), a celui de-al șaselea (probleme juridice, în discuție legea tratatelor) — ne oprim deocamdată la problematica înrudită a Comitetelor Politic Special și numărul patru (al teritoriilor sub tutelă) care dezbate, primul — politica de apartheid a guvernului sud-african, cel de-al doilea — situația din Rhodesia de

sud. În ambele cazuri, aplicarea rezoluțiilor Consiliului de Securitate din 1964 și 1966 a fost împiedicată sau diluată de manevrele acelor puteri cu interese multiple în Africa de sud și Rhodesia de sud, manevre dezvăluite cu noi argumente în dezbaterile comitetelor.

Așa cum arăta și delegatul român în acest comitet, Cornel Burlică, anul care a trecut confirmă existența unei preocupări comune a puterilor coloniale pentru salvagardarea regimului minoritar al lui Smith, perpetuarea existenței lui pînă la acceptarea ca „fapt implinit”, apărarea pe această cale a intereselor sud-africane, britanice și americane care acoperă 80 la sută din investițiile străine din Rhodesia de sud. În cele două comitete dezbaterile continuă; și într-un caz și în celălalt, nu este exclusă reintroducerea acestei probleme pe agenda Consiliului de Securitate.

NEÎNSCRISĂ PE ORDINEA DE ZI, DAR VIU DISPUTATĂ...

Dacă ne-am oprit aici cu relatarea săptămînii la O.N.U., am trece cu vederea un capitol important, poate cel mai ascuțit al discuțiilor din aceste zile, deși de data aceasta scena acțiunii nu se plasează în vreo sală de ședințe. Este vorba de schimburile vii de păreri care au loc pe culoarele și în sălile rezervate întîlnirilor neoficiale între delegații sau între ziariști și care exprimă ecoul puternic pe care l-au trezit, în spatele pereților de sticlă și oțel ai O.N.U., manifestațiile pentru pace în Vietnam care au avut loc la Washington și în alte orașe americane. Delegații sau ziariști acreditați la O.N.U., chiar dacă n-au fost la fața locului, au urmărit la televizor și în presă desfășurarea demonstrațiilor de protest, cei mai mulți văzînd în ele „o confirmare a justeței acelor luări de poziție care în Adunarea Generală au formulat cererea unei imediate încetări a bombardamentelor americane și o soluționare a problemei conformă cu năzuințele poporului vietnamez”. O emisiune a agenției americane „United Press International”, afișată spre informarea delegațiilor, a stîrnit vii discuții întrucît recunoștea „ecoul puternic pe care evenimentele din aceste zile l-au avut asupra celor prezenți la O.N.U.” și făcea observația că „manifestația a întrecut toate pronosticurile, contrazicînd pe aceia care, în zilele anterioare, făcînd campanie de sprijinire a politicii Administrației, au încercat să minimizeze efectele practice ale unei asemenea demonstrații sau chiar să-i amenințe pe participanți”.

Unii delegați cu care am stat de vorbă recunosc că temerile exprimate în articolul de concluzie al lui James Reston la manifestația de la Washington sînt pe deplin justificate: oficialități de frunte ale guvernului au fost impresionate de amploarea protestului împotriva politicii din Vietnam și sînt preocupate de repercusiunile acestor demonstrații asupra relațiilor S.U.A. cu străinătatea. Cea mai frecventă observație ce se desprinde de altfel din discuțiile amintite se referă la „seriozitatea și amploarea sentimentelor antirăzboinice” dar și, așa cum sublinia Walter Lippmann într-un articol recent din „New York Post” și care a avut o largă circulație la O.N.U.: „Greșeala politicii americane are consecințe catastrofale în Vietnam, în relațiile S.U.A. cu întreaga lume, în pacea internă și bunăstarea S.U.A.”. Cine trăiește în aceste zile atmosfera de la O.N.U. nu poate să nu dea dreptate prestigiosului publicist american pentru sensibilitatea cu care a înregistrat ecourile internaționale ale acestei politici periculoase.

New York, 24 octombrie

reflector

„CO-PRINCIPELE”

Luni dimineață, trecînd pasul La Case și păsînd pe teritoriul Andorrei, generalul de Gaulle a încetat să fie președintele Republicii Franceze — pentru a deveni „co-principe” al „senioriei” andorrane. Pînă seara, cînd, trecînd frontiera în sens invers, și-a reluat funcțiile prezidențiale.

Calitatea de „co-principe” al Andorrei aparține șefului statului francez de aproape șapte secole. La 8 septembrie 1278, episcopul-conte de Urgel și contele de Foix puneau capăt unei vechi dispute, instituînd „senioria” Văilor Andorrei, ai cărei co-suzerani se proclamau. Episcopii de Urgel și-au păstrat pînă azi această calitate, sub autoritatea nu a statului spaniol ci a celui pontifical. Conții de Foix și-au transmis drepturile regilor Navarrei și, de la Henric al IV-lea, regilor Franței. Revoluția din 1789 a suspendat suzeranitatea franceză asupra Andorrei. Napoleon a restabilit-o printr-un decret imperial din 1806 și de atunci toți șefii statului francez au fost, ca moștenitori constituționali ai lui Henric al IV-lea, „co-principi” ai „senioriei”.

„Seniorie” și nu principat sau republică, cum greșit se spune deseori. Din punct de vedere al dreptului internațional de altfel, Andorra nu este considerată un stat: interesele andorranilor sînt apărute în străinătate de către reprezentanții Franței. Problemele interne sînt de competența ambilor „co-principi” — dar multă vreme au fost moarte. Puținele reforme modernizatoare care au pătruns în secolul al XIX-lea pînă în acest colț al Pirineiilor nu au afectat mai de loc tradițiile feudale și izolarea Andorrei. După cel de-al doilea război mondial, acestea au făcut de altfel din „seniorie”, unde impozitele de pildă nu existau, un mic paradis pentru afaceri de tot felul, licite și ilicite. Acum, autoritățile andorrane își propun să reorganizeze economia pe baze sănătoase și moderne. În primul rînd, prin dezvoltarea turismului.

Vizita generalului de Gaulle a fost prima pe care un „co-principe” francez a făcut-o vreodată în Andorra. Dacă se exceptează legenda potrivit căreia, în 806, împăratul Carol cel Mare ar fi venit să mulțumească andorranilor pentru ajutorul pe care i-l dăduseră în luptele împotriva sarazinilor. Dar Carol cel Mare era în acest fel un precursor: „senioria” ca atare nu avea să se nască decît aproape cinci sute de ani mai tîrziu.

CONTROVERSA FINANCIARĂ

În raporturile din sînul majorității guvernamentale franceze, săptămîina trecută s-a înregistrat un nou episod. În cursul dezbaterii bugetare, una din propunerile susținute de ministrul economiei și finanțelor, Michel Debré, a fost respinsă, după o controversă foarte strînsă între raportor și Valéry Giscard d'Estaing. Pe vremea cînd a fost votată legea pentru generalizarea taxelor asupra cifrei de afaceri, agricultura nu fusese inclusă în prevederile ei. Giscard d'Estaing, pe atunci ministrul de finanțe, se opune acum extinderii prevederilor respective și la acest sector, așa cum preconizează Debré. Atitudine de tehnician ancorat în păreri sale, se întrebă observatorii, atitudine de deputat al unei regiuni rurale preocupat să nu-și nemulțumească alegătorii? „Rivalitățile personale nu au fost absente în această dezbateră tehnică — de altfel nici gîndurile ascunse de ordin politic”, apreciază „Le Monde”. Fapt este că, după duelul oratoric cu Michel Debré, Giscard d'Estaing nu a luat parte la vot. Iar republicanii și independenții au adoptat atitudini variate. Dată fiind rețusa superioritate numerică de care dispune în parlament echipa guvernamentală, proiectul a căzut.

Pentru aceeași zi era dinainte programată, în conformitate cu hotărîrea recentă de a îmbunătăți cooperarea cu Republicanii Independenți, o vizită a premierului Pompidou la grupul deputaților „Giscardien”. În acest cadru, primul ministru a făcut elogiul coeziunii și solidarității guvernamentale, Giscard d'Estaing a declarat că în problemele fundamentale sprijinul grupării sale este desăvîrșit, că dezbaterile și votul din Adunare avuseseră un caracter tehnic, nu politic — și incidentul a fost considerat închis. Pînă la următorul, comentează unii observatori.

Miguel Angel
ASTURIAS
Premiul Nobel
pentru literatură —
1967

Premiul constituie pentru mine o mare încurajare. Și nu numai pentru mine, ci pentru întreaga Americă Latină.

În aceste momente de bucurie, gândul meu se îndreaptă recunoscător către România. După ce, grav bolnav, am fost arestat în 1962 în Argentina, zbătându-mă între viață și moarte timp de patru zile, am putut veni, datorită unui prieten român, în această țară frumoasă, minunată. Îngrijirea medicală excepțională și afecțiunea prietenilor români

m-au însănătoșit. României îi datorez faptul că sînt și astăzi în viață.

Unele din poemele pe care eu le consider ca cele mai frumoase sînt închinete României și evocă România.

Îi salut cu acest prilej, prin coloanele revistei dumneavoastră, pe toți prietenii din România, scriitori, medici și diplomați, pe traducătorii poemelor și romanelor mele și pe toți tinerii, pentru că eu pentru tineri scriu și trăiesc.

Paris, 24 octombrie

**Scriitorii
români,
prietenii
mei**

În ultimul meu caiet de călătorii prin această țară mică și mare în același timp, am scris: „România, mulțumiri”... Am vrut ca aceste două cuvinte să stea în fruntea notelor de față pentru că ele sintetizează ceea ce un călător învață plecînd dintr-o țară cum alta nu-i, frumoasă între cele mai frumoase, stăpînă pe secole de cultură, pe o înțelepciune ce se transmite prin simpla respirație...

În România nu există activitate la care scriitorii să nu participe. La Academie, la Universitate, în redacțiile revistelor și periodicelor, în edituri, în casele de cultură muncitorești și țărănești.

Contactul cu colegii mei români mi-a dat posibilitatea să dezbate cu ei, în mod deschis, toate problemele scriitorului contemporan. Discutam cu căldură despre autori, teme, curente. Comparam nuvelistica română cu cea din țările latino-americane, noua nuvelistică, aceea care vrea să fie expresia schimbărilor petrecute în lumea ce-l înconjoară pe scriitor. Mulțumită noii orînduirii sociale, scriitorii au lăsat în urmă temele țărânului sărac, oprimat și exploatat, fără speranțe de mînuire. Temele sînt acum altele. Sînt temele satului contemporan, ale universului industrial, ale conviețuirii tuturor oamenilor, ale păcii și bucuriei. Dar în ce formă să tratezi aceste teme, să le comunici, să le dinamizezi, să nu le lași numai ca expresie a unor idei politice ci să le topești în focul creației, pînă a face din ele un mesaj viu? Temele lor sînt, ca și ale noastre, protestul constant față de fabrica morții, față de cei care pregătesc războiul în mod sistematic, fără scrupule, printr-o publicitate senzațională. Și ei, românii, o fac cu mai multă vigoare decît noi, latino-americani. Pentru că războiul le-a pricinuit suferințe singeroase. Pentru că sînt fiii popoarelor însingurate, arse, distruse, smulse de multe ori de la căminele lor, destinate exodului și lagărelor de concentrare. Nimic nu merită mai mult respect decît acest sentiment profund pacifist al scriitorilor care au trăit războiul și consecințele lui.

Și dacă am ajuns la unele concluzii — se spune întotdeauna că scriitorii cînd

discută nu ajung la nici una — prima a fost necesitatea de a lua poziție împotriva războiului rece, care ținea izolați, ignorîndu-se între ei, oameni cu activități asemănătoare și al căror contact prin intermediul cărților le-ar îmbogăți potențialul creator, sensibilitatea, capacitatea de înțelegere, dîncolo de ambiția locală.

...Scriitorii latino-americani ar putea primi din partea acestei țări, așa cum am primit-o eu, lecția vie a importanței pe care un scriitor o are în noua societate, ca generator de idei și sentimente noi.

Oamenii de litere din America s-ar convinge că scriitorul român nu este o insulă pierdută în imensitatea disprețului social sau o ființă protejată de clasele privilegiate, pe care le servește sau le adulează, ci un element activ al culturii, un angrenaj esențial în mașinaria societății actuale.

Scriitorii latino-americani ar vedea că poporul român cere creatorilor de artă, poeți sau literați, să reinnoiască în cadrul socialismului epopeea literaturii române, care atinge cele mai înalte culmi ale cîntului la Eminescu, cea mai frumoasă proză la Creangă și Sadoveanu, neașteptate sonorități ale versului la Argezi.

Românii, la rîndul lor, cunoscînd țările noastre, vor vedea că în proza și poezia actuală latino-americană se află urma autorilor care au coborît în stradă să caute poporul, să se unească cu el. Vor cunoaște efortul nostru de a ne îmbiba de moștenirea noastră, de pămîntul nostru, de ceea ce este America. În aceasta constă, poate, bogăția noii noastre literaturi, autenticitatea sa, vigoarea sa și tot ceea ce, prin ea, ajută la eliberarea poporului nostru.

Toate acestea le-am spus cu voce tare scriitorilor români, prietenii mei. N-am ascuns nici un gînd și am avut bucuria ca ei să gîndească în fața mea tot cu voce tare. I-am văzut muncind, aplecați asupra manuscriselor, și nici un moment nu mi-au părut a fi deosebiți de scriitorii noștri, nici măcar în micile lor șicane și controverse literare.

„Mașina timpului“

(Că. Punch, Londra)

De ce a început campania electorală americană

mai devreme ca de obicei?

Dacă un președinte al Statelor Unite dorește să candideze pentru a doua oară, partidul său nu-i poate refuza desemnarea. Este o axiomă (niciodată infirmată) a vieții politice americane. Președintele în funcție este candidatul cu cele mai mari șanse în alegerile prezidențiale. Cazul lui Truman — înfrânt de Eisenhower — e singular în anele Americii contemporane.

Președintele Johnson are intenția fermă de a încerca să-și reînnoiască mandatul în 1968. Ce sens au, așadar, complicatele manevre electorale care au început prematur atât în partidul său cât și în partidul republican? Simplă conformare la un rit practicat din patru în patru ani, sau activitate politică determinată de considerente extraelectorale?

Curentul „Dump Johnson“

Avîntindu-se în campania în vederea alegerilor cu cinci luni mai devreme decît de obicei, republicanii au urmărit — mărturisesc ei înșiși — să profite de surprinzătoarea scădere a popularității Administrației nu numai în masa alegătorilor ci și în interiorul partidului democrat. Angajarea mereu mai masivă și total lipsită de perspectivă a Statelor Unite în războiul din Vietnam este, evident, principala explicație a ceea ce se numește acum în mod curent la Washington „consensul anti-Johnson“. El nu se datorește însă exclusiv iritării provocate de implicațiile internaționale ale aventurii militare și de repercusiunile ei imediate pe plan intern. Într-unul din ultimele sale articole, Walter Lippmann demonstrează că americanii se simt pur și simplu abandonați de președintele lor; ei ar prefera actualei politici, axată pe probleme externe foarte îndepărtate de preocupările lor, o politică pornind de la problemele reale ale societății americane contemporane. Întrucît sondajele de opinie care oglindesc starea de spirit a populației (și, în foarte mare măsură, o influențează) indică, indiferent de sistemul relațional ales, o prăbușire a încrederii în actuala Administrație, în partidul democrat se conturează un curent urmărind salvarea prestigiului și a influenței proprii cu prețul abandonării principalului exponent de astăzi, președintele Johnson. E așa-numitul curent

„Dump Johnson“ („Renunțați la Johnson“), care își propune să determine desemnarea unui candidat nou în alegerile prezidențiale. În tabăra adversă, republicanii sînt foarte iritați că nu izbutesc să canalizeze spre folosul lor simpatiile pierdute de democrați. Ei par a nu-și fi refăcut nici acum frontul de luptă compromis ca urmare a candidaturii lui Goldwater din 1964. Vreo șapte oameni politici își dispută viitoarea desemnare fără ca vreunul dintre ei sau susținătorii lor să fie în măsură să formuleze o alternativă clară la politica actualului guvern.

De aceea, departe de a avansa de pe locul doi pe locul întâi în ierarhia partidelor americane, republicanii au izbutit, pentru prima oară în istoria lor... să ocupe locul trei. Democrații dizidenți nu se transformă în republicani. Ei preferă să se declare independenți. La întrebarea Institutului Gallup — „în condițiile politice de astăzi vă socotiți republican, democrat sau independent?“ — dintre fiecare 100 de adulți, 42 răspund că sînt democrați, 31 — independenți și numai 27 se autointitulează republicani. Cu aproape trei decenii în urmă, în 1940, democrații și republicanii ocupau poziții aproximativ echivalente (48 la 32, 20 fiind independenți). Vreme de 24 de ani, steaua partidului democrat s-a înălțat continuu. În 1964, 53 de americani dintr-o sută își proclamau fidelitatea față de acest partid. De atunci, numărul americanilor care înțeleg să se situeze în afara ambelor partide crește mereu. Fără îndoială că votul lor va cîntări greu în balanța viitoarelor alegeri prezidențiale.

Neutralismul în raport cu partidele a pătruns pînă în cercuri angajate categoric în trecut. Influenta organizație a cadrelor partidului democrat, „Americanii pentru o acțiune democratică“, nu s-a putut hotărî să se alătore deschis campaniei „Renunțați la Johnson“. Platforma politică pe care a adoptat-o la sfîrșitul lunii trecute lasă însă deschisă posibilitatea opțiunii în favoarea oricărui candidat — democrat sau chiar republican — care „va oferi cea mai bună perspectivă pentru o reglementare a conflictului vietnamez, pentru o politică externă liberală și civilizată față de restul lumii și pentru o abordare energică și eficientă a problemelor interne urgente“.

Spre deosebire de ceea ce se întîmplă la republicani, în partidul democrat nu se desfășoară o competiție deschisă între diverși candidați prezumptivi. Candidatul va fi — o știe toată lumea — Lyndon Johnson. De ce mai era nevoie ca, încă din prima jumătate a lui septembrie, deci cu peste cinci luni înainte de alegerile preliminare din New Hampshire, Casa Albă să-și desemneze în acest stat un agent electoral care să organizeze campania pro-Johnson? Probabil că pentru a preveni o masivă aliniere în jurul candidaturii lui Robert Kennedy, aliniere care se poate produce chiar și fără voia senatorului.

„Fiii favoriți“ și alte complicații

Pentru a înțelege însemnătatea psihologică (istoricește confirmată) a alegerilor preliminare din New Hampshire ca și mecanismul care permite să se avanseze cu acest prilej numele unor oameni politici fără veleități electorale sînt necesare cîteva precizări. În complicatul sistem de vot american, așa-zisele „primaries“ (alegeri preliminare) joacă un rol bine determinat. Organizarea lor diferă de la stat la stat. În California, Oregon, Wisconsin, New Hampshire, alegerile sînt „deschise“, adică delegații au dreptul să propună oricîte liste, indiferent dacă cei ce figurează pe ele doresc sau nu să candideze. Mai mult decît atât, în statele Wisconsin, Oregon și Nebraska sînt incluși automat printre candidații toți politicienii al căror nume a fost luat în mod serios în considerație în legătură cu funcția prezidențială. În vară, cînd se vor întruni Convențiile celor două partide — republicanii la Miami iar democrații la Chicago — rezultatele alegerilor preliminare le vor servi ca indicator al popularității diverșilor candidați posibili. Nu o dată, cîteva mii de voturi preliminare în plus sau în minus, într-un stat fără pondere prea mare în viața politică a Americii, au dus capăt unei cariere promițătoare sau au lansat un nume nou. În 1948, alegerile preliminare din Oregon l-au eliminat din competiție pe Harold Stassen în favoarea lui Thomas Dewey. În 1964, alegerile preliminare din California au decis în-

Președintele Johnson la o ședință a Consiliului securității naționale a S.U.A. În stînga, secretarul de stat Dean Rusk; în dreapta (vorbind la urechea președintelui), consilierul Rostow și, în picioare, McNamara

lăturarea lui Nelson Rockefeller și desemnarea lui Barry Goldwater. (În ambele cazuri, alegerea a fost de rău augur pentru partidul republican, care avea să piardă cursa către președinție.)

Jocul șanselor este afectat de intrarea în cursă a așa-ziselor „fii favoriți” ai diverselor state. Revista „Newsweek” definește ironic pe fiul favorit ca pe „un politician care se străduiește să obțină desemnarea nu pentru că ar ține neapărat să ajungă președinte, ci pentru că vrea să împiedice pe altcineva să ajungă”. La Convenția partidului republican se vor prezenta cel puțin 14 fii favoriți, plus o fiică favorită — senatoarea Margaret Chase Smith, preferata republicanilor din statul Maine. Ei vor controla jumătate din voturile celor 1333 de delegați, suficient pentru a înlătura un candidat nedorit sau chiar pentru a impune un anume candidat.

Ca și cînd lucrurile ar fi totuși prea simple, anul acesta s-a adăugat un element suplimentar: sondajele de opinie s-au impus și ele ca un factor de care trebuie să se țină seama. Nefiind legate, ca alegerile preliminare, de date calendaristice fixe, pînă la lansarea oricărei combinații de nume și solicitate cele mai insolite comparații, anchetele-sondaj au o forță de convingere demonstrată, de pildă, de cazul lui George Romney, guvernatorul republican al statului Michigan: pentru că anchetele efectuate în 1966, îndată după re alegerea sa ca guvernator, l-au indicat ca fiind republicanul cu maximum de șanse (teoretice) de a-l învinge pe președintele Johnson în alegeri, Romney a fost lansat cu toată viteza pe orbita prezidențială. Alegerile sînt încă departe, dar aceleași institut de sondaj care îi deschisese perspective amănunțite, l-au aruncat acum de pe locul unu pe locul patru printre eventualii candidați republicani apti să capteze voturi în 1968. Pe firmamentul lui Gallup și al lui Harris strălucește o nouă stea: Nelson Rockefeller, căruia i se prezice, dacă și l-ar asocia pe Ronald Reagan ca vicepreședinte în spe, o victorie în raport de 55 la 41 asupra listei Johnson-Humphrey. Faptul că Rockefeller declară categoric că nu aspiră la președinție, nu-i dezarmează pe autorii sondajelor. Ei merg și mai departe și demonstrează că singurul antidot care l-ar

putea ajuta pe Johnson într-o competiție cu Rockefeller ar fi înlocuirea lui Hubert Humphrey cu Robert Kennedy pe locul doi al listei democratice. Observatorii politici americani nu obosesc subliniind caracterul speculativ al unor asemenea anticipații: ele ar avea o valoare reală dacă alegerile s-ar desfășura efectiv chiar în ziua publicării rezultatelor sondajului, nu peste un an. Și totuși, printre rîndurile comentariilor lor răzbate temerea că avalanșa anchetelor năstrușnice ar putea să falsifice, în ultimă instanță, procesul electoral.

Pronosticurile ar fi premature

Am înșirat mai sus doar o parte dintre factorii procedurali de natură să influențeze rezultatele alegerilor prezidențiale din 1968. Multitudinea și complexitatea lor explică în bună măsură reticențele comentatorilor din Statele Unite față de orice pronosticuri premature. Dar principala cauză a acestei rezerve trebuie căutată în altă parte: oricît ar hipertrofia televiziunea și celelalte accesorii spectaculoase ale campaniei electorale personalitate candidaților, ponderea farmecului lor personal etc., alegătorii americani dezamăgiți de politica actualiei Administrații așteaptă o soluție de schimb. Or, pe de o parte, nimeni n-a formulat pînă acum o asemenea soluție în termeni clari și convingători. În 1964 le-a fost ușor să se pronunțe pentru că fuseseră puși în fața a două platforme electorale perfect distincte. În momentul actual e greu să se prezică cine le va oferi o platformă în continuarea celei propuse atunci de lista democratică. Pe de altă parte, experiența actualului mandat le-a demonstrat că o platformă electorală, oricît ar fi ea de promițătoare, nu ajunge, că este nevoie și de certitudinea respectării ei consecvente după alegeri. Mișcarea „Renunțați la Johnson” n-ar fi apărut dacă președintele ar fi dovedit un atașament real față de programul pe baza căruia i s-a încredințat mandatul, dacă n-ar fi aplicat în Vietnam tocmai politica preconizată de adversarul său înfrînt, Barry Goldwater.

Care sînt perspectivele acestei mișcări? Deocamdată ea are caracterul negativ al unei revolte, nu forma con-

cretă a unui program de acțiune: o coaliție a democraților din New York anunță că va adopta o poziție anti-Johnson. Democrații din California iau o atitudine similară. O anchetă întreprinsă în acest stat de „Los Angeles Times” a demonstrat că delegații favorabili lui Johnson ar putea să fie puși în inferioritate la alegerile preliminare de un grup de „delegați pentru pace”. A apărut chiar o organizație intitulată „Cetățenii pentru Kennedy”, care intenționează să propună candidatura lui Robert Kennedy la alegerile preliminare din cîteva state-cheie ca New Hampshire, California, Oregon și Wisconsin, eventual împotriva vointei senatorului însuși. În alte state — Michigan, New York — vor fi trimiși probabil la alegerile preliminare delegați „anti-Johnson” pe „liste ale păcii”.

În rezervă: Robert Kennedy

Unul dintre inițiatorii mișcării „Cetățenii pentru Kennedy” și anume Charles Porter, fost membru al Camerei Reprezentanților din partea statului Oregon, a declarat că o singură împrejurare l-ar putea determina să renunțe la eforturile în vederea desemnării candidaturii senatorului: dacă în alegerile preliminare din New Hampshire, care vor avea loc la 12 martie, Robert Kennedy va face personal campanie în favoarea lui Lyndon Johnson. Se știe că tînărul senator a promis în repetate rînduri întreg sprijinul său listei Johnson-Humphrey. Prietenii săi afirmă totuși că el și-ar schimba atitudinea în oricare din următoarele situații: 1) dacă președintele Johnson ar renunța din proprie inițiativă să mai candideze; 2) dacă sănătatea l-ar obliga să nu mai candideze; și de asemenea 3) dacă sondajele de opinie ar arăta clar că nu are șanse să fie reales. O revistă americană remarcă recent că „senatorul Kennedy pare a pîdi momentul propice... Banii familiei Kennedy sînt gata să intre în acțiune, mașina politică a familiei Kennedy este gata și ea”. În orice caz se așteaptă, înainte de alegerile din 1968, apariția a două cărți — o colecție de discursuri intitulată „Senatorul Kennedy se pronunță” și o carte în care își va exprima opiniile despre războiul din Vietnam, problemele sărăciei, tineretului, situației orașelor etc.

Indiferent dacă ideea unei candidaturi Kennedy are sau nu perspectiva de a se realiza, propaganda în jurul ei este simptomatică. Cei ce îl îndeamnă să-și revizuiască refuzul de a candida sînt atît de stăruitori deoarece speră că el ar fi în măsură să pună capăt războiului din Vietnam și să-și îndrepte atenția spre problemele stringente ale Americii. Democrații discută și alte posibilități. S-a evocat eventualitatea unei candidaturi a generalului James Gavin, care s-a făcut remarcat prin opoziția sa activă față de escaladarea războiului din Vietnam. Un industriaș din California a cumpărat o pagină întreagă din „New York Times” pentru a solicita sprijin în favoarea unei candidaturi Fulbright.

Evident, dacă Robert Kennedy va hotărî pînă la urmă să se țină deoparte, forțele anti-Johnson din partidul democrat vor fi lipsite de un contracandidat puternic. Dar situația din partid și, în ultimă instanță, viitoarea configurație politică a Statelor Unite depind de felul în care vor evolua evenimentele în viitoare 12 luni. Pentru că este cert că o hotărîre rezonabilă în privința războiului din Vietnam — încetarea definitivă a bombardamentelor ca prim pas spre o reglementare pașnică, ar rezolva, o dată cu atîtea alte probleme, și impasul electoral.

Felicia ANTIP

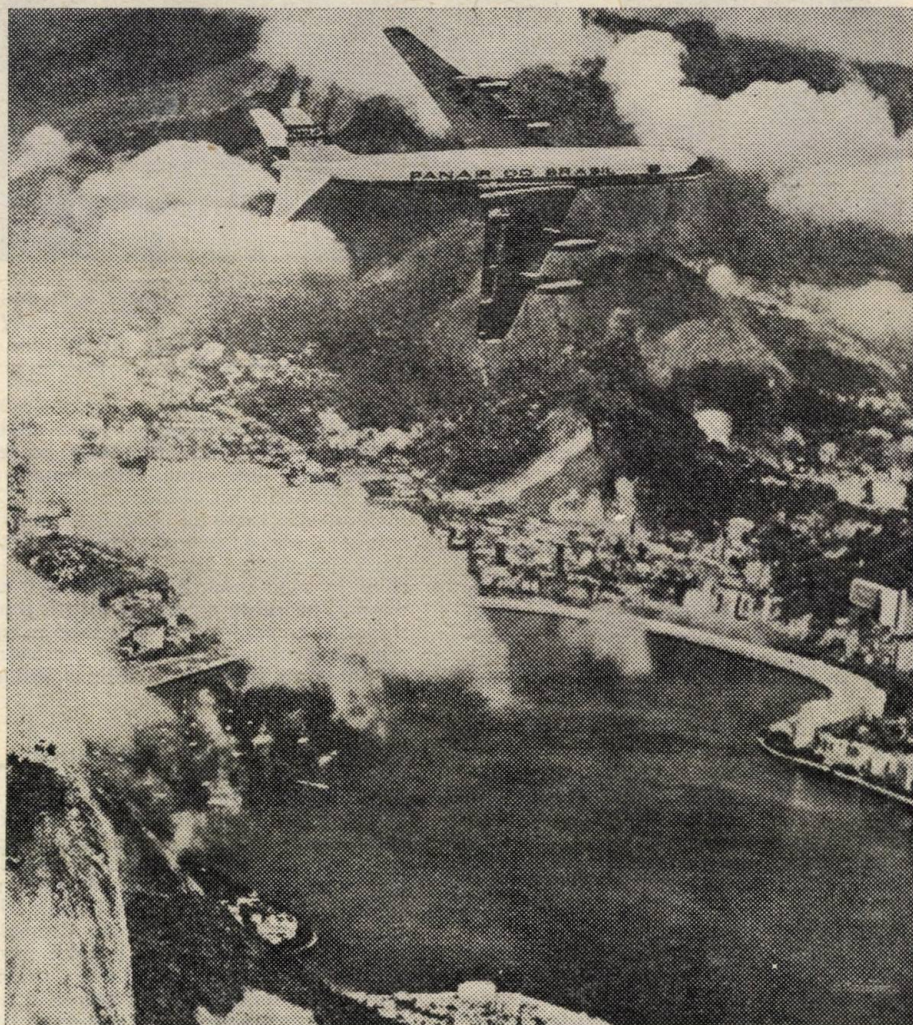
RIO-PANORAMIC

Este destul de dificil să exprimi sintetic imaginile în care se convertesc impresiile primelor zile petrecute la Rio de Janeiro — orașul cu care a început călătoria noastră în câteva țări din America Latină. Cunoștința personală cu această metropolă braziliană anulează, cred, cunoștințele livrești despre ea. Poate, în primul rînd, prin frumusețea dură a așezării sale, care — așa cum pe drept se spune — greu poate fi redată în scris.

Rio s-a strecurat parcă pe fișile de pămînt dintre ocean și pădurea tropicală, ocolind stîncile, cățărîndu-se pe înălțimi. Orașul trebuie văzut noaptea din elicopter, cînd puzderia luminilor sale pare o revărsare de stele în ocean, sau în zori de zi, cînd cordonul de beton al clădirilor de pe fișa de plajă — lungă de 32 km — se desprinde parcă din ceața fumurie, ultimă respirație nocturnă a uriașelor întinderi de apă.

Dar, pe altă dată despre trăsăturile originale ale orașului, pe care nici nu le poți sesiza dintr-o dată, despre firea și felul de a fi al cariocanilor (așa se numesc locuitorii orașului Rio) cu care venim în contact. Însă chiar și din ceea ce am reușit doar în câteva zile să cunoaștem în legătură cu preocupările lor putem să afirmăm, sub prestare de jurămint, dacă vrei, că tot ce am auzit, tot ce am citit despre pasiunea lor pentru fotbal este adevărat. Mai mult decît adevărat. Ajunge ca într-o discuție — indiferent cu cine (funcționari din minister sau profesori universitari, gospodine sau negustori) — să arunci o vorbă despre fotbal, să emiți o părere în legătură cu meciul Flamengo-Batofogo (care s-a disputat duminică pe stadionul Maracana), pentru ca în ochii interlocutorului să se aprindă imediat flacăra care va mistui oricare altă temă de conversație. Orașul e împins de terenuri de fotbal — unele excelente, altele amenajate ad-hoc, cu porți fără plasă — pe care zeci de mii de puștani, și nu numai ei, bat mingea cu o seriozitate vecină cu evlaviază.

După acest mic intermezzo în cotidianul marelui oraș sud-american, cîteva notații sugerate de unele probleme care apar pe ecranul lat al actualității braziliene. S-au precipitat în ultimele zile cîteva evenimente care scot în evidență ponderea mare pe care o dobîndesc tot mai mult în viața publică chestiunile legate de dezvoltarea economică. În diverse studii și articole publicate în presa braziliană se înfățișează soluții și proiecte pentru creșterea capacității energetice a țării și pentru lărgirea investițiilor în general, se analizează rezultatele eforturilor pentru scăderea indicelui de inflație. Ideea fructificării cît mai complexe a marilor resurse naturale de care dispune Brazilia apare, într-un fel sau altul, în toate discuțiile privitoare la viitorul țării. Guvernul elaborează în prezent un plan de dezvoltare a industriei siderur-

Rio de Janeiro și golful de-a lungul căruia este așezat orașul

gice, ramură pe care un ziar din Rio de Janeiro o denumea „coloana vertebrală a oricărei economii”. Zilele acestea problemele legate de exploatarea și valorificarea minereului de fier — una din marile bogății ale Braziliei — au fost din nou în centrul atenției publice; dezbateră a fost suscitată de rezultatele investigației unei comisii parlamentare în legătură cu activitatea cursurilor din Brazilia ale societății nord-americane Hanna Mining. Numeroase ziare au publicat pe pagina întâia informații și comentarii cu privire la concluziile acestei anchete. Ziarul „O Jornal” consideră esențială constatarea că „se consideră puțin recomandabilă prezența în țară a întreprinderilor grupului Hanna și se recomandă să nu li se dea nici un sprijin din partea guvernului brazilian”.

Săptămîna trecută a luat un curs nou și dezbateră problemelor legate de

producția agrară. Se știe că, atît în Brazilia, cît și în alte țări latino-americane, o parte a pămîntului cultivabil este încă nefolosită. Căutarea soluțiilor pentru remediarea acestei situații a constituit tema principală a unei reuniuni oficiale organizată, sub auspiciile Ministerului Agriculturii, de Institutul brazilian pentru reforma agrară (IBRA) și Institutul național pentru dezvoltarea Amazoniei (INDA). În cadrul reuniunii, s-a aprobat o recomandare oficială privind „ocuparea rațională” a latifundiilor neproductive, ca „un prim pas spre reforma agrară” (Correio da Manhã), această recomandare are la bază constatările IBRA asupra disproporțiilor în structura agrară a țării. Datele cuprinse în documentul întocmit de IBRA relevă că din cele trei milioane și jumătate de proprietari agrare, un număr de 2100 — reprezentînd 0,6 la sută din totalul acestora

— posedă 70 de milioane de hectare, adică circa 20 la sută din totalul terenurilor înregistrate în studiile IBRA. Cum va fi „primul pas spre reforma agrară”, de care pomenea „Correio da Manhã”? Cum se va proceda la aplicarea planului „de ocupare a pământurilor necultivate”? Există numeroase propuneri și sugestii elaborate de economiști, sociologi și agronomi, propuneri care — pe fundalul actualelor preocupări sociale — dobîndesc o consistență pe care pînă acum nu au avut-o.

Jurnalul despre actualitatea braziliană care poate fi înregistrată la Rio ar trebui să cuprindă, măcar să amintească, unele tendințe noi în cadrul formațiilor parlamentare: ARENA — partidul de guvernămînt — și MDB — partid de opoziție cu caracter eterogen. În cadrul formației ARENA au loc discuții aprinse suscitade de propunerea unor lideri ai partidului ca, în noul program al acestuia, să fie formulată posibilitatea revenirii la sistemul alegerilor directe. Se discută mult la Rio și despre viabilitatea sau neviabilitatea formației de opoziție „frente ampla”. După lovitura de teatru pe care a însemnat-o aderarea ex-președintelui Goulart la coaliția Lacerda-Kubitschek, a urmat altă. Ziarele scriau că un alt fost președinte al Braziliei, Quadros, ar fi încercat „să-l smulgă” pe Kubitschek din „frente ampla” pentru o coaliție cu un alt profil; Quadros a dezmințit tentativa ce i se atribuisese, declarînd că unica formulă de opoziție viabilă ar reprezenta-o, după părerea sa, MDB. Nu sînt excluse, însă, noi surprize în jocul acestor permutări de forțe care, din punct de vedere programatic, pentru mulți brazilieni nu reprezintă o noutate deosebită.

În viața culturală și artistică din Brazilia se succed evenimente cu rezonanță națională. După bienala de la Sao Paulo — comentată încă, și acum, pe larg, de criticii de artă — în prezent, paginile culturale ale publicațiilor sînt dominate de Festivalul cîntecului la care participă reprezentanți din 32 de țări. Într-o întrevvedere pe care am avut-o cu secretarul de stat de la departamentul turismului al guvernului statului Guanabara, Carlos Rocha Mafra de Laet, domnia-sa ne-a declarat că acest Festival, aflat la cea de-a doua ediție a sa, contribuie la o largă difuzare a cîntecului popular, considerat drept un mesaj important al culturii. Despre problemele actuale ale culturii și literaturii braziliene am avut prilejul să discutăm pe larg cu președintele Academiei de litere din Brazilia, profesorul Austragesilo de Athayde. Vom relata într-o altă corespondență opiniile pe care eminentul om de cultură brazilian le-a expus pentru revista „Lumea”. Am reținut, totuși, pentru această corespondență, declarația pe care am solicitat-o președintelui Academiei în legătură cu acordarea premiului Nobel scriitorului guatemalez Miguel Angel Asturias: „M-a bucurat mult că premiul Nobel a fost acordat unui scriitor latino-american. Opera lui Asturias e mare, foarte mare. Distincția care i-a fost acordată trebuie apreciată și ca o prețuire a literaturii latino-americane, o nouă consacrare a ei pe plan internațional. Este al doilea scriitor latino-american — primul a fost poeta Gabriela Mistral — căruia i se acordă premiul Nobel. Cred că evenimentul este stimulatoriu atît pentru prețuirea în lume a literaturii latino-americane, cît și pentru creațiile ei de viitor”.

Rio de Janeiro, 24 octombrie

August de
WINTER

ministrul comerțului exterior
al Belgiei

Contacte utile pentru dezvoltarea schimburilor

Recent ne-a vizitat țara August de Winter, ministrul comerțului exterior al Belgiei, ca invitat al ministrului comerțului exterior, Gheorghe Cioară. Oaspetele belgian a avut amabilitatea de a răspunde la cîteva întrebări ale revistei „LUMEA”.

— Vă rugăm să ne vorbiți despre orientarea și structura comerțului exterior al Belgiei.

— Comerțul exterior joacă un rol extrem de important în viața economică a Belgiei, el deținînd de altfel o pondere de peste 40 la sută din bugetul nostru național. Mai bine de două cincimi din producția industrială actuală a Belgiei este dirijată către export. Privit sub aspectul său structural, comerțul exterior belgian are la bază ideea, comună de altfel oricărei țări, de a vinde și a cumpăra produse cît mai variate și de un nivel calitativ ridicat. Sub aspectul orientării sale pe arii geografice, comerțul nostru exterior este îndreptat în cea mai mare parte către țările occidentale dezvoltate din punct de vedere industrial și mai cu seamă către acele state care fac parte din Piața comună. Și acest lucru este firesc, dat fiind faptul că Belgia este membră a acestui organism. În același timp însă, Belgia își îndreaptă atenția, pe scară tot mai largă, și spre comerțul cu țările socialiste, cu care volumul schimburilor noastre de mărfuri este în continuă creștere.

— Cum apreciați stadiul actual al relațiilor româno-belgiene comerciale și economice și care sînt, după părerea dv., cele mai adecvate mijloace pentru a lărgi colaborarea dintre cele două țări?

— Misiunea mea în țara dumneavoastră a avut mai multe scopuri. Unul dintre ele a constat tocmai în a discuta și a găsi, împreună cu colegii români, acele căi și mijloace menite să dezvolte și să adîncească în viitor colaborarea noastră pe tărîm economic. În acest sens, doresc să subliniez onoarea ce mi s-a făcut de a fi primit de Excelența Sa dl Ion Gheorghe Maurer, președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, cu care am avut un schimb de păreri deosebit de util în legătură cu nivelul actual al schimburilor de mărfuri dintre cele două țări și cu posibilitățile de dezvoltare ulterioară a acestora. De asemenea, am avut contacte interesante și fructuoase cu colegul meu, dl ministru Gheorghe Cioară, cu dl George Macovescu, primul adjunct al ministrului afacerilor externe, precum și cu dl Victor Ionescu, președintele Camerei de Comerț.

În urma convorbirilor pe care le-am purtat cu partenerii români, am căzut de acord că trebuie să facem în comun eforturi pentru a dezvolta și diversifica schimburile de mărfuri existente între țările noastre. De asemenea, am stabilit că trebuie să avem contacte cît mai intense pentru a vedea dacă nu se poate încheia un acord de cooperare tehnică și industrială între Belgia și România. Schimbul de păreri pe care l-am avut cu interlocutorii noștri la București mă îndreptățește să cred că aceste probleme pot fi rezolvate foarte bine și avantajos pentru ambele țări. Afirmînd acestea mă bizui pe faptul că Belgia și România sînt țări care posedă la ora actuală mari posibilități. În această ordine de idei aș dori să mă opresc la țara dumneavoastră. Este cert, mai ales după cele ce am văzut, că România și-a dezvoltat larg și armonios ramurile economiei sale. Mi-aș permite să înlocuiesc dezvoltarea industrială cu cuvintele „explozie industrială” — și cred că nu greșesc. Acest drum spre industrializare a fost parcurs într-un ritm care impresionează pe toți cei care vizitează țara dv. În legătură cu nivelul actual al schimburilor de mărfuri belgiano-române trebuie să remarc că el nu este încă pe măsura posibilităților economiilor celor două țări, a dorinței noastre reciproce. Lărgindu-și cooperarea, în folosul și spre avantajul popoarelor lor, România și Belgia își aduc în felul acesta contribuția la apropierea și înțelegerea internațională, la menținerea și consolidarea păcii în lume. În ce ne privește, sîntem hotărîți să facem tot ce ne stă în putință pentru a ridica pe o treaptă și mai înaltă colaborarea cu partenerii români. În acest sens, vreau să vă informez și despre al doilea scop al vizitei mele în țara dumneavoastră și anume acela de a prezenta autorităților dv. un grup de oameni de afaceri și specialiști belgieni care au venit să trateze concret cu partenerii români. Vreau să subliniez că ei sînt cumpărători.

Sînt convins că dialogul pe care l-am avut la București, în probleme care interesează deopotrivă Belgia și România, va da rezultatele scontate. Regret sincer că părăsesc atît de repede frumoasa dumneavoastră țară.

T. NIȚESCU

ALEGERILE MUNICIPALE DIN AUSTRIA DE SUS

În recente alegeri municipale de la Salzburg și Klagenfurt, partidul socialist de opoziție obținuse o remarcabilă majoritate. Duminică s-a întâmplat un lucru asemănător și în Austria de sus. Din 1945, partidul populist deținea în această provincie majoritatea absolută. Cu ocazia ultimelor alegeri (din 1961), partidul guvernamental obținuse 25 din cele 48 de mandate, socialiștii — 19 iar liberalii — 4. Duminică, însă, din cei 740 000 de alegători (reprezentând 1/7 din totalitatea alegătorilor austriei, iar provincia fiind ca mărime a 4-a din cele 9 provincii federale), 45,95 la sută au votat pentru socialiști și 45,20 la sută pentru populiști. Aceasta înseamnă cîte 23 de mandate pentru populiști și socialiști, liberalii pierzînd 2 din cele 4 obținute în 1961.

După părerea majorității observatorilor, rezultatul în recente alegeri nu va rămîne fără urmări. „Neue Zürcher Zeitung”, de exemplu, e de părere că partidul populist va întreprinde „o înnoire cuprinzătoare în grupul său guvernamental”.

OAMENI POLITICI PE SCENĂ

Piesa „Macbird”, care prezintă caricatural pe președintele Johnson și alte figuri ale vieții publice americane, nu are un succes prea mare la Londra. Prezentarea ei constituie totuși un eveniment: pentru prima oară este înfrîntă tradiția care interzice personificarea pe scenă a unor oameni în viață. Mergînd și mai departe pe această cale, teatrul londonez Criterion va monta în curînd o piesă în care vor apărea, între alte personaje, primul ministru Harold Wilson, soția sa și soția ministrului finanțelor, James Callaghan.

Și la Paris s-a nescotit această tradiție nescrisă a teatrelor europene. „Théâtre de l'Est” prezintă piesa „Un anotimp congolez”, avîndu-l ca erou principal pe Moïse Chombe.

O TELEGRAMĂ PIERDUTĂ

„Fiecare om are propria sa etică și propriile sale principii morale. Eu unul nu citesc corespondența și mesajele adresate altor persoane”. Sint cuvintele prin care guvernatorul democrat al statului Texas, Tom Connally, a comentat un gest neobișnuit al guvernatorului republican al statului California, Ronald Reagan. Acesta pusese la dispoziția reporterilor aflați la bordul navei „Independence”, unde se desfășura conferința guvernatorilor, o telegramă trimisă de Mervin Watson, consilier special al președintelui Johnson, fostului guvernator al Texasului, Price Daniel, omul care ține legătura între Casa Albă și guvernatori. Telegrama (despre care nu se știe în ce împrejurări a căzut în mîinile lui Reagan) cuprindea instrucțiuni pentru exercitarea de presiuni asupra guvernatorilor republicani James Rhodes (Ohio) și John Chafee (Rhode Island) cu scopul de a-i determina să renunțe la opoziția lor față de un proiect de rezoluție în sprijinul politicii vietnameze a Administrației. În cele din urmă, eforturile de a impune această rezoluție au eșuat. Era vorba de adoptarea unei declarații proclamînd unitatea națională în vreme de război, „deasupra atitudinilor partizane și dincolo de problema aprobării sau dezaprobarii unor hotărîri strategice și tactice care nu sînt de resortul nostru”.

Secretarul de presă al Casei Albe, George Christian, a declarat ulterior că președintele Johnson este mîhnit de faptul că o „comunicare privată” a fost dezvăluită în felul acesta, dar că el personal nu a solicitat nici un moment adoptarea de către guvernatori a unei rezoluții în sprijinul politicii sale în Vietnam. George Christian a admis că Mervin Watson expediasă mesajul incriminat dar a adăugat că nu știe dacă președintele Johnson îi dăduse indicații în acest sens.

În orice caz, atît republicanii cît și democrații folosesc incidentul pentru a se acuza reciproc de incorectitudine.

Economia și știința în plin avînt

Convorbire cu V. A. KIRILLIN
vicepreședinte al Consiliului de Miniștri
al U.R.S.S.

România a fost recent vizitată de V. A. Kirillin, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., care a participat, în fruntea unei delegații guvernamentale sovietice, la deschiderea Expoziției industrial-comerciale a U.R.S.S. de la București. V. A. Kirillin a avut amabilitatea de a răspunde solicitării revistei „Lumea”, vorbindu-ne despre cîteva aspecte actuale privind dezvoltarea economiei, științei și tehnicii sovietice.

În cadrul convorbirii avute, oaspețele s-a referit întîi la succesele generale ale Uniunii Sovietice, schițîndu-ne tabloul progreselor înregistrate pe planul ansamblului dezvoltării economice și, firește, perspectivele pe care le oferă.

— Problema este foarte vastă — ne-a declarat V. A. Kirillin — și de aceea ș vrea să o sintetizez în felul următor: la a 50-a aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, țara noastră se prezintă din punct de vedere economic ca un stat puternic, cu o tehnică și o știință dezvoltate. Ca volum al producției industriale, ocupăm al doilea loc pe plan mondial. Ținînd seama de ritmul constant de dezvoltare economică, mai înalt decît cel al Statelor Unite, sîntem optimiști și în ceea ce privește perspectiva.

În cînstea celei de a 50-a aniversări au fost repute în Uniunea Sovietică succese deosebite în dezvoltarea industriei, agriculturii, tehnicii și științei, pe care le-aș ilustra cu cîteva exemple. În primul rînd — bineînțeles, din punct de vedere cronologic — darea în exploatare a hidrocentralei de la Bratsk, care a primit numele de „A 50-a aniversare a Marelui Octombrie”. Faptul este semnificativ întrucît această hidrocentrală poate fi considerată ca un monument al dezvoltării economiei sovietice. Capacitatea hidrocentralei este de 4 100 000 kW. Nu există nicaieri în lume o instalație energetică de o asemenea putere. În al doilea rînd, tot în domeniul energiei, vreau să mă refer la faptul că cea de a 50-a aniversare a prilejuit darea în funcțiune a două turbogeneratoare la hidrocentrala de la Krasnoiarsk, fiecare de o mare capacitate; ele vor contribui la ridicarea puterii hidrocentralei pînă la 6 000 000 kW.

Pentru noi prezintă o mare importanță dezvoltarea liniilor de transmisie a

energiei electrice la mari distanțe. Aceasta întrucît în U.R.S.S. resursele nu sînt egal împărțite, deși țara noastră, după cum se știe, este o țară foarte bogată. Astfel, 80% din resursele de combustibil se află în Siberia, Kazahstan, Asia Centrală, în timp ce partea cea mai mare a populației sovietice trăiește în partea europeană a U.R.S.S. Noi ne-am propus prin urmare să construim mari instalații energetice în apropierea resurselor și să transportăm energia electrică spre partea europeană a U.R.S.S. și spre Orientul îndepărtat sovietic. Aceasta presupune însă transportul la distanțe de mii de kilometri. Cum am rezolvat noi această problemă? În preajma celei de a 50-a aniversări s-a reputat un succes important, care se adaugă realizărilor obținute pe planul transportului energiei electrice la mari distanțe: a fost dată în funcțiune linia de înaltă tensiune de 750 000 de volți cu curent alternativ, unică pe plan mondial. Trebuie să spun însă că nu intenționăm să ne oprim aici. Oamenii de știință sovietici depun eforturi pentru construirea unor linii de tensiune care să permită transportarea la distanțe mai mari a energiei electrice. Va fi construită linia de transmisie Echi-bastuz — Moscova, cu o tensiune de 1 500 000 de volți de curent continuu. Credem că, în jurul anilor '70, ea va fi gata. Dar, bineînțeles, că și această cifră va fi insuficientă și de aceea în proiect există perspectiva construirii unor linii de înaltă tensiune pînă la 2 200 000 volți.

Specialist bine cunoscut în probleme de energetică, membru al Academiei de Științe a U.R.S.S., doctor în științe tehnice, profesor, interlocutorul nostru s-a oprit în mod deosebit asupra unor noi cuceriri ale energiei sovietice, vorbindu-ne despre construirea uriașului sincrofazon de la Ser-puhovo.

— Importanța economică a sincrofazonului (accelerator de particule elementare) este cunoscută. Cu ajutorul lui pot fi obținute reacții nucleare și noi particule elementare, dintre care unele nu sînt cunoscute în natură. În toate țările lumii are loc o activitate importantă în această direcție. După cum se știe, la Dubna, construirea unei asemenea instalații în anii trecuți a permis să se obțină protoni cu energii de 10 miliarde electron-volți. Acest principiu, descoperit de defunctul academician sovietic Vek-

V. A. Kirillin

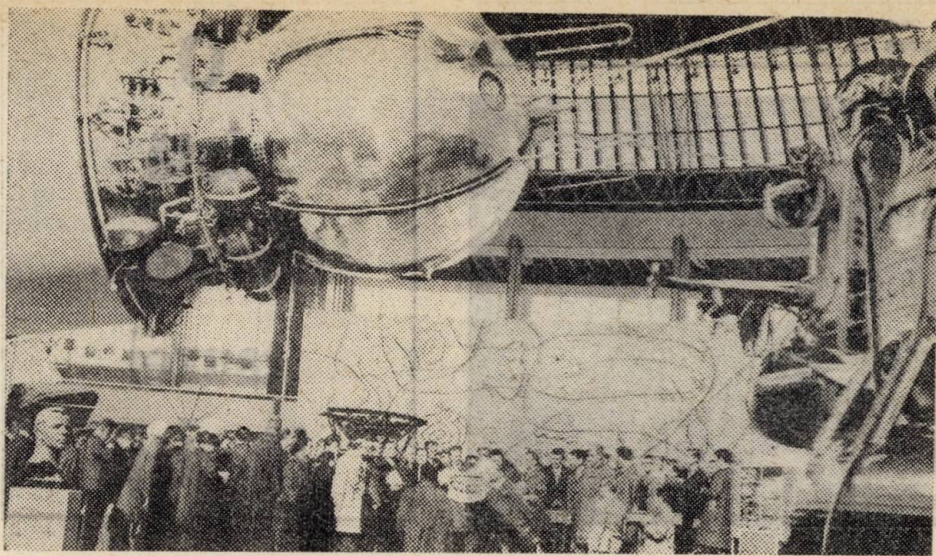
sler, și o jumătate de an mai târziu de savantul american McMillan, a stat la baza unor cercetări ulterioare în domeniul fizicii energiilor înalte. Până nu de mult, sincrofazonul de la Dubna era cea mai mare instalație de acest fel din lume. Ulterior au fost construite două instalații americane care obțineau protoni cu o energie de 30 miliarde electron-volți, deci de trei ori mai mare decât la Dubna. De câțiva ani, noi am lucrat la noul accelerator, care dă protoni cu o energie de 70 miliarde electron-volți. Constituie o mare satisfacție pentru noi faptul că lucrările de construcție ale acestei instalații gigantice au luat sfârșit. Darea ei în funcțiune va permite fizicienilor sovietici și din celelalte țări socialiste, ca și din alte țări care participă la lucrări — mă refer în cazul de față la Franța — să obțină succese noi.

V. A. Kirillin și-a expus opinia și asupra unui alt important eveniment științific: explorarea spațială a lui Venus-4.

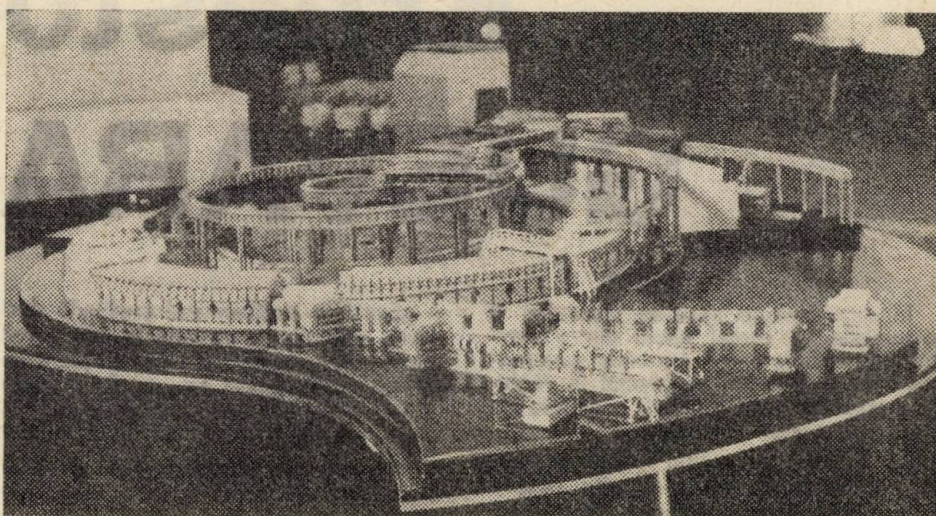
— Iată un alt eveniment pe care eu l-aș lega de succesele generale obținute în cinstea aniversării Marelui Octombrie. Cunoașteți, probabil, principalele date care caracterizează acest zbor de aproximativ patru luni, pe o distanță de 350 milioane km. Calculul a fost realizat cu multă minuțiozitate, iar observațiile asupra zborului au fost făcute în permanență. În felul acesta s-au obținut date asupra atmosferei planetei Venus, a suprafeței și presiunilor existente acolo etc. Importanța acestei explorări este multiplă, între altele, pentru prognoza timpului și, mai ales, pentru comunicațiile la mari distanțe. De altminteri, în această ordine de idei aș vrea să vă informez că ne propunem ca la a 50-a aniversare să folosim satelitul Molnia-1 și stațiile terestre pentru transmiterea pe canalele de televiziune în toate colțurile Uniunii Sovietice — în Siberia, în regiunea Baikalului etc. — a festivităților prilejuite de marele eveniment.

Interlocutorul nostru, care este și președintele Comitetului de stat al Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. pentru știință și tehnică, ne-a prezentat unele elemente ale dezvoltării științei în U.R.S.S., mai ales principalele ei direcții de perspectivă.

— Comitetul există de aproximativ doi ani, iar sarcina sa fundamentală este planificarea direcțiilor princi-

Aspect din interiorul expoziției industrial-comerciale a U.R.S.S. de la București

Macheta sincrofazonului uriaș de la Serpukhovo

pale și a problemelor fundamentale ale dezvoltării științei și tehnicii. Planul nostru de stat se referă la aspectele majore ale dezvoltării științei și tehnicii în industrie, agricultură etc. Ele sînt calculate nu pe un an ci pe cinci ani sau chiar mai mult.

O direcție importantă a activității științifice în U.R.S.S. este dezvoltarea informației tehnice și științifice. Importanța acestui aspect este excepțională, constituind un fel de premisă și o condiție indispensabilă pentru un progres general în domeniul științific. În acest domeniu lucrează 3000 de lucrători științifici avînd alături de ei încă 25 000 de colaboratori. Sînt editate cu promptitudine referate de informare asupra oricărui articol în problemele științei și tehnicii, oriunde ar apare.

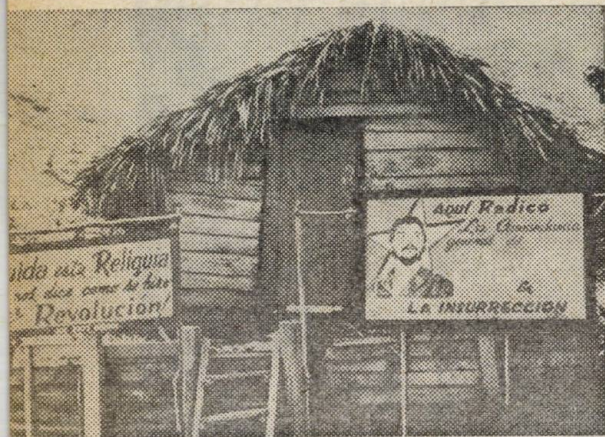
O altă direcție a dezvoltării științei și tehnicii în U.R.S.S. este ridicarea eficienței activității institutelor științifice și îmbunătățirea legăturilor cu practica. În U.R.S.S. există o adevărată armată de lucrători științifici care, incluzînd și profesorii din institutele de învățămînt superior, se cifrează la 70 000 de oameni. Dar, după cum se știe, mulți lucrează în institute și foarte puțini în întreprinderile productive. Ne propunem să facilităm activitatea lor în aceste întreprinderi;

în acest scop a fost creată recent funcția de consultant științific în întreprinderea productivă, care permite oamenilor de știință să activeze și în institut și în producție.

În încheierea convorbirii, V. A. Kirillin s-a referit la probleme privind dezvoltarea colaborării științifice între România și Uniunea Sovietică.

— O țară, oricît de mare ar fi ea, nu poate cunoaște totul. De aceea, pentru succesul științei prezintă o mare însemnătate legăturile și colaborarea tehnico-științifică. Cred că, pentru țările noastre, problema colaborării este importantă și că trebuie extinse legăturile între institute pentru ca ele să poată realiza direct o colaborare creatoare în vederea soluționării celor mai importante probleme. Vreau să-mi exprim dorința ca, între țările noastre, colaborarea științifică să se extindă. Din acest punct de vedere este semnificativă deschiderea Expoziției industrial-comerciale a U.R.S.S. de la București, care urmărește să înfățișeze poporului român principalele momente în dezvoltarea statului sovietic și, implicit, succesele obținute în dezvoltarea economiei și culturii.

Sergiu VERONA

O viață închinată cauzei libertății

Ernesto GUEVARA

În după-amiaza zilei de duminică 8 octombrie, în cursul uneia dintre ciocnirile frecvente între armatele guvernamentale și membrii rezistenței în regiunile muntoase ale Boliviei, o unitate de partizani a fost încercuită și capturată, după o luptă prelungită, soldată cu pierderi grele de o parte și de alta. Despre unul dintre acești partizani, rănit grav și care avea să moară după aproape 24 de ore, fără a fi primit asistență medicală (după cum s-a recunoscut din sursele oficiale boliviene), s-a afirmat că este Ernesto Guevara, unul dintre liderii insurecției cubane împotriva dictaturii lui Batista, personalitate foarte cunoscută în America Latină pentru rolul jucat în lupta pentru independența Cubei. Autoritățile militare boliviene și-au sprijinit aserțiunea pe baza confruntării amprentelor digitale ale partizanului cu cele ale lui Guevara, aflate în fișele poliției boliviene (primite din Statele Unite) și printr-o așa-zisă conferință de presă, la care au fost invitați ziariști străini primind autorizația de a intra în capela unui cimitir provincial unde se afla depus corpul. Afirmatia autorităților boliviene a fost primită la început cu consternare și cu destule rezerve în străinătate. Acum, deși mai persistă unele controverse în ce privește autenticitatea datelor oferite din La Paz, moartea lui Guevara este considerată certă.

În orice caz, indiferent de confirmările sau dezmințirile ulterioare, știrea despreuciderea lui Guevara nu încheie cariera unuia dintre militanții importanți ai mișcării revoluționare din lumea latino-americană. Guevara a fost comparat adesea cu personalități astăzi înconjurate de respect, cum ar fi Simon Bolivar sau José Martí, care au creat statele latino-americane independente.

„Există o pasiune mai profundă decât toate celelalte, o pasiune în fața căreia lucrurile care pot fi cucerite își pierd importanța, o pasiune care poate fi uneori deznădăjduită, dar care constituie un sprijin dintre cele mai reale ale forței”, spune undeva, într-un roman de Malraux, unul din personajele cu care Guevara poate fi instinctiv asemuit: un om dedicat cauzei revoluției.

Guevara s-a născut acum 39 de ani în Argentina, ca fiul cel mai mare al unui arhitect înstărit, dar care nu și-a ascuns niciodată simpatiile pentru mișcările de stînga. În familia sa el a auzit încă în copilărie exprimându-se păreri favorabile Republicii Spaniole — în anii aceia victimă agresiunii franchiste — și mai târziu îngrijorarea față de extinderea amenințării fasciste în Europa. Aceasta și explică de ce Guevara a preferat să emigreze la început în Bolivia, apoi în Peru și Mexic, la scurtă vreme după instaurarea regimului peronist la Buenos Aires. El și-a început de fapt activitatea ca doctor în medicină, într-o leproserie din Peru și apoi în spitale în regiunile de junglă din Bolivia sau Peru. El se afla în Guatemala în 1954 când regimul președintelui Arbenz era supus presiunilor firmei americane „United Fruit” și a încercat în zadar să organizeze o rezistență armată împotriva intervenției Statelor Unite. Se știe acum că Guevara a reprezentat aripa activă a rezistenței în Guatemala, care însă nu a putut alia și autoritățile lui Arbenz. Încercarea de a cuceri independența economică pentru această mică țară din America Centrală a eșuat, însă Guevara a rămas toată viața fidel convingerii sale în victoria mișcării de eliberare a Americii Latine. Partea cea mai cunoscută a activității

sale este fără îndoială aceea în care a participat direct la conducerea principalelor detașamente ale insurecției cubane între 1956 (cînd a debarcat împreună cu Fidel Castro și cînd a început, ca unul dintre cei 12 supraviețuitori ai acestei operații, organizarea revoluției pe teritoriul Cubei) și ianuarie 1959, cînd a fost unul dintre primii eliberatori intrați în Havana, răsturnînd definitiv dictatura lui Batista. Rolul său în această revoluție a fost consemnat de altfel prin rangul de comandant care i-a fost acordat — și care în armata cubană nu mai este deținut decât de Fidel Castro și de o altă figură proeminentă a revoluției, Camilo Cienfuegos.

S-a scris mult despre cei aproape trei ani de lupte neîntrerupte, cu rezultate uneori schimbătoare, și în care partizanii au fost adeseori constrînși la defensivă în regiunile muntoase din Sierra Maestra. Sînt anii care au demonstrat încă de atunci atașamentul lui Ernesto Guevara, spiritul său de abnegație, față de cauza libertății și independenței popoarelor.

Ceea ce formează de asemenea o fațetă caracteristică pentru revoluționarul care a fost Guevara este activitatea sa de aproape șase ani ca unul dintre miniștrii însărcinați cu reorganizarea economiei Cubei. El a fost la început președintele Băncii Naționale și apoi ministru al industriei și a reprezentat în această calitate Cuba la cîteva importante conferințe internaționale. Fără îndoială, el și-a amintit de experiența Guatemalei și în general de condițiile de înapoiere economică ale unora din țările latino-americane pe care le vizitase și a înțeles adevărul fundamental că drumul spre progres al unui popor ce și-a cucerit libertatea trece prin dezvoltarea sa economică independentă. Efortul principal al lui Guevara în calitatea

lui oficială s-a îndreptat tocmai spre industrializarea țării.

Evocând personalitatea lui Guevara, Fidel Castro spunea despre el: „a fost un conducător militar capabil, un om de acțiune și totodată un gânditor profund, înzestrat cu o mare inteligență și cultură. În el se îmbinau toate calitățile revoluționare — sacrificiul de sine, cinstea, modestia, voința de neclintit, capacitatea de a munci, dorința de a-și perfecționa cunoștințele, preocuparea față de soarta popoarelor.

„Destinul generației noastre este aspru — scria Guevara în ultimele luni când mai deținea funcțiile ministeriale la Havana. Acest destin ne împiedică să ducem o viață liniștită sau fericită. Personal cred că atîta vreme cît oamenii tineri își dau viața... eu însumi nu pot rămîne liniștit la o masă de lucru”. Aceasta explică faptul că, fără publicitate, aproape de la o zi la alta, îndată după întoarcerea dintr-o călătorie oficială, în martie 1965, el și-a prezentat demisia plecînd undeva, „sub ceruri străine”, pentru a-și continua activitatea de organizator al mișcării revoluționare.

Guevara nu și-a pierdut nici o clipă contactul cu această lume a treia, care are de cucerit independența politică sau economică. În anii cît a fost unul dintre conducătorii statului cuban, el a avut de multe ori prilejul să călătorească atît în țările Americii Latine cît și în cele ale Asiei și Africii și a fost în repetate rînduri în măsură să expună punctele de vedere ale acestei lumi pe cale de dezvoltare în principalele capitale occidentale sau în fața forurilor organizațiilor internaționale. Guevara a ales acțiunea care i se părea cea mai eficientă pentru a-și continua activitatea de revoluționar: prezența în mijlocul mișcării de partizani din Bolivia. Participarea sa directă la una din mișcările de rezistență din continentul sud-american are, fără îndoială, semnificația unei profesii de credință consecvente.

Așa cum se întîmplă de obicei cu asemenea personalități intrate în legendă, sfîrșitul lui Guevara a prilejuit discuții încă nerezolvate cu totul. Se afirmă că trupul care a fost arătat ziariștilor este într-adevăr al lui Guevara, dar aceasta nu explică și înhumarea sa precipitată și cu atît mai puțin dezgroparea cadavrului și incinerarea lui cînd s-a anunțat că unul din frații săi se transportase în Bolivia spre a-l vedea. Ceea ce este cert, este amploarea reacției produse de știrea uciderii sale: în Bolivia chiar, la Cochabamba, studenții au păstrat un moment de reculegere aducîndu-i un omagiu pentru abnegația cu care și-a dăruit viața în slujba „celor mai nobile idealuri”, iar un ziar catolic din La Paz a consacrat personalității sale un articol recunoscînd prestigiul lui Guevara.

Este la fel de cert și faptul că această personalitate continuă să fie aproape unanim admirată. „Mai există ceva important în viață — spune același personaj al lui Malraux care prefigurează parcă activitatea neobosită de revoluționar al lui Guevara — să nu fii înfrînt”. Și Guevara nu a fost înfrînt.

Mircea IVANESCU

Correspondență din Londra

Apatie și ovații

John Gritten

Cînd Parlamentul se va întruni în cursul acestei săptămîni, după vacanța de vară, atît premierul Wilson cît și liderul opoziției conservatoare Edward Heath își vor relua locurile în primele rînduri, satisfăcuți că au supraviețuit furtunilor pe care se așteptau să le înfrunte la conferințele partidelor lor respective. Deși sînt perfect conștienți că în propriile lor rînduri există puterice curente subterane de opoziție, amîndoi pot afirma că au obținut măcar triumfuri personale de suprafață.

La conferința partidului conservator de la Brighton, Heath a fost ovaționat în picioare timp de patru minute așa cum spera, în ciuda faptului că ultimul sondaj de opinie continuă să dea guvernului laburist un avans de 1,9 puncte față de conservatori — o creștere ușoară față de cifra precedentă. Este evident că cei 4 000 de delegați la conferința conservatorilor doreau să se prezinte uniți în jurul lui Heath în fața barajului de publicitate în sens contrar. Heath însuși a făcut tot posibilul pentru a remedia fisurile și a înăbuși criticile la adresa partidului său, în special din partea tinerilor conservatori. Potrivit unui observator, el a considerat, desigur, că ar fi o nebunie periculoasă ca partidul să-și dezvăluie divergențele politice în public. În acest scop, organizatorii conferinței s-au asigurat ca dezbaterile să fie atît de scurte și mișunile atît de vagi încît o controversă serioasă să fie aproape imposibilă.

Pînă și „nesupușii” din aripa de extremă dreaptă a partidului au fost ținuți în friu în cursul dezbaterilor cu privire la Rhodesia, iar rațelele unui leu bătrîn ca marchizul de Salisbury, care a condus încercările de revoltă precedente împotriva conducătorilor conservatori, au fost relativ înăbușite.

Tocmai în cursul acestei dezbateri Heath a adus una din puținele surprize care s-au produs la conferința partidului conservator. El a declarat că este necesar să se înceapă din nou tratative cu premierul rebel al Rhodesiei, Smith, în baza constituției propuse în cursul convorbirilor lui cu Wilson, pe bordul vasului de război britanic „Tiger”. După acceptarea acestei constituții, poate cu amendamente adoptate de comun acord, trebuie înființată o comisie care să constate dacă ea este acceptabilă „pentru popoarele Rhodesiei”, a declarat Heath la conferință.

Nu trebuie să se pună problema unei perioade de regim britanic direct în cazul în care constituția este acceptată, a adăugat el. Nu este timp de pierdut, deoarece comisia constituțională înființată de Smith însuși urmează să raporteze în următoarele două sau trei luni și se vor exercita probabil „preziuni uriașe” ca Rhodesia să devină republică.

Ordinea de priorități a liderului conservator reiese în mod semnificativ din pasajul în care a spus: „În Marea Britanie există milioane de oameni care năzuiesc la o reglementare. În

Rhodesia există zeci de mii de europeni, precum și africani (sic), care doresc ei înșiși în mod sincer o reglementare”. Conferința a adoptat în unanimitate cererea lui Heath ca guvernul să reînceapă tratative.

Chiar și în cursul dezbaterii cu privire la apărare, divergențele de păreri vizibile dintre ministrul apărării din „cabinetul-fantomă”, Enoch Powell, și colegii săi, pe care acesta le-a exprimat la conferința partidului de anul trecut, au fost estompate în mod deliberat la conferința de anul acesta. Pînă și săptămînalul conservator „Sunday Telegraph” a scris că Powell „a vorbit 18 minute și nu a spus de fapt absolut nimic”.

Dezbaterile cu privire la apărare a fost deschisă de un general de brigadă în retragere care și-a exprimat regretul pentru „situația catastrofală” în care a ajuns apărarea Marii Britanii ca urmare a politicii guvernului laburist. Moțiunea propusă în acest sens a fost adoptată, dar anterior un alt delegat a urcat la tribună pentru a-și exprima opoziția față de moțiune deoarece, după cum a arătat el, a sosit timpul ca Marea Britanie să ia în considerare o renunțare treptată la toate angajamentele ei în Orientul Mijlociu și Extremul Orient.

Deși a evitat în mod abil să se situeze pe o poziție divergentă față de colegii săi din „cabinetul-fantomă” cu privire la problema prezenței la est de Suez, Powell a mizat pe beligeranța latentă a colegilor săi conservatori — niciodată prea ascunsă — atacînd reducerea de către guvernul laburist a efectivelor armatei teritoriale (forța de rezervă a Angliei formată din voluntari). El a afirmat că este necesară „o adevărată armată cetățenească” pentru a menține viu „spiritul militar”.

Așa cum era de așteptat în cuvîntarea sa de închidere — rostită într-o atmosferă de teroare împotriva sindicatelor militanți ațîțată de ministrul muncii laburist, Gunter, și de presă — Heath a declarat: „Guvernul trebuie să treacă neîntîrziat la examinarea problemei reformei sindicatelor”. Poate printr-o coincidență, în aceeași zi Gunter a amenințat cu folosirea forțelor armate dacă sindicatul național al feroviarilor nu dă ordin de încetare a grevei acarilor care se extinde rapid. Esența acestei părți a cuvîntării lui Heath a fost interpretată în felul următor: „Să lăsăm guvernul laburist să facă munca murdară în locul nostru, punînd botniță sindicatelor”. Exceptînd afirmația sa că „în consiliile internaționale influența Marii Britanii este în prezent foarte scăzută”, declarațiile lui Heath nu au adus nimic nou sau demp de reținut.

Pînă și observatorii conservatori au recunoscut că conferința a fost „apatetică”. Heath a obținut totuși ovația de peste patru minute pe care o dorea...

Londra, 24 octombrie

„MERCENAR ÎN CONGO”

Înfrinți în ambițiile lor de dominație, mercenarii lui Jean Schramme își părăsesc pozițiile. Se poate spera că este ultimul capitol al intervenției; și este, cu siguranță, actuală reconstituirea primului episod, acela în care mercenarii din Congo apărau „independența” Katangăi lui Moise Chombe sau, la solicitarea acestuia, „instaurau ordinea” în provincia orientală. În acea perioadă, comandantul mercenarilor se numea Mike (Michael) Hoare.

Cînd am auzit pentru prima dată de maiorul Mike Hoare, l-am și văzut — la televiziune — laudîndu-se cu vitejiile lui în Congo. În timpul interviului, urmărit de milioanele de telespectatori englezi, Hoare a povestit cum unul dintre mercenarii săi a violat o congoleză și pe urmă a aruncat-o în rîu. Ce măsuri a luat el, Hoare, împotriva mercenarului respectiv? „Mi-am scos Coltul-45 și, cu două împușcături rapide, i-am zburat degetele mari de la amîndouă picioarele”. Acesta a fost răspunsul maiorului cu trei-patru ani în urmă și relatarea faptului e reluată în cartea sa recent apărută „Mercenar în Congo” *.

Nu cred că pot exista îndoieli asupra sentimentelor cu care congolezii i-au privit pe mercenarii albi invadatori. Mă întreb, de asemenea, care poate fi reacția cititorilor față de un autor care pare mindru de asemenea brutalități. Puțini

*) „Congo mercenary”, by Mike Hoare. Robert Hale, Londra, 1967.

Frank ALLAUN

memburu al Camerei Comunelor

prezintă

volumul
„Mercenar
în Congo”
de Mike HOARE

dintre ei îl vor privi pe maiorul Hoare ca pe un erou. Consider că n-ai cum să-i admiri pe acești virtuoși ai industriei asasinatului. Curajul fizic al lui Hoare este în afară de orice îndoială. Dar se spune că și Mussolini ar fi fost curajos. Totuși, lumea l-a privit întotdeauna exclusiv ca un pericol social. De asemenea, eroismul nu poate fi asociat cu omorul pentru bani care, la urma urmelor, reprezintă, prin definiție, vocația mercenarilor.

O coloană de mercenari se îndreaptă spre Bukavu

Englezii spun că un om se cuvine judecat după cei cu care se asociază. Cine erau tovarășii de arme pe care Mike Hoare i-a recrutat pentru războiul lui din Congo? Erau albi din Rhodesia și Africa de sud, cîțiva germani (nu se precizează pentru ce își părăsiseră țara) și soldați belgieni care își pierduseră pozițiile privilegiate.

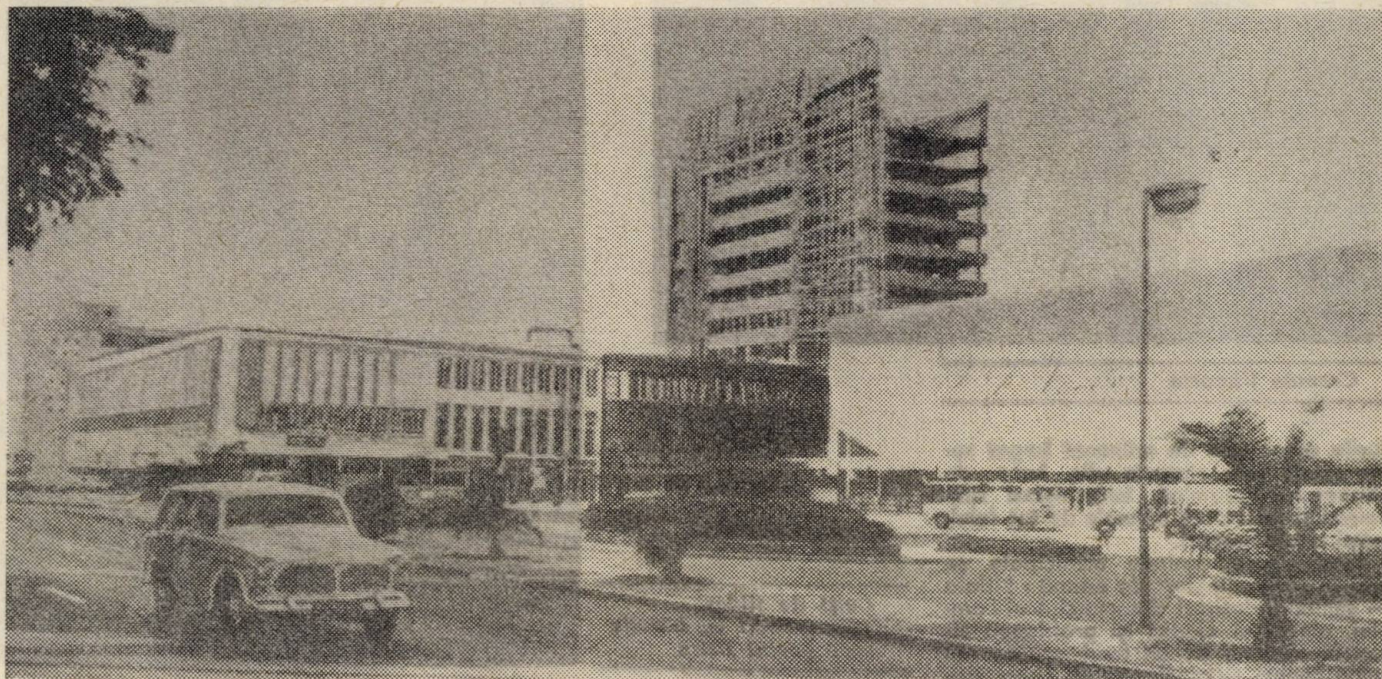
Nu se poate spune nici că le-a lipsit un sprijin cu greutate. Mercenarii au primit cu împrumut avioane americane. La un moment dat, aveau nu mai puțin de 300 de vehicule militare la dispoziție. Chombe (pentru care maiorul Hoare are o admirație fără margini) pare să fi dispus de fonduri practic nelimitate, a căror sursă este sistematic omisă. Personal, nu mă îndoiesc de contribuția generoasă a tuturor celor interesați în cuprul katanghez. Aceasta — în timp ce așa-numiții „sălbatici” (de fapt, toți cei care se opuneau mercenarilor) erau înarmați mai ales cu sulite.

Dacă mercenarii de rînd lucrau exclusiv pentru bani, un anticomunism fanatic este, evident, cel mai important dintre motivele „ideologice” ale lui Hoare. Indicele tematic al cărții conține aproximativ 20 de referiri la „primejdia comunistă”. Iată o mostră: „Am luat avionul spre Kamina pentru a constitui un detașament al 5-lea nou, mai bun, destinat să scape Congoul de boala primejdieasă a comunismului”. În tot volumul nu apare nici cea mai mică sugestie că există din partea africanilor dorința de schimbări sociale.

Se vorbește mult în cartea lui Hoare despre situația grea a ostaticilor albi luați de rebeli, după lansarea parașutiștilor belgieni la Stanleyville în 1964. Îmi amintesc discuțiile care au avut loc între deputații laburiști, în acea perioadă. Înainte de lansarea parașutiștilor, cînd s-a aflat despre posibilitatea folosirii unor baze britanice ca punct de plecare, unii din colegii mei au dat avertismente despre consecințele unei asemenea măsuri: trupele belgiene, cu antecedentele lor în colonii, erau oamenii cei mai nedoriți în Congo, și ar fi fost privilegiate aproape unanim ca încercînd să restaureze vechea ordine compromisă. Este neîndoielnic faptul că situația albilor din Congo a fost înrăutățită în urma acestei acțiuni pătrunse de un spirit colonialist.

Am aflat cu plăcere că Hoare, după cum singur afirmă, s-a bucurat de prea puțină simpatie și sprijin din partea ambasadei engleze în Congo. Evident, cei de acolo îi considerau pe mercenari ca oameni care luptă pentru bani și nu pentru principii. În acest context, semnez una din principalele omisiuni ale cărții, referitoare la sumele de bani plătite subordonaților lui Hoare și personal acestuia. Am citit recent un articol despre succesorul lui Hoare (retras din afaceri în 1965) — locotenent-colonelul John Peters. În afară de numeroasele „capturi militare” pe care le-a adunat și ascuns în diverse locuri, Peters „dispune de un cont substanțial la o bancă elvețiană, călătorește cu avionul numai la clasa I-a și își permite să cumpere pietre prețioase și blănuri de chinchilla pentru tinăra sa soție”. Ceea ce nu e rău pentru cineva care, în armata britanică, nu avea decît gradul de sergent.

In centrul oraşului Lusaka

ZAMBIA

Gheorghe Secarin

Despre Zambia s-a spus că este „țara cea mai bogată din Africa liberă”. Când cobori din avion pe aeroportul din Ndola, soarele african te întâmpină dărnice cu o albă revărsare de lumină. În înălțimi, cerul albastru, pur, se arcuiește ocrotitor peste pământuri și oameni. Zambia — altădată Rhodesia de nord în cadrul Federației Rhodesiei și Nyassaland-ului (și-a dobândit independența în octombrie 1964) — se înfățișează cu neseceale ei comori. Le descoperi în exuberanța frumuseților naturale, dar mai ales în caldă omenie a poporului și în înțelepciunea conducătorilor ei.

Prinsă în „centura de aramă”, faimosul Copperbelt care străbate platoul Africii Centrale, la sud de Ecuator, Zambia te surprinde prin climatul ei dulce. În emisfera sudică, anotimpurile se succed în ordine inversă. În luna iulie când, după două zile de călătorie, păstrind încă amintirea căldurii din New York, descinzi în Zambia, adierile răcoroase ale după-amiezei te învăluie ca o mângâiere. Aici este sezonul de iarnă, care durează din luna mai până în septembrie; timpul e uscat și răcoros, temperatura nu depășește 16—17° C. Anotimpul de vară începe în octombrie și ține până în luna martie, cu ploi abundente, care transformă peisajul într-un somptuos festival al culorilor. Luna octombrie este

cea mai caldă, temperatura urcând până la 35° C.

Climatul prielnic a făcut posibilă ampla dezvoltare a faunei și florei. Vegetația luxuriantă a Zambiei, având ca notă dominantă savana, variază de la pădurile de arbori de tek, la tufișuri de arbuști și întinse preerii în părțile de sud, până la pădurile de un verde perpetuu din zona de nord, în regiunea Parcului național Kafue. În pădurile Zambiei se întâlnesc speciile rare de arbori care dau prețiosul lemn de abanos și acaju. Tot aici este și patria leului și a leopardului, aici sînt și domeniile bivolilor uriași, hipopotamilor și crocodililor, ale antilopelor și zebrelor care cutreieră în cîrduri nesfîrșitele pajiști, ale elefanților.

Zambia nu are ieșire la mare; în schimb, riurile și lacurile ei prezintă o valoare economică de prim ordin, atît prin bogăția și varietatea faunei avicole și piscicole pe care o adăpostesc, cît și prin însemnătatea lor turistică. Atrăgătoare prospecte pe care le găsești în holurile hotelurilor moderne — la Ndola, Kitwe ori Lusaka — te invită să vizitezi Parcul național Kafue, cu o suprafață de 8.650 mile pătrate, sau renumitele rezervații de pe valea riului Luangwa. Cascada Victoria, „cea mai măreață priveliște din Africa”, în apropierea orașului Livingstone, atrage anual mii de turiști. Vizitatorul admiră priveliștea unică pe

care o oferă apele fluviului Zambezi în prăvălirea lor de stihie dezlănțuită, pe o lățime de o milă într-o prăpastie abruptă, înaltă de 350 picioare.

Cu o suprafață de două ori și jumătate mai mare decît a Angliei, dar cu o populație mult mai mică decît a Londrei (suprafața: 290.586 mile pătrate; populația: cca. 3,9 milioane locuitori, dintre care cca. 79 mii nu sînt africani), Zambia este o țară a contrastelor. Cel mai vizibil este poate contrastul dintre centrele urbane populate — cu clădirile lor elegante, zvelte, construite după cerințele arhitecturale ultramoderne și așezările rurale, în care oamenii trăiesc după tradiții de sute de ani.

Principalele șapte centre urbane ale țării sînt legate prin căi ferate și autostrăzi asfaltate. Capitala țării, Lusaka, (cu o populație de 120.000 de locuitori) se dezvoltă în întindere, cu spații mari acoperite de livezi de pomi fructiferi între cartiere. Din districtul ambasadelor, de la Ridgeway Hotel, pe Independence Avenue, străbați o distanță de cca. 2 mile până în centrul orașului, pe Cairo Road. De o parte și de alta, pe distanțe de sute de metri, șiruri dese de mangotieri străjuiesc autostrada. În centru, pe Cairo Road, arteră centrală a orașului și pe străzile cu care se întretaie, domnește o vie animație. Din loc în loc, neguțători ambulanți te invită să le vizitezi stan-

Cascada Victoria

durile cu obiecte de artizanat bogat reprezentate prin statuete din lemn de abanos sau ceramică, întruchipând războinici și dansatori, animale de tot felul, măști și tam-tam-uri.

Cinci dintre centrele municipale se află în zona minelor de aramă: Ndola — centrul industrial și comercial al Zambiei, ale cărei clădiri își profilează siluetele rectilinii pe un fond scăldat în calde nuanțe tropicale, Kitwe, Luanshya, Mufulira și Chingola sunt orașe ale industriei extractive a cuprului. La Broken Hill se găsesc și mine de zinc și vanadium. Magazinele sunt mai puțin frecventate, ceea ce se explică, poate, și prin prețurile ridicate.

Zambia importă din Anglia, Italia, Japonia, S.U.A., Republica Sud-Africană cea mai mare parte a bunurilor de consum. O preocupare centrală a statului este dezvoltarea unei industrii naționale de bunuri de larg consum.

„O SINGURĂ ZAMBIE, O SINGURĂ NAȚIUNE”

Sub conducerea Partidului Unit al independenței naționale, în fruntea căruia se află președintele țării, dr. Kenneth Kaunda, poporul Zambiei desfășoară o activitate constructivă având drept obiective întărirea și dezvoltarea societății și statului, făurirea economiei și culturii naționale. Ideea care călăuzește acest proces de edificare social-politică este întărirea conștiinței și unității naționale. „O singură Zambie, o singură națiune” — e cuvântul de ordine, care exprimă o adâncă năzuință și care formulează un principiu diriguitor. Cu aceste cuvinte, zambienii se întimpină în adunări, deschid mitingurile, își încheie cuvântările. Sunt cuvintele pe care le auzi la începutul și sfârșitul emisiunilor radiofonice.

Dezvoltarea economică stă în centrul preocupărilor. Făurirea economiei — programul de „zambianizare” cum este denumit aici — se desfășoară potrivit prevederilor primului plan de dezvoltare națională a țării (pe perioada 1966—1970). Planul urmărește ridicarea productivității agricole, diversificarea industriei naționale, formarea de cadre pentru economie, cultură și administrația de stat, dezvoltarea multilaterală a economiei prin valorificarea resurselor naturale ale țării. Potrivit planului, fondurile de investiții sunt asigurate de stat și de capitalul particular. Spre deosebire de alte țări africane, Zambia are o situație specială, care-i permite să-și finanțeze programul

Colți de fildes transportați cu bărcile spre portul Beira

de dezvoltare economică, aproape în întregime, din resurse interne. Pentru realizarea marilor obiective prevăzute în plan: construirea complexului hidroelectric de pe riul Kafue, a Universității Zambiei, dezvoltarea rețelei rutiere, construcția căii ferate Tan-Zam (care va lega Lusaka cu Dar-es-Salaam în Tanzania), Zambia examinează și posibilitatea de a obține asistență tehnico-financiară din partea altor state, în cadrul unor relații de cooperare bazate pe principiile politicii de nealinier, ale respectării suveranității și integrității teritoriale.

Economia Zambiei a cunoscut o dezvoltare rapidă după obținerea independenței. Potrivit datelor oficiale, produsul național brut a crescut în 1965 cu 38 la sută, cifrindu-se la 277 milioane lire. Ritmul viu de dezvoltare s-a menținut în anii următori. În perioada octombrie 1965 — octombrie 1966, producția națională de mărfuri a crescut cu 10 la sută. Și agricultura a înregistrat progrese mari față de situația dinainte de dobândirea independenței. Dacă în 1964 Zambia importa ouă, păsări și porumb, după numai doi ani ea exportă asemenea produse. Sporuri remarcabile s-au înregistrat și în producția de bumbac și de arahide.

Industria minieră în general și îndeosebi extracția și prelucrarea cuprului rămâne însă activitatea economică de bază a țării. Zambia se numără printre primii furnizori ai pieței mondiale de cupru, producția ei în 1966 fiind de 648 000 tone. Rezervele de minereu de cupru ale Zambiei din zona Copperbelt-ului ar depăși, după unele aprecieri, 883 milioane tone. Producția industriei miniere a crescut în anul 1966 cu 26 la sută față de anul precedent. Au fost deschise noi mine, se pregătește reexploatarea unor mine vechi. Au fost înregistrate realizări și în sectorul minelor de cărbuni, în explorările pentru identificarea și punerea în valoare a unor noi zăcămintă de cărbune și de minereuri de fier, de staniu, mangan etc.

Industria forestieră, a cărei activitate se desfășoară pe baza unui plan de ex-

ploatare rațională a pădurilor și de replantare a zonelor defrișate, industria pescuitului și a vinatului, industria turistică sunt alte sectoare în care munca rodnică a poporului valorifică bogățiile țării.

SEMINARUL INTERNAȚIONAL DE LA KITWE

Inercind o mindrie legitimă pentru frumoasa lor patrie, zambienii privesc cu îngrijorare la ceea ce se petrece la sud, lângă granițele lor. Situația din Africa australă, existența unor regimuri de tip colonialist, bazate pe discriminarea rasială și exploatarea inumană a poporului în folosul unor minorități albe — în Republica Sud-Africană, coloniile portugheze, Africa de Sud-Vest, în Rhodesia de sud — preocupă de ani de zile popoarele lumii. Ea a făcut obiectul dezbaterilor O.N.U. și ale Consiliului de Securitate, care au adoptat numeroase rezoluții menite să pună capăt acestei situații.

Pentru a mobiliza eforturile statelor, ale organizațiilor internaționale și ale opiniei publice mondiale în lupta împotriva apartheidului, discriminării rasiale și colonialismului în Africa de sud, a fost convocat în vara aceasta Seminarul internațional de la Kitwe, organizat sub auspiciile O.N.U., în colaborare cu guvernul Zambiei. La seminar au participat reprezentanți din 34 de state, printre care și țara noastră. Au luat parte ca observatori și delegații unor instituții specializate ale O.N.U. (O.I.M., U.N.E.S.C.O., Institutul Comisar al O.N.U. pentru refugiați), precum și reprezentanții Organizației Unității Africane, ai mișcărilor de eliberare din Africa și ai unor organizații internaționale neguvernamentale. O particularitate a Seminarului internațional de la Kitwe a fost participarea masivă a mișcărilor de eliberare din Africa australă — Congresul Național African din Africa de sud, Congresul Panafrican, Organizația poporului din Africa de sud-vest, Uniunea Națională Africană a poporului Zimbabwe (ZANU), Frontul de eliberare din Mozambic (FRELIMO), guvernul revoluționar al An-

golei în exil (GRAE). Intervențiile reprezentanților mișcărilor de eliberare, propunerile lor au contribuit la o mai bună cunoaștere a dimensiunilor luptei împotriva apartheidului și colonialismului, fapt ce s-a oglindit în concluziile și recomandările seminarului.

În cele două săptămâni de dezbateri, seminarul a făcut o analiză a situației din țările și teritoriile supuse regimurilor de discriminare rasială, scoțind în relief primejdia pe care o reprezintă pentru pacea și securitatea Africii și a lumii noua ofensivă a apartheidului prin înfăptuirea axei Pretoria — Salisbury — Lisabona, în urma instaurării regimului ilegal al lui Ian Smith în Rhodesia de sud. Lucrările seminarului au evidențiat, totodată, rolul pe care îl joacă în menținerea și consolidarea regimurilor coloniale amestecul unor puteri occidentale, interesele lor economice.

Apreciind că apartheidul, discriminarea rasială și colonialismul în Africa australă constituie o crimă contra umanității și o gravă amenințare la adresa păcii și securității internaționale, seminarul și-a exprimat sprijinul față de lupta de eliberare a popoarelor din Africa, recomandând Adunării Generale a O.N.U. adoptarea unei declarații prin care să fie recunoscut caracterul legitim al acestei lupte. Seminarul a cerut Organizației Națiunilor Unite să aplice sancțiuni economice împotriva țărilor care practică discriminarea rasială și colonialismul; să examineze mijloacele ce urmează să fie utilizate pentru a se asigura respectarea rezoluțiilor O.N.U. și ale Consiliului de Securitate; să studieze consecințele amestecului străin în înrăutățirea situației în Africa de sud și primejdiile pe care ofensiva apartheidului le generează pentru Africa liberă; să organizeze o campanie de informare a opiniei publice mondiale asupra situației reale din Africa australă.

În intervențiile rostite în cadrul dezbaterilor, evocând lupta seculară a poporului nostru pentru independență și progres, delegatul român a scos în relief legitimitatea luptei popoarelor din Africa împotriva regimurilor de asuprire și exploatare colonialistă și neocolonialistă, subliniind necesitatea sprijinirii mișcărilor de eliberare din Africa de sud și îndatorirea statelor și a comunității internaționale în ansamblu — astfel cum a fost exprimată în rezoluțiile Adunării Generale a O.N.U. — de a contribui la eliminarea completă a discriminării rasiale și colonialismului sub toate manifestările lor.

Concluziile și recomandările seminarului vor fi examinate în cursul actualei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U.

Zambienii obișnuiesc să spună: „Cine a văzut o dată Zambia, rămîne cu sufletul la ea”. E adevărat, dacă te gîndești mai ales la autentică omenie a poporului pe care l-am cunoscut în fuga celor două săptămîni, la acea zonă a umanității de un fel deosebit ce caracterizează întreaga lume africană, această lume ferm hotărîtă să lupte pentru prietenie între oameni, indiferent de rasa și culoarea pielii lor, pentru demnitatea și înflorirea persoanei umane în cadrul comunităților naționale libere, independente.

Austria și relațiile de bună vecinătate în spațiul dunărean

Otto Schulmeister,

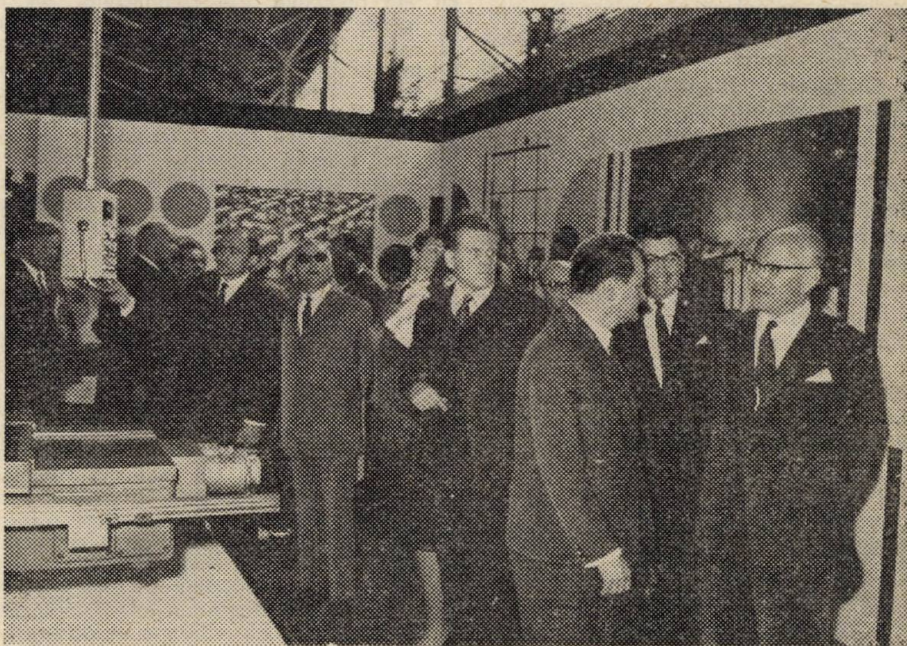
redactor-șef al ziarului „Die Presse“

În Austria, pentru cei interesați în politică, „spațiul dunărean“ a devenit, după secole de conviețuire și comunitate de interese cu popoarele acestei regiuni, un fel de lozincă; pentru „Ballhausplatz“ (reședința guvernului) — chiar un fel de concept. Semnificative în acest sens sînt dezbaterile actuale despre o „politică răsăriteană“ realistă în relațiile cu statele vecine. Politica guvernului majoritar Klaus stă în această privință sub semnul eforturilor de a se ajunge la normalizarea relațiilor cu țările socialiste, iar acolo unde s-a ajuns la această normalizare, la transformarea lor în prietenie. Astfel, cancelarul federal Klaus a făcut, anul acesta, vizite la Budapesta și la București și s-a întors, recent, dintr-o vizită la Sofia; tot în acest an, în luna februarie, președintele Tito a vizitat Austria.

O asemenea diplomatie a vizitelor contribuie la a discerne, astăzi — spre

sfîrșitul deceniului al șaptelea și aproape la un sfert de veac după transformările radicale din acest spațiu geografic — punctele de reper ale unei colaborări politice, economice și culturale între statele și popoarele din regiunea Dunării. Pentru ca astfel de relații să aducă roade în viitor, trebuie să se aibă în vedere realitățile lumii contemporane, contextul politic internațional, structurile economice și sociale ale statelor. Recentele contacte stabilite de Austria au fost orientate în acest sens. Ele au contribuit la îmbunătățirea înțelegerii între oameni, la intensificarea schimburilor, la o mai bună cunoaștere reciprocă a dorințelor și posibilităților în domeniul economic.

Uneori se amintește faptul că Dunărea curge spre est, și că acest curs al ei — între Viena, Przemysl, Budapesta, Belgrad, București și Sofia — impune,

Vicecancelarul Austriei, Bock, vizitează pavilionul României la Tîrgul de toamnă — 1967, de la Viena

dincolo de deosebirile dintre sistemele politice și ideologice, un anumit gen de relații. Această afirmație devine cu atât mai ușor de înțeles, cu cât se ține mai mult seama de faptul că regiunea din jurul Dunării, mai mult chiar, Europa întreagă, s-a micșorat, într-un anume sens, că ea nu mai constituie ca în trecut o regiune relativ aparte ci este cuprinsă într-un proces global de apropiere, ceea ce are drept urmare faptul că unui român, la fel ca și unui austriac, nu îi sînt indiferente evenimente ca acelea din Vietnam sau relațiile Est-Vest. Prin aceasta, importanța colaborării între statele mici și mijlocii nu scade ci, dimpotrivă, sporește.

Nici un stat nu mai poate refuza să participe la dezbaterile contemporaneității; fiecare țară capătă posibilitatea de a contribui la crearea unor zone de destindere. Cum poate fi realizat acest lucru altfel decît pornindu-se de la premisele cele mai favorabile, reprezentate, printre altele, de factorii naturali, ca de pildă cursul comun al Dunării, ca și de unele tradiții istorice comune? La aceasta se adaugă însă o forță motrice, care acționează și mai puternic în această direcție, dorința de apropiere a popoarelor independente și suverane. Concluzia austriacă, trasă din recente vizite ale cancelarului federal ca și din convorbirile purtate cu aceste prilejuri, este că începutul noilor relații din această regiune este de bun augur pentru viitor. La aceasta contribuie și străduințele de a se înlătura treptat piedicile încă existente în promovarea colaborării și schimburilor multilaterale.

Un element favorizant al intensificării schimburilor comerciale, în avantajul reciproc, îl constituie dezvoltarea industrială a statelor situate în regiunea medie și inferioară a Dunării. Marile realizări obținute de România în acest domeniu demonstrează că este de depășită structura schimburilor ei de altădată: ieri, produse agrare și materii prime, astăzi, produse industriale.

Un alt factor stimulator trebuie să-l constituie o mai bună cunoaștere reciprocă între parteneri, aceasta înlesnind explorarea a noi căi și posibilități. Formele de cooperare sînt variate, începînd cu anumite genuri de specializare și ajungînd la colaborare industrială, reciproc avantajoasă, pe terțe piețe.

Intensificarea comerțului exterior, coeficiente calitative noi în circulația mărfurilor creează posibilitatea ca țările dunărene să-și aducă și pe această cale o contribuție la coexistența în Europa și în lume. În cadrul relațiilor dintre cele nouă țări coautoare ale rezoluției, inițiată de România, cu privire la colaborarea regională europeană, ca și în cadrul Comisiei dunărene, se poate demonstra utilitatea contactelor, oficiale dar și neoficiale, dintre state cu sisteme sociale diferite. Țările dunărene au dezvoltat între ele relații pașnice, de bună vecinătate, astfel încît în ciuda tuturor deosebirilor politice, economice și sociale, ele au învățat să păstreze ceea ce le slujește în folosul reciproc.

O asemenea formă elastică a cooperării ar permite ca spațiul dunărean să fie adus la realitatea politică a zilelor noastre și la condițiile de viață ale lumii de mîine.

Viena, 24 octombrie

Șahinșahul
Mohammad REZA PAHLAVI

despre

Coordonatele dezvoltării Iranului

Pentru înțelegerea evoluției politice și economice a Iranului contemporan, o contribuție importantă o reprezintă lucrările Majestății Sale Imperiale, Șahinșahul Mohammad Reza Pahlavi Aryamehr. La „Memoriile șahului Iranului” apărute anul trecut (în franțuzește, în prestigioasă editură pariziană Gallimard) s-a adăugat în acest an lucrarea „Revoluția socială din Iran”. Dacă „Memoriile” furnizează un material bogat, util pentru cunoașterea trecutului Iranului și a istoriei sale recente (pînă în 1960), necesitatea unei noi lucrări, în prelungirea lor — mărturisește prefata recente cărți, semnată de suveranul Iranului — a fost impusă de evoluția ulterioară a realităților iraniene. Este vorba, în principal, de adoptarea în această perioadă a unui program de reforme, la scară națională, menit să dea un impuls operei de propășire a Iranului. „În același timp — subliniază șahinșahul în prefața noii sale cărți — opera noastră ține seama de caracterul și dorințele cele mai profunde ale civilizației noastre, de mai multe ori milenară”.

Principiile reformelor au fost expuse în public de șahinșah în primele zile ale anului 1963; ziua care marchează începutul aplicării programului este considerată 27 ianuarie 1963, cînd textul său a fost aprobat în cadrul unui referendum național.

Concepția care prezidează arhitectura lucrării, consacrată Iranului de astăzi, derivă, în mod firesc, din principalele obiective ale complexului de reforme în cadrul căruia se desfășoară astăzi dezvoltarea țării; cele nouă puncte ale programului formează, fiecare, obiectul unui capitol al cărții, iar o secțiune aparte este consacrată, în final, expunerii liniilor directoare ale politicii externe iraniene.

„Realizarea obiectivelor noastre — remarcă suveranul Iranului — impune reforma agrară, abolirea practicilor feudale și suprimarea legăturilor de servitute între marii proprietari și țărani...”. Acesta este, de altfel, primul, în ordine, dintre punctele programului de reforme și unul din cele mai importante (astăzi populația agricolă include 65 la sută din locuitorii țării). Măsurile îndreptate împotriva marilor latifundiași, care au debutat în 1950, au avut de întîmpinat de-a lungul anilor opoziția cercurilor feudale retrograde. Un moment important l-a constituit adoptarea — și apoi trecerea la aplicarea — legii privind reforma agrară. Malagheh, un oraș din nord-vestul țării, a fost primul district unde s-a trecut la înfăptuirea reformei; de atunci, peste 2 milioane de familii țărănești, adică 11,5 milioane de oameni, au beneficiat de prevederile legii. Obiectivele următoarei faze a reformei agrare, definite de statul iranian, vizează introducerea metodelor moderne în agricultură. Acestui obiectiv îi servește adop-

tarea unui plan — în 20 de puncte — privitor la extinderea sistemului de irigații și a folosirii îngrășămintelor chimice, la mecanizarea agriculturii și formarea de specialiști, la dezvoltarea și întărirea cooperativelor etc.

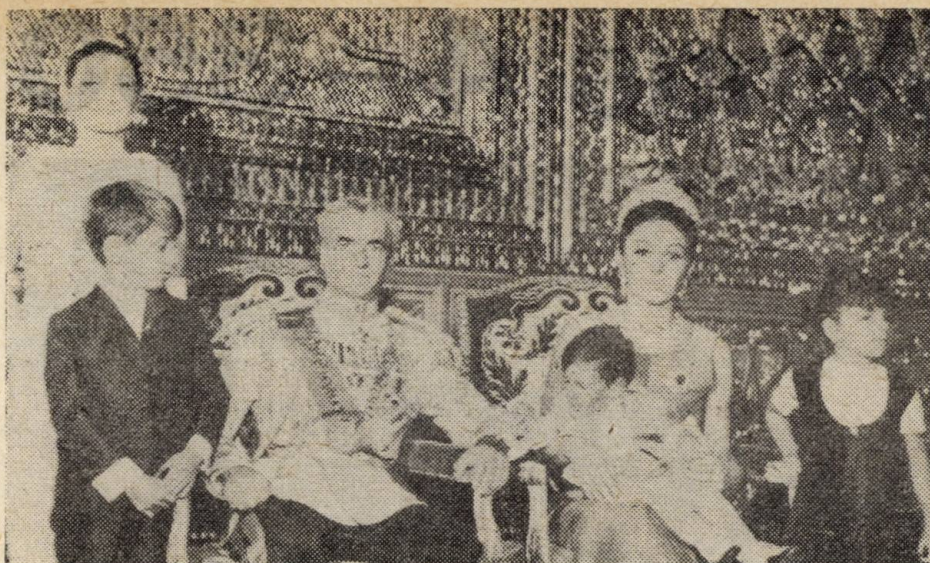
Din programul de dezvoltare prezentat de șahinșah se degajă orientarea spre valorificarea potențialului resurselor naturale de care dispune țara. În lucrare se arată că nu se poate concepe dezvoltarea agriculturii iraniene fără a lua în considerație problema apei.

Ca obiectiv al programului de reforme figurează, de asemenea, reforma legii electorale. Aici cel mai important fapt — apreciază autorul — l-a constituit participarea femeilor la actul electoral din februarie 1963. „Într-o vreme cînd în țările avansate centrele științei, economiei sau politicii își deschid din ce în ce mai mult porțile în fața femeilor — scrie șahinșahul — iranienele trebuiau oare să trăiască în continuare acoperite de voal și să-și vadă refuzat dreptul de a participa la viața acestei țări în care reprezintă jumătate din numărul total al populației?”

Suveranul Iranului trece în revistă și alte componente ale evoluției țării sale pe plan social, legate îndeosebi de intensificarea eforturilor depuse în vederea creării de cadre calificate și a utilizării eficiente a celor existente, în lupta dusă pentru dezvoltarea economică și îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației. În rezolvarea acestor probleme, Iranul aplică o soluție specifică condițiilor sale, concretizată în crearea și activitatea celor trei „armate” — a științei, a sănătății și a dezvoltării și reconstrucției. (Despre activitatea pe acest tărîm, „Lumea” a relatat în nr. 20/1967.)

Evantaiul marilor probleme care stau în fața dezvoltării Iranului include, între telurile sale importante, industrializarea țării; la acest obiectiv, autorul face referințe în mai multe rînduri pe parcursul expunerii. „Nu există în lume nici o țară dezvoltată unde venitul pe locuitor să fi atins un nivel satisfăcător fără o industrializare accentuată. De aceea, în dezvoltarea economică și socială a Iranului rolul principal revine industriei”. Șahinșahul combate cu vigoare opiniile celor care sînt sceptici în privința dezvoltării industriale a Iranului sau consideră inutile eforturile îndreptate în acest sens. Autorul remarcă faptul că, pînă nu de mult, uneori în interesul unor scopuri și păreri particulare, „se mai considera încă Iranul ca o țară pur agricolă și se ignora importanța industrializării ca și imensele posibilități pe care noi le avem în acest domeniu. Acum sîntem însă hotărîți să folosim la maximum aceste condiții și aceste posibilități în scopul industrializării țării noastre”.

Detaliind aspecte ale industrializării, șahinșahul subliniază dezvoltarea pe care va trebui s-o ia îndeosebi in-

Palatul Golestan din Teheran găzduiește astăzi ceremonia încoronării şahinșahului Iranului, Mohammad Reza Pahlavi Aryamehr, și a soției sale, regina Shahbanou Farah. După cum se știe, șeful statului iranian a urcat pe tronul țării în anul 1941, dar ceremonia încoronării nu a avut loc pînă în prezent. Pentru prima oară în istoria Iranului are loc ceremonia încoronării reginei. În luna septembrie a acestui an, şahinșahul Iranului a ratificat un amendament constituțional care prevede că împărăteasa Farah va deveni în mod automat regent în cazul absenței temporare sau permanente a suveranului. Ea va avea acest drept pînă la data cînd prințul moștenitor Reza, actualmente în vîrstă de 6 ani, va împlini 20 de ani.

dustria grea. (La ora actuală principalul efort urmărește construirea unor ramuri esențiale ale industriei grele ca oțelăria, fabrici de mașini-unelte, întreprinderi petrochimice.) După ce apreciază că industrializarea Iranului impune sporirea producției de energie electrică a țării, autorul scrie: „În 1920, Lenin declara într-un raport că viitorul Uniunii Sovietice depinde de electrificarea vasutului său teritoriu. Acest adevăr se aplică tuturor țărilor în curs de dezvoltare”.

Șahinșahul accentuează ideea că rezultatele de pînă acum ale industrializării datorează mult politicii statului iranian, preocupat de dezvoltarea pe diverse planuri a țării: „Politica noastră națională independentă, — scrie suveranul Iranului — ne oferă posibilitatea ca, bazîndu-ne pe suveranitatea noastră, să ne folosim de toate condițiile și de toți factorii existenței pentru progresul material și social al țării”.

Secțiunea finală a cărții, consacrată opțiunilor de politică externă ale Iranului, cuprinde și aprecierile șefului statului iranian asupra situației internaționale. Șahinșahul observă, printre altele, declinul practicilor constînd în folosirea forței în relațiile internaționale. Un mesaj ca cel conținut în inscripția gravată de Ludovic al XV-lea pe fața tunului instalat în fața palatului Versailles — „Tunul — ultimul argument al regilor” sau în reflecția ducelui de Wellington — „Nu există declarație mai elocventă decît zgomotul tunurilor și al puștilor” — nu mai poate fi compatibil cu realitățile contemporane, apreciază autorul. „Credem — scrie suveranul Iranului — că recurgerea la forța materială nu rezolvă practic nici o dificultate și nu permite eliminarea contradicțiilor și a crizelor care izbucnesc” în relațiile dintre state.

În consecință, autorul se pronunță pentru promovarea unor relații „logice, realiste și profunde” între state. Aceasta, deoarece „spre deosebire de toate perioadele trecute ale istoriei cînd, după epuizarea posibilităților logice de înțelegere și comprehensiune se recurgea la forță, în epoca noastră una din aceste

două căi este definitiv condamnată și de aceea nu mai rămîne, în mod obligatoriu, decît o singură cale”.

Caracteristică pentru timpurile noastre — consideră şahinșahul — este „profunda interdependență a destinului națiunilor și popoarelor”. În acest context este abordată ideea indivizibilității păcii mondiale atunci cînd se arată că „orice diferend, chiar cu un caracter local, (poate) conține în el germenul unui diferend mondial”. De aici, concluzia că fiecare stat are un rol de jucat pe plan mondial, este răspunzător pentru destinele păcii în lume: „Adevărul este că în zilele noastre, fiecare națiune, constituind o entitate politică independentă, face în același timp parte din comunitatea mai largă numită Umanitate și în această mare familie fiecare membru independent are anagajamente, legături și datorii față de toți ceilalți”. Între aceste responsabilități, alături de activitatea pentru menținerea păcii, şahinșahul enumeră eforturile depuse pentru lichidarea decalajului economic între diferitele țări ale lumii. Autorul ține să sublinieze că acordarea de sprijin țărilor în curs de dezvoltare nu poate suplini niciun „anagajare proprie a acestor țări pe calea eforturilor și a luptei care, numai ea, poate duce la îmbunătățirea destinului lor”.

Enunțînd principiile care călăuzesc Iranul în activitatea sa pe plan internațional, şahinșahul scrie că ele sînt bazate pe căutarea sinceră a păcii, coexistența pașnică și neamestecul în afacerile interne ale altor state, cooperarea și înțelegerea între toate țările, oricare ar fi regimul lor politic și social, „sprijinirea oricărui efort internațional în vederea lichidării discrepanței dintre națiunile bogate și națiunile sărace, cooperarea internațională în lupta împotriva analfabetismului, foametei, bolilor și a altor flageluri ale lumii noastre”. O pledoarie pentru promovarea unor asemenea idealuri generoase o constituie și această recentă operă a şahinșahului Iranului.

Corneliu VLAD

reflector

PLENARA DE LA VITRY

În cercurile politice din Franța a fost urmărită cu deosebit interes plenara de la Vitry a Comitetului Central al Partidului Comunist. Rezoluția adoptată la sfîrșitul lucrărilor definește trei „sarcini esențiale” de dus la îndeplinire: dezvoltarea, în uniunea cea mai largă, a luptelor cotidiene pentru revendicări economice și sociale; manifestarea în forme multiple a solidarității poporului francez cu poporul vietnamez; continuarea eforturilor în vederea stabilirii unui program comun al tuturor forțelor de stînga. În această ordine de idei, secretarul general al Comitetului Central, Waldeck-Rochet, a declarat că grupul comun de lucru al P.C.F. și Federației de stînga, care și-a depus raportul, a realizat indiscutabile progrese: „Atît în ceea ce privește instituțiile cît și în ceea ce privește politica economică și socială sau politica externă, propunerile (grupului comun) conțin un ansamblu de puncte de acord care merge mult mai departe decît convergențele consemnate în primul comunicat, din 20 decembrie 1966. De bună seamă divergențele subzistă, dar nu este imposibil ca ele să fie reduse în cursul unor discuții ulterioare. De aceea, avem nădejdea fermă că vom ajunge în cele din urmă la un larg acord”.

CUM SĂ UITE SPANIOLII DE PALOMARES ?

Condamînd-o pe ducesa de Medina Sidonia la un an închisoare pentru „violarea legii care interzice demonstrațiile publice”, tribunalul ordinii publice din Madrid a pus în mare încurcatură autoritățile militare americane. Acordul privind bazele militare americane din Spania expiră în septembrie anul viitor și în curînd urmează să înceapă tratative pentru reînnoirea lui. Condamnarea tinerei ducese, a cărei vîna constă în organizarea unui marș al fermierilor și pescarilor din Palomares spre ambasada americană, readuce în memoria spaniolilor episodul bombei cu hidrogen pierdute în Mediterana (ducesa și sătenii din Palomares cereau ca despăgubirile acordate de S.U.A. localnicilor să se ridice la 2,5 milioane de dolari). „Sentimentele anti-americane iau amploare în Spania — scrie Tad Szulc în „International Herald Tribune” — și pedepsirea ducesei care și-a exercitat, după spusele ei, dreptul de a-i ajuta pe alți spanioli să obțină dreptatea, ar putea să exacerbeze aceste sentimente”.

„DAILY EXPRESS” NESOCOTEȘTE CONSENSUL

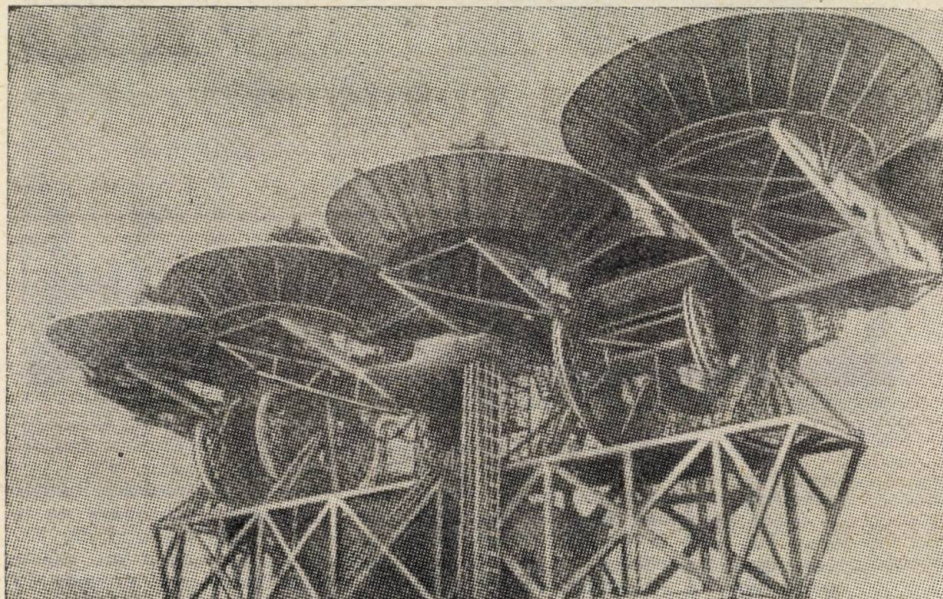
Scandal la Londra: „Daily Express” a deconspirat numele a doi dintre șefii spionajului și contraspiionajului britanic. Șeful lui MI6 (Serviciul secret) ar fi, potrivit relatărilor ziarului, sir Dick Goldsmith-White, iar șeful lui MI5 (Serviciul de contrainformații) sir Martin Furnival-Jones. „Daily Express” n-a făcut decît să reproducă extrase dintr-un articol apărut în revista americană „Saturday Evening Post”. Într-un editorial publicat cu același prilej, cotidianul londonez arată că a respectat totdeauna consensul de a nu dezvălui identitatea celor două personaje dar că apariția articolului din revista americană face ca această abținere să-și piardă orice sens.

Este prima dată cînd cele două nume sînt pomenite în presa britanică. În anuarul „Who's Who”, sir Dick Goldsmith-White figurează ca „atașat pe lângă Ministerul de Externe”, iar sir Martin Furnival-Jones este omis cu desăvîrșire.

Viceamiralul Norman Denning, care răspunde de păstrarea secretului în legătură cu serviciile de spionaj și contraspiionaj, a declarat că dezvăluirile din „Daily Express” sînt „nelalocul lor” și reprezintă o breșă tehnică în sistemul serviciului secret. Predecesorul amiralului, colonelul Sammy Lohan, a afirmat că „Daily Express” provoacă daune activității acestui serviciu. Presa britanică amintește că Lohan a fost obligat să demisioneze la începutul anului ca urmare a altui articol din „Daily Express” despre violarea secretului corespondenței de către serviciul de contraspiionaj.

Venus 4 — 350

Ultimele ore au hotărît totul

Antenele centrului de radio transmisii și recepții cosmice cu ajutorul cărora s-au primit semnalele de la „Venus-4”. Fiecare cupă are 16 m diametru. Instalația întreagă cântărește 1500 de tone

Ultimele ore au hotărît totul. În numele acestor ore, savanții au prelucrat cu scrupulozitate, timp de mulți ani, datele sumare și deseori contradictorii despre proprietățile atmosferei planetei Venus. Trebuiau măcar câteva date aproximative pentru a construi pe baza lor laboratorul stației automate interplanetare Venus-4.

În numele acestor ultime ore, constructorii au lucrat timp de multe luni pentru construirea stației interplanetare. Firește, Venus-4 nu era creat pe un loc gol. Ca bază a servit stația Venus-3. Dar cite n-au trebuit refăcute și îmbunătățite... Cite soluții noi, originale și ingenioase, n-au fost înfrunghiate în construcția stației Venus-4 pentru ca ea să-și poată îndeplini sarcina în întregime: nu numai să ajungă pe Venus, dar să și comunice pe Pământ datele despre parametrii fizici ai atmosferei planetare cu ajutorul unor măsurători directe. Totul a fost luat în considerație în momentele elaborării stației: și primul zbor spre Venus, în 1961, când legătura cu Venus-1 a putut fi men-

ținută la o distanță de câteva milioane de kilometri, și zborurile ulterioare, din 1964 și 1965, când legătura cu Venus-2 și Venus-3 a fost menținută până în momentul apropierei de planetă, și zborurile „sondelor”, pe care era experimentată aparatura de bord a stațiilor interplanetare, și zborurile triumfale ale stației „Luna”, în 1966, care au furnizat atât de multe informații nu numai pentru zborurile lunare, dar și pentru cele interplanetare... Totul a fost luat în considerare.

În numele acestor ultime ore, au fost experimentate până la refuz stația, dublura ei, machetele și modelele. Condițiile aspre ale Cosmosului și atmosferei venusiene cereau ca stația să fie supusă unei verificări multilaterale. Datele privitoare la atmosfera Venusului sînt reduse și nu prea sigure. De aceea stația a fost calculată pentru condițiile cele mai nefavorabile.

În numele acestor ultime ore au lucrat colective întregi de matematicieni, determinînd cu ajutorul celor mai noi mașini de calcul data cea mai favorabilă a lansării, traiectoria cea mai favorabilă, iar atunci cînd stația se afla pe orbită, data optimă pentru efectuarea corectării și a impulsului necesar de transmis instalației de corectare aflată la bord. A fost foarte greu de ales data lansării. Ea trebuia să satisfacă multe cerințe simultane. „Dispoziția corpurilor cerești trebuie să fie favorabilă” zborului. Bineînțeles, nu în sensul în care lucrul acesta era înțeles în horoscoape, ci în sensul pe care îl imprimă datele balisticii. Data lansării trebuia să aibă în vedere plasarea pe orbită, care — la rîndul ei — cere o viteză inițială minimă sau aproape de minimă, astfel încît să nu fie afectată capacitatea rachetei purtătoare. Totodată, se punea sarcina ca zborul să nu dureze prea mult. În sfîrșit, data lansării trebuia să asigure ca stația (ținînd seama de operațiunea de corectare) să atingă planeta Venus în momentul în care aceasta se afla în zona radiovizibilității stațiunii-

lor de urmărire aflate pe teritoriul Uniunii Sovietice. Data lansării nu înseamnă numai o anumită zi, ci o anumită oră, un anumit minut, iar în limitele acestui minut — anumite secunde. Iată cît de exact trebuie să fie determinată data lansării.

În numele acestor ultime ore, au lucrat timp de patru luni și șase zile — cît a durat zborul stației — specialiști cu o înaltă calificare, care asigurau legătura cu ea. Fiecare ședință cerea pregătire, programul fiind în mare măsură determinat de rezultatele ședințelor anterioare. Antene terestre gigantice descopereau stația, ascultau tot ce ea „dorea” să comunice Pămîntului, puneau întrebări suplimentare, o obligau să realizeze diferite operațiuni.

Și astfel ultimele câteva ore au hotărît totul... Ele au fost importante pentru toți cei care și-au consacrat munca, sufletul și inima construirii, experimentării, calculării stației, lansării ei și asigurării zborului.

La punctul de conducere se aflau nu numai cei care asigurau zborul periplanetar și aterizarea, ci și cei a căror activitate se terminase o dată cu lansarea, ca și cei a căror muncă încă nu începuse, întrucît lor le revine prelucrarea informațiilor obținute. Încordarea și emoția au domnit pînă în momentul în care a devenit clar că s-a reperat un mare succes.

Aparatul interplanetar creat de către savanții, constructorii, inginerii și muncitorii sovietici a dat omenirii în decurs de câteva ore informații mai numeroase decît s-au obținut în toate mileniiile care au trecut din momentul în care oamenii au vrut să cunoască „steaua dimineții”. Prelucrarea informației, primită în câteva ore, va dura multe luni, poate chiar și ani, întrucît ea este unică în sensul exact al cuvîntului...

Iuri MARININ

comentator științific al agenției de presă Novosti

milioane km în 129 zile

Terra-Venus, o nouă rută cosmică

Galileo Galilei, în urmă cu trei secole și jumătate, a observat că steaua strălucitoare își schimbă fazele ca și Luna. După metoda propusă de el, s-a putut calcula distanța care o desparte de planeta noastră — 41,5 milioane kilometri; de o sută de ori mai mult decât pînă la Lună; de o dată și jumătate mai puțin decât pînă la Marte. S-a mai aflat că misterioasa planetă își urmează drumul ei în jurul Soarelui singură, în timp ce marea majoritate a celorlalte planete sînt însoțite de o pleiadă întreagă de sateliți naturali. Misterele Venusului n-au fost numai un subiect pentru autorii de romane științifico-fantastice, ci o adevărată problemă pentru știință.

CE ȘTIM DESPRE VENUS?

Studierea planetei Venus și datele obținute de pe urma acestor studii au oferit un bagaj de cunoștințe care a permis savanților să-și facă o imagine sumară asupra ei. În 1911, se înregistrează o primă fotografie a planetei. În anii următori, se fac tentative pentru elucidarea unor probleme ca atmosfera venusiană, rotația planetei, natura solului venusian etc. Totuși, datele au rămas contradictorii. La cel mai mare telescop observăm doar un disc egal, fără nici un fel de detalii. Motivul: întreaga suprafață a planetei este acoperită cu un strat dens de nori, de nepătruns pentru razele obișnuite. În cel mai bun caz pot fi văzute pete neclare, cu un contur neprecis, care reprezintă probabil diferite spărturi în densul strat noros. Chiar o problemă atât de importantă ca durata de rotație a planetei în jurul axei sale a rămas multă vreme nesoluționată. Intrucît acele pete neclare nu-și modificau situația, s-a conchis, sau mai precis s-a ajuns la concluzia cea mai probabilă, că Venus este în permanentă îndreptată cu una dintre fețele sale spre Soare. Deci imobilă.

Cercetările ulterioare au arătat că în spectrul ei, și anume în zona infraroșie, se disting linii de absorbție a bioxidului de carbon. De aci, concluzia că atmosfera planetei ar putea reține întreaga

Pentru Homer ea era „cea mai frumoasă dintre astrele cerești”. Arhitecții

greci și romani îi închinău temple înalte și strălucitoare, iar în insulele Polineziei, pînă în secolul trecut, îi erau aduse în semn de adorare jertfe omenești.

Venus, care apare pe bolta cerească în nopțile senine și în diminețile liniștite, își datorează numele frumuseții ei neobișnuite, asemuită zeiței mitologice.

sa radiație termică. S-a reușit, de asemenea, să se determine cantitatea bioxidului de carbon în atmosfera ei.

Să ne imaginăm că atmosfera terestră este condensată și formează un strat uniform. Grosimea acestui strat, așa-numita înălțime a atmosferei uniforme, va atinge 8 km. În acest strat, bioxidul de carbon reprezintă doar un strat de 2,2 metri, restul fiind ocupat de azot, oxigen și într-o mică măsură de argon.

Asta se întîmplă pe Pămînt. În ceea ce privește Venusul, numai deasupra stratului său noros, aflat la o înălțime de cîțiva zeci de kilometri deasupra planetei, stratul de bioxid de carbon ar reprezenta aproximativ 100 de metri. Dacă s-ar calcula întregul conținut în bioxid de carbon al atmosferei venusiene, probabil că ar fi vorba de cîțiva kilometri.

Savanții S. B. Nicholson și E. Pettit, în 1923 și 1928, au stabilit că temperatura stratului noros pe partea luminată a planetei este de minus 38 grade Celsius. În 1964, savantul sovietic Arkadii Kuzmin și radioastronomul american Barry Clark au ajuns la concluzia că temperatura maximă a planetei este aproximativ de 400°, iar diferența dintre temperatura polară și cea ecuatorială: 150—200°.

Firește, studiarea proprietăților fizice ale planetei a fost mult facilitată și a căpătat un mare avînt în ultimul deceniu datorită folosirii unor metode noi ale astrofizicii, ale radiometodicii și mai ales în legătură cu lansarea laboratoarelor cosmice. Printre principalele realizări obținute în acest interval putem menționa calcularea razei medii a orbitei terestre cu ajutorul trimiterii unui semnal radar spre Venus; cunoașterea unora dintre proprietățile suprafeței planetei, și în special soluționarea problemei rotației Venusului în jurul axei sale. A rezultat că Venusul are o rotație cu o perioadă de 244 zile terestre dar în sens invers. Cu alte cuvinte, pentru un observator plasat pe Venus, Soarele răsare... la apus.

Cum poate arăta solul venusian? Se presupune că planeta este lipsită de orice fel de înveliș lichid. Suprafața ei

prezintă spații uscate, neregulate, care se aseamănă cu relieful lunar. Compararea datelor obținute din observațiile efectuate cu metode diferite arată că pe Venus se află nori de cuarț, carbonați și silicate, dar este exclusă prezența granitului, magnetitelor și oricăror hidrocarburi. Există apoi mari lanțuri muntoase: unul întinzîndu-se pe o distanță de 3 900 km de la nord spre sud; altul, mai lung, îndreptat de la răsărit spre apus.

ÎN DRUM SPRE PLANETĂ

Perioada cosmică a cercetărilor planetei a început în 1961. Iată o enumerare a lansărilor:

Venus-1 (U.R.S.S.) — 12 februarie 1961; 643 kg. S-a apropiat de planetă la 100 000 de km după ce a parcurs 270 milioane de km.

Mariner-2 (S.U.A.) — 14 decembrie 1961; 250 kg. A trecut la 14 decembrie 1962 la 3 000 de km de planetă.

Venus-2 (U.R.S.S.) — 12 noiembrie 1965; 963 kg. A trecut la 27 februarie 1966 la 24 000 de km distanță de Venus.

Venus-3 (U.R.S.S.) — 16 noiembrie 1965; 960 kg. A aterizat la 1 martie 1966 pe planetă, reușind primul impact asupra unei planete.

Venus-4 (U.R.S.S.) — 12 iunie 1967; 1 106 kg. A reușit să depună la 18 octombrie 1967, ora 4,38 g.m.t., un laborator științific pe planetă.

Mariner-5 (S.U.A.) — 14 iunie 1967; 245 kg. A trecut la o distanță de 4 000 km de Venus.

Aceste lansări spre Venus au permis o observație de data aceasta directă, lărgind considerabil bagajul cunoștințelor. Dar principala sarcină în dezvăluirea misterele Luceafărului i-a revenit lui Venus-4.

Ziarul „Izvestia” a publicat un interviu al constructorului principal al stației Venus-4. Să urmărim firul declarațiilor sale.

— Este bine cunoscut — a spus el — că succesul zborurilor cosmice este asi-

gurat încă pe Pământ, în procesul pregătirii și experimentărilor ulterioare ale aparatelor. De aceea, noi am căutat să efectuăm experiențe multilaterale și, practic, cele mai grele cu Venus-4. Într-o instalație a fost din belșug „zdruncinată” într-un aparat special de vibrație de cele mai diferite frecvențe și amplitudini, pentru a fi convingși că la start și în perioada de accelerație nimic nu va ieși din funcțiune. Ea a fost, de asemenea, supusă condițiilor grele similare spațiului cosmic.

O altă chestiune, a continuat construcția principală, este cea a siguranței aparatului instalat în laboratorul științific. Producția cosmică trebuie să aibă un nivel deosebit de înalt, astfel încât toate detaliile să fie pregătite cit se poate mai bine. Deci, siguranța lor este o problemă, așa spune, esențială. Pentru aceasta se recurge la dublarea elementelor dar, bineînțeles, în felul acesta greutatea devine mai mare, iar noi am dori să instalăm cit mai multe aparate științifice pentru a ridica valoarea zborului. Sistemul de termoreglare a cerut o mare precizie, întrucât în apropierea Pământului stația putea să „înghețe”, iar lângă Venus putea să fie mult prea cald.

Toate aceste probleme au fost însă soluționate. Copia exactă a lui Venus se află într-o cameră de presiune specială în condiții de vid. Ea a servit pentru elucidarea oricărei neclarități în perioada zborului, pentru verificarea situației în condițiile exacte ca cele de pe Venus. Geamănul lui Venus-4 primea din partea noastră aceleași comenzi ca stația reală și în felul acesta conducerea zborului a fost mult facilitată.

Zborul s-a desfășurat în felul următor: inițial, aparatul — împreună cu racheta-purtătoare — a fost plasat pe o orbită intermediară, de satelit artificial al Pământului. Ulterior, ultima treaptă a rachetei purtătoare a imprimat stației automate a doua viteză cosmică și a trecut-o pe o traiectorie de zbor spre Venus. Pentru atingerea planetei a fost necesară corectarea zborului. Prima corectare a avut loc la 29 iulie 1967, când Venus-4 se afla la o distanță de 12 milioane km de Pământ. În tot cursul zborului au avut loc 114 ședințe de legătură prin radio.

Când Venus-4 se afla la 45 000 km de Venus, stația a fost orientată astfel încât antena parabolică să fie orientată spre Pământ, poziție pe care stația automată a avut-o până când a intrat în atmosfera venusiană.

În momentul deschiderii parașutei principale a început transmiterea datelor despre atmosfera planetei, transmisie care a durat în totalitate 94 de minute, până în momentul când stația a venit în contact cu suprafața. Punctul impactului — după cum s-a stabilit — se află pe partea neluminată a planetei, în apropierea ecuatorului ei, la circa 1 500 km distanță de limita zonei întunecate.

PRIMELE CONCLUZII

Zborul a luat sfârșit și, firește, va trece încă timp până când datele exacte ale cercetărilor lui Venus-4 vor putea fi prelucrate în ansamblul lor. Care sînt totuși primele rezultate? S-a stabilit, printre altele, inexistența unor centuri de radiație și magnetice în jurul planetei Venus. Faptul este deosebit de important deoarece, pînă la zborurile aparatelor cosmice spre corpurile cerești, era dominantă opinia că toate planetele sistemului solar dispun de un cîmp magnetic ca și Pământul.

Pentru cercetarea proprietăților atmosferei venusiene, imediat după deschide-

rea parașutei principale, la circa 26 km înălțime, au fost luate probe de aer; ulterior, după 347 de secunde de la începerea parașutării, s-a repetat operația. Concluzia: bioxid de carbon în proporție de 90—95 la sută, oxigen 0,4 la sută, azot — de loc. Temperatura pe Venus se ridică pînă la 280°, iar presiunea — la 15—22 de atmosfere.

O serie întreagă de oameni de știință sovietici, luînd cunoștință de primele rezultate, și-au spus însă părerea și opinia lor este deosebit de importantă pentru a înțelege dimensiunile exacte ale epopeii lui Venus-4.

Pe baza informațiilor obținute, declara astfel acad. A. I. Oparin, rezultă că formarea planetei Venus, ca și dezvoltarea ei, au parcurs alte căi decît evoluția Pământului. Formarea și transformarea ulterioară a diverselor substanțe din bioxidul de carbon, care au dus la apariția vieții pe Pământ, nu au avut loc, se pare, pe Venus. În atmosfera planetei există doar un carbon oxidat, sub forma bioxidului de carbon. Faptul că în atmosfera lui Venus nu s-au descoperit hidrocarburi — materialul de origine pentru apariția organismelor vii — nu ne dă prea multe speranțe în ce privește posibilitatea existenței vieții pe Venus. În sfîrșit, acad. Oparin sublinia că datele obținute oferă perspective mari pentru cercetarea problemei vieții extraterestre și a apariției ei.

În legătură cu aceeași chestiune, acad. M. Șemiakin susține că baza materială a vieții, „cel puțin a aceleia pe care o vedem pe Pământ”, o constituie, în primul rînd, marile molecule complexe, așa-numiții biopolimeri. Aceștia sînt albumine și acizi nucleici. Datele telemetrice arată că pe Venus există principalul „material de construcție” pentru aceste molecule, cu excepția azotului. De asemenea, marea presiune existentă în atmosfera lui Venus nu poate fi nici ea o piedică pentru existența vieții. Temperatura — dimensiunile ei maxime — reprezintă într-adevăr o problemă, întrucât la asemenea temperaturi albuminele noastre terestre sînt distruse iar organismele construite din ele încep să fiarbă. În ce privește eventualitatea unor noi construcții moleculare de biopolimeri, care ar putea exista în condițiile planetei Venus, susține acad. Șemiakin, este greu să ne imaginăm cum s-ar prezenta ele. Aceste construcții ar fi în contradicție cu legile pe care le cunoaștem din fizică, chimie și biologie. „Dar cine poate să afirme că sîntem puși la adăpost de surprize? Nu o dată, marele lor maestru — natura — ni le-a servit. Și dacă este vorba de surprize, planetele pline de mister ni le pot oferi, în mod categoric, cu prisosință”.

Problema proprietăților fizice ale solului venusian — declară la rîndul său I. N. Pariski, șeful secției de radioastronomie a Observatorului de la Pulkovo — este una dintre cele mai disputate. Existau ipoteze total diferite între ele. Potrivit uneia, planeta Venus ar trebui să fie acoperită de un strat dens, un adevărat blindaj de ghețuri. După alții, planeta ar fi un pustiu incandescent. În sfîrșit, alte ipoteze înclinau să considere Venusul ca un ocean nesfîrșit sau ca un imens rezervor de petrol. Datele obținute de stația automată sovietică au exclus în întregime majoritatea acestor ipoteze.

„Venus-4 și-a făcut datoria față de știință și umanitate. Luceafărul strălucitei mai puternic în lumina triumfului gândirii și forței creatoare a omului. Iar în perspectivă? Constructorul principal al lui Venus-4 a declarat ziariștilor că pentru anii 1980—1985 ar fi posibil un zbor al omului spre Venus...”

Acad.
Iorgu
IORDAN

CONTACTE

Începînd din 1960, am avut prilejul să fac o serie de călătorii, le-aș spune oficiale sau „de serviciu”, în cîteva dintre țările Americii Latine. Prima mea vizită a fost în Mexic, ca delegat al Ministerului Învățămîntului la conferința „Asociației Universitare Internaționale”. După cinci ani (ianuarie-februarie 1964) am vizitat Brazilia, Chile și Uruguay. Motivul a fost „Prima conferință de lingvistică și filologie latino-americană”, care s-a ținut la Viña del Mar (Chile). De data aceasta, participarea la o manifestare științifică internațională a fost folosită pentru luarea de contact și cu alte țări afară de țara-gazdă a conferinței, și cu un scop mai general, acela de a cunoaște, fie și din fugă, atmosfera intelectuală din cîteva zone ale acestui continent atît de interesant care este America de Sud. În sfîrșit, pe la începutul anului 1966 am luat parte la a doua Conferință de lingvistică și filologie latino-americană (Montevideo), de astă dată într-un cadru mult lărgit, datorită festivităților organizate pentru comemorarea marelui filolog și om de cultură Andrés Bello, cu ocazia împlinirii unui secol de la moartea lui. Trebuie să arăt, fiindcă prezintă mare importanță pentru înțelegerea relațiilor de ordin intelectual dintre țările Americii Latine, că aceste festivități au fost organizate de un comitet alcătuit din reprezentanți ai întregii Americii Latine — semn elocvent al unei solidarități reale pe plan strict cultural — și că ele nu s-au limitat la ședințe de comunicări, ci au avut drept anexă, așa zice mai importantă chiar decît sesiunea strict științifică — cu caracter mai mult ori mai puțin academic — organizarea, pe o durată de două luni, a unui „institut” sau, altfel spus, a unui seminar postuniversitar, la care au participat, ca „elevi”, licențiați în studii hispanice, iar ca profesori, specialiști reputați din ambele Americi și din Europa.

Aceste călătorii mi-au înlesnit cunoașterea, în linii generale, a atmosferei spirituale care domnește printre oamenii de știință și de cultură latino-americani. O primă constatare este legătura strînsă și foarte sinceră dintre ei, indiferent de țara căreia îi aparțin. Faptul se explică prin conștiința vie că interesele popoarelor lor sînt comune atît pe plan cultural, în sensul că au nevoie de eforturi mari și continui pentru ridicarea nivelului intelectual, în primul rînd al maselor, cît și pe cel politic-economic, care nu diferă esențial de la o țară la alta în ce privește dependența de Statele Unite.

S. V

Acad. Iorgu Iordan la Viña del Mar
(Chile) împreună cu profesorii Flo-
rez și Krüger

CU INTELECTUALITATEA AMERICII LATINE

Conștiința că această dependență trebuie să dispară cu vremea și, deci, spiritul de rezistență față de ea nu sînt, bineînțeles, pretutindeni deopotrivă de dezvoltate. Dar se fac tot mai puternic simțite, de la primul contact cu intelectualitatea latino-americană, în Mexic, și aceasta nu numai din cauza vecinătății imediate cu uriașul stat nord-american, care, cum știm, a anexat acum peste un secol o bună parte din teritoriul mexican, ci și, mai ales, grație unei tradiții revoluționare vechi și destul de vii chiar în păturile ceva mai instruite ale maselor populare. Nevoia de independență a acestei țări, cu resurse naturale care i-ar putea asigura o dezvoltare economică și, deci, politică vrednică de invidiat, nevoie manifestată concret, de-a lungul deceniilor, printr-o serie de acțiuni revoluționare, mi se pare că continuă, cel puțin în parte, pe aceea a indienilor din perioada colonizării spaniole. De altfel, pot afirma că mexicanii se consideră urmași autentici ai vechilor triburi autohtone, neglijînd cu totul aportul etnic spaniol, care a fost totuși destul de important în comparație cu alte țări hispano-americane.

De Mexic se apropie, într-o oarecare măsură, în ce privește aspectele amintite, cea mai mică republică sud-americană. E vorba de Uruguay, care, din punctul de vedere al populației, ocupă, împreună cu Argentina, un loc aparte, în sensul că este locuit în marea lui majoritate de coloniști europeni (mai cu seamă italieni și spanioli). De dată relativ recentă (secolele al XVIII-lea, în special a doua lui jumătate, ș. al XX-lea).

Despre Chile nu pot spune multe, din cauză că, în timpul conferinței de la Viña del Mar, contactul meu cu filologii și lingviști chilieni a fost destul de limitat, dat fiind caracterul internațional al manifestării, iar după conferință am rămas numai cîteva zile în capitala țării (Santiago). Impresia, destul de superficială, firește, pe care am avut-o despre viața exterioară a oamenilor, este că ea prezintă numeroase asemănări cu cea din Spania. Deseori, privind mai atent tipurile umane, precum și comportamentul, mai ales al femeilor, mă credeam la Madrid. La această impresie contribuia, în lărgă măsură, și aspectul arhitectonic al multor edificii.

O participare mai slabă a intelectualilor la viața social-politică a țării în sensul european al termenului am constatat în Brazilia. Mă refer, bineînțeles, ca și pînă acum, la oamenii de știință și

cultură, mai toți lingviști și filologi, relativ numeroși, de altfel, cu care am venit în contact. În schimb, m-a surprins extrem de plăcut toleranța, aș putea spune totală, față de diferențele rasiale, așa de numeroase în această imensă țară. Un profesor universitar, mulatru, stimat și respectat pentru valoarea, ca și pentru vîrsta lui, îmi spunea că discriminările existente sînt de ordin economic: un negru sau un indian nu frecventează localuri scumpe din lipsă de bani, nu fiindcă n-ar fi acceptat în ele. Ilustrarea elocventă și totodată încîntătoare a acestui spirit tolerant mi-a oferit-o celebrul carnaval din Rio de Janeiro, o adevărată manifestare națională, în sensul că la acest spectacol folcloric de interes excepțional au participat laolaltă, fără nici o distincție, reprezentanți ai tuturor celor patru sau cinci „rase” ale orașului.

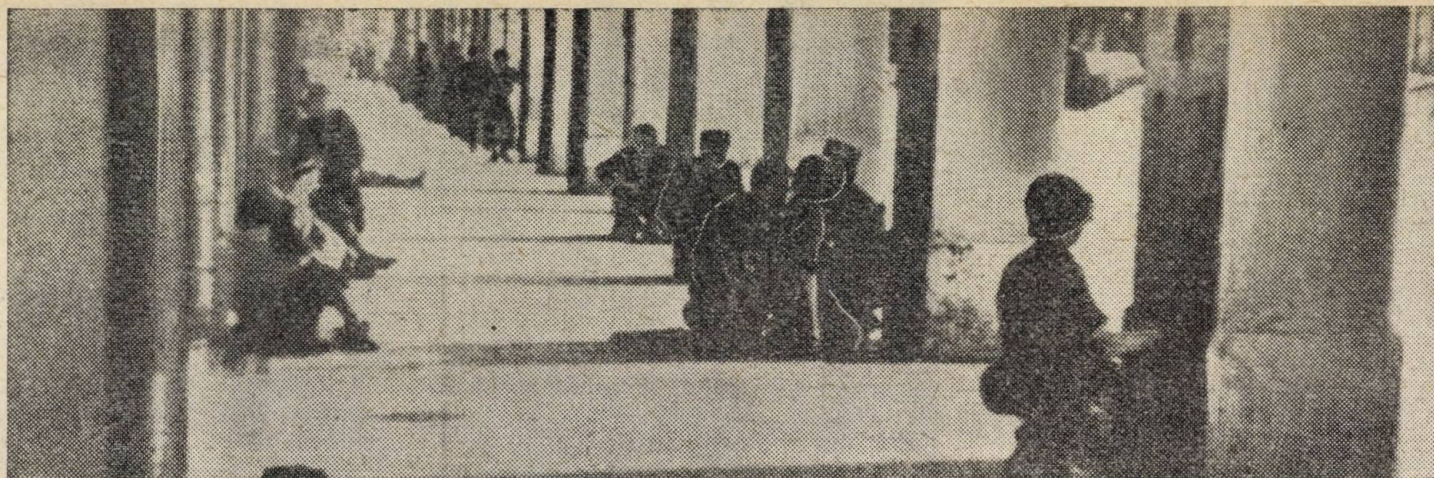
În ce privește activitatea științifică și culturală desfășurată în America Latină, mă voi opri, pe scurt, asupra realizărilor din domeniul lingvisticii și al filologiei. Aceasta pentru că, pe de o parte, le cunosc mai bine, date fiind preocupările mele profesionale, iar pe de altă parte, afară de specialiști, celorlalți compatrioți ai noștri ele le-au rămas, cred, absolut străine. În schimb, mișcarea literară a început și continuă din ce în ce mai intens a fi cunoscută grație traducerilor, numeroase, din scrierile și poezii celor mai multe țări latino-americane, precum și studiilor, articolelor etc. despre literatura lor, publicate în revistele românești de cultură generală. Numele lui Miguel Angel Asturias, Nicolás Guillén, Pablo Neruda etc., etc. sînt astăzi la noi tot atît de populare ca ale oricărui mare autor european sau american.

Ca să revin la activitatea lingvistică și filologică, trebuie să arăt mai întîi că, în marea majoritate a cazurilor, lucrările respective au ca obiect limba și literatura națională. Constatarea poate surprinde numai pe nespecialiști. În toate țările lumii, aproape fără excepție, lucrurile se petrec la fel și nu pot să se petreacă altminteri. Afară de dragostea firească pentru produsele spirituale cele mai importante ale propriului lor popor, intervine, la lingviști și la filolog, convingerea că șansele de a realiza opere științifice valoroase sînt mai mari cînd cercetarea se face asupra limbii și literaturii naționale, pe care cercetătorul le trăiește, ca să zic așa, le are vii în mintea și în inima sa. Centre importante, cu răsunet dincolo de continentul latino-american, sînt Buenos Aires, Rio de Janeiro,

Caracas, Santiago (Chile), Bogotá, Montevideo. S-ar putea adăuga, din Argentina, centrele universitare Córdoba și Tucumán care, în unele discipline umanistice, pot sta alături de capitala țării. Activitatea științifică se desfășoară nu numai în universități, ci și în institute de cercetări. Sînt cunoscute, între altele, Instituto de Filología din Buenos Aires și Instituto „Caro y Cuervo” din Bogotá. Informațiile date la începutul acestui articol cu privire la „Asociația de lingvistică și filologie latino-americană”, care și-a lărgit în ultimii doi ani sfera de acțiune prin transformarea ei într-o asociație „interamericană”, cu aceleași preocupări, plus predarea limbilor în școlile de toate gradele, arată că colaborarea între țările noului continent este strînsă și temeinică. Diferențele existente de la o țară la alta — la baza cărora se află cauze diverse, nu numai de ordin istoric în sens larg (ivite, în special, după cîștigarea independenței) și economic, ci, uneori, chiar etnic (mă refer, înainte de toate, la indieni, numeroși sau foarte numeroși în Mexic, Ecuador, Perú, Bolivia, Paraguay) — nu stînjesc cu nimic înțelegerea deplină între intelectualii lor de toate categoriile. Rolul esențial îl joacă, în cazul țărilor spaniolofone, care alcătuiesc marea majoritate, limba, una și aceeași, cu deosebiri de la una la alta poate mai mici în fond decît cele dintre anumite dialecte ale spaniolei europene.

Cunoașterea de către români a stărilor de lucruri din America Latină găsește acolo un echivalent, în sensul că țara noastră nu reprezintă o necunoscută pentru intelectualii latino-americani. Sînt numeroase vizitele intelectualilor latino-americani în România. Scriitori, artiști, gazetari, savanți etc. vin regulat la București, de unde se deplasează adesea și în centre din provincie. La Cursurile de vară de la Sinaia au participat, în fiecare an, cel puțin un profesor și, de obicei, doi sau chiar mai mulți, și roadele acestei participări încep să se vadă în interesul manifestat pentru limba și literatura română. Tot mai numeroase sînt și călătoriile românilor în America Latină.

Este clar că se poate face mai mult și dintr-o parte și din cealaltă. Interesul unei temeinice cunoașteri reciproce nu poate fi pus la îndoială de nimeni, iar profitul, de ordin spiritual în primul rînd, s-ar răsfrînge, cred eu, asupra întregii lumi, în sensul promovării prieteniei și păcii între popoare.

Soldați francezi din unitățile de eliberare sub arcadele de pe Rue de Rivoli

8 arde? Parisul!

Dominique Lapierre și Larry Collins

Place de l'Etoile, ora 15 și 15 minute. Dintr-o coloană de prizonieri un ofițer german coboară brațul și lasă să-i alunece din mînecă o grenadă pe care o aruncă asupra comandantului Henri de Mirambeau. Soldații francezi au ripostat în aceeași clipă, cu o salvă nimicitoare

■ Jacques Guierre împlinea 20 de ani... ■ Salonul bătrînei doamne ■ Francezii adresează un ultimatum comandantului Marelui Paris ■ Hitler are o criză de furie ■ Cum se cîștigă o masă bună ■ O întrecere pe Turnul Eiffel ■ Asaltul hotelului „Maurice” ■ „Sie kommen, Herr General!”

Cu cămașa larg deschisă pe pieptul lui de adolescent, cu o brasă tricoloră în jurul brațului, cu un vechi Mauser în mînă, un băiat se strecoară pe Rue de l'Odéon pustie. E unul din oamenii lui Fabien. Il cheamă Jacques Guierre. Împlinise 20 de ani în dimineața aceea. Misiunea lui este să supravegheze împrejurimile palatului în vederea atacului. Din cafeneaua Arbeuf, situată în Place de l'Odéon, unde a intrat, aude zgomotul blindatelor germane și observă, în spatele colanilor teatralului, căștile soldaților care apără împrejurimile Luxembourgului. „Trebuie să mă duc să le reperez de mai aproape!”, îi spune el doamnei Arbeuf. „Ai mîncat cel puțin, băiete?”, întreabă patroana bistrului. Guierre face semn din cap că nu. „Atunci ia asta”. Tînărul din F.F.I. mușcă din uriașul sandviș pe care l-a cîmpat și aolește un pîhărel cu vin. „Mulțumesc; și trăiescă Franța!”, strigă el, punînd din nou mîna pe vechiul Mauser. Peste cîteva secunde, doamna Arbeuf aude o detunătură. Vedea apoi o siluetă albă care traversa piața, clătîindu-se și prăbușindu-se într-un loc de

sînge. Jacques Guierre a murit în ziua în care împlinise 20 de ani.

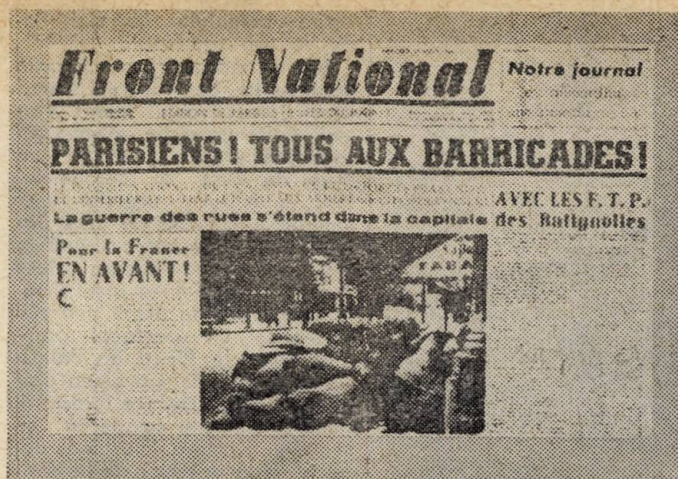
Mai multe explozii zguduie cartierul. Două automitraliere ale colonelului Kayser efectuează un raid în afara palatului și vin să bombardeze un grup de F.F.I. ascunși într-un mic hotel situat la colțul străzii Vaugirard cu strada Monsieur-le-Prince. De la ferestre, oamenii aruncă o ploaie de grenade asupra blindatelor cu svastică, dar proiectilele ricoșează pe blindaje. Într-o cameră explodează un obuz care incendiază mobila. Curînd după aceea, un fum gros învalui clădirea. În vacarmul exploziilor și în șuieratul gloanțelor, oamenii se interpeleză, se încurajează, strigă. Două tînere în rochii de vară se tirăsc pe culoare și trag rîniții în sufragerie. Deodată, asediații văd cum automitralierele germane bat în retragere și se înapoiază iute în palat. Aude apoi, dinspre Boulevard Saint-Michel, scîrțitul șenilelor de tancuri. Sosesc tancurile „Sherman” ale locotenentului Pierre de la Fouchardiére. Ofițerul îi găsisse în sfîrșit pe germani. Din țurela lui observă

acum fațada Școlii de Mine spre care se îndreaptă.

Feldwebelul Martin Herrholz, trăgătorul cu bazuca, supraveghează și el prin lunetă tancul care înaintează. Chiar în momentul în care germanul se hotărăște să tragă, locotenentul de la Fouchardiére îl reperează și strigă pilotului său, Lucien Kerbrat: „La dreapta, repede!” Proiectilul lansat de Panzerfaust trece exact în spatele tancului și explodează într-o jerbă de flăcări pe fațada casei din față. Germanul înjură. A ratat primul lui tanc american. De la Fouchardiére sare jos și cere ca trei F.F.I. ai lui Fabien să-l însoțească. Ofițerul vrea să cunoască exact pozițiile germane de la Școala de Mine. Cei patru oameni intră într-un imobil situat exact în fața clădirii și urcă la etajul IV. Sună la prima ușă. Le deschide o doamnă bătrînă, îmbrăcată în negru. „Locotenent Pierre de la Fouchardiére, din divizia Leduc”, anunță tînărul ofițer salutînd. Apoi, înclinîndu-se, sărută ceremonios mîna doamnei și, spre marea stupefacție a bătrînei, îi duce pe tovarășii săi în salon. De la fereastra camerei, vizitatorii pot obser-

va, la mai puțin de 30 de metri, interiorul Școlii de Mine. În spatele sacilor cu nisip așezați ne marginile ferestrelor, de la Fouchardiére deslușește căștile apărătorilor germani. E o senzație ciudată: în patruzeci de luni de lupte, ofițerul nu văzuse niciodată inamicul de la o distanță atît de mică. Intocmai ca un erou dintr-un western, de la Fouchardiére întinde revolverul, se apropie de o fereastră, trage două sau trei gloanțe și se dă înapoi. Germanii ripostează. În curînd, elegantul salon cu pereții acoperiți de cărți vechi se umple cu mirosul prafului de pușcă. Așezată într-un colț al camerei, bătrîna doamnă, plină de demnitate, privește surprinsă și bucurăoasă cum salonul ei devine un mic cîmp de luptă. După ce-și golește ultimul încărcător, de la Fouchardiére își așează arma fumegîndă pe o măsuță stil și se prăbușește într-un fotoliu tapitat cu catifea roșie.

Mai multe plutoane de „Sherman” incercuiesc acum Luxembourgul. Tanchistul Willy Linke aude glasul sec al șefului său de pluton, locotenentul major Klaus Kuhn, care anunță: „Patru tancuri inamice intră pe

Facsimile de pe prima pagină a ziarului „Front National”. În manșetă scrie: „Ziarul nostru este astăzi o armă de luptă”, iar titlul principal lansează chemarea: „Parizieni, toți pe baricade!”

strada Gay-Lussac”. „Dumnezeule, unde este strada Gay-Lussac?”, se întreabă germanul. Își pivotează periscopul în toate direcțiile și descoperă în cele din urmă, la 50 de metri în dreapta lui, silueta masivă a unui tanc obuzier care înaltea încet. În același moment, din înaltul acestui tanc „aruncător de cartofi”, denumit „le Mousquet”, locotenentul Philippe Duplay, din regimentul 12 de tancuri, observă tancul german și ordonă pilotului său să se întoarcă înainte ca germanul să poată trage. Prima idee care îi vine în minte francezului este să-și lanseze tancurile spre Luxembourg prin grădina palatului. Își dă însă seama pe loc că ar fi o greșală dezastruoasă: grădina este cu siguranță minată. Însoțit de câțiva infanteriști și de o mină de F.F.I. ai lui Fabien, Duplay hotărăște atunci să plece în recunoaștere pe jos, prin grădină. Micul grup traversează în fuoaie bulevardul Saint-Michel. Printr-o minune, un obuz a distrus o bară din grilajul grădinii. Îndată după ce primul om reușește să se strecoare în grădină, mitralierele parașutiștilor germani deschid focul. Lovit în piept, tanchistul Marcel Portier se prăbușește.

Între timp, la 300 de metri, jeepul căpitanului Alain de Boissieu, șeful escadronului de protecție al lui Leclerc, apare în Place de l'Observatoire. Hotărât să-i izgonească pe germani din Luxembourg prin orice mijloace, Boissieu comandă tancurilor lui să tragă direct asupra Senatului. La vederea potopului de foc care se abate asupra fațadei înalte a impozantei clădiri, tinărul ofițer își spune că e un lucru ciudat să tragi asupra Senatului. E ca și cum ai trage asupra guvernului.

Cînd locotenentul Philippe Duplay reușește să ajungă din nou în tancul său, după ce a transportat din grădina Luxembourg corpul tanchistului Portier, aude în sistemul de ascultare glasul furios al căpitanului de Boissieu care strigă: „Panzerule, dumnezeule, aruncați în aer Panzerule!” Duplay observă atunci un tip înalt coborînd dintr-un automobil militar cu stea albă, care s-a oprit alături de tancul lui. E un american. Făcînd apel la toate cunoștințele sale de engleză, Duplay se adresează americanului cu cel mai bun accent de care dispune: „Excuse me, sir, do you have by any chance a bazooka?”, îi spune el. (Scuzați-mă, domnule, nu cumva aveți o bazucă?)

Peste cîteva minute, ca doi tineri gentlemen care s-ar îndrepta spre club, francezul și americanul cu bazuca pe umăr traversează bulevardul Saint-Michel. Fără să țină seama de gloanțele care zboară în jurul lor, pornesc cu pas hotărît să facă de petrecanie tancului „Panther” al lui Willy Linke.

În timp ce locotenentul Duplay și militarul american necunoscut înaintau spre obiectivul lor, oamenii din D.B.2 își întăreau încetul cu încetul stringsoarea în jurul celorlalte puncte de sprijin ale capitalei: Camera Deputaților, Quay d'Orsay, uriașul complex al Școlii Militare, hotelul „Majestic” și împrejurimile Arcului de Triumf, Piața Republicii, hotelul „Cristalon”, sediul Marinei de Război și toată strada Rivoli, unde se afla cartierul general al lui Choltitz.

Înainte de a dezlănțui atacul general împotriva acestor puncte de sprijin, colonelul Billotte, care primise în cele din urmă informațiile furnizate cu o seară înainte de Bobby Bender lui Lorrain Cruse, hotărî să adreseze un ultimatum generalului german. Bender îl convinsese pe Cruse că simpla prezență a diviziei de blindate în oraș ar fi de natură să determine capitularea lui Choltitz. Autoavansîndu-se pentru circumstanță la gradul de general de brigadă, Billotte redactă o notă ultimativă prin care îi dădea lui Choltitz o jumătate de oră pentru „a pune capăt ori-

cărei rezistențe”, urmînd ca, în caz contrar, garnizoana germană „să fie distrusă.” Mesajul i-a fost trimis lui Bender, la consulatul Suediei. Luînd cunoștință de mesaj, agentul Abwehrului fu profund neliniștit. Se temea că tonul și conținutul acestui ultimatum erau prea brutale pentru ca guvernatorul Parisului să-l poată accepta. În cele din urmă, la insistențele lui Nordling, Bender primi să ducă deîndată nota la hotel „Meurice”.

După ce reuși să treacă dîferitele baraje de jandarmi și santinele care transformaseră în dimineata aceea cartierul hotelului „Meurice” într-o zonă sub stare de asediu, îl găsi pe contele von Arnim, căruia îi remisese documentul. Arnim îl înmînă la rîndul său colonelului von Unger. După ce luă cunoștință de el, Unger hotărî să nu-l transmită generalului. Pentru rigidul șef de stat major, un asemenea ultimatum era cu totul inacceptabil. Intrînd în biroul comandantului Marelui Paris, Unger se mulțumi să anunțe: „Francezii vă adresează un ultimatum”. Izbîit de acest cuvînt, Choltitz replică pe un ton sec: „Nu accept ultimatumurile”. În consecință, mesajul fu restituit lui Bender, care îl readuse la consulatul Suediei. Peste cîteva minute, agentul Abwehrului comunica eșecul său emisarului diviziei Leclerc. Bender adăugă însă că, după părerea lui, comandantul Marelui Paris nu va opune decît o rezistență simbolică, după care va accepta să capituleze împreună cu întreaga garnizoană. Apoi, privindu-l ținîta pe ofițerul francez, adăugă: „Trebuie să vă concentrați atacul în primul rînd asupra hotelului „Meurice”. Așa se va evita poate distrugerea celorlalte monumente ocupate de Wehrmacht”.

În universul glacial și ireal al bunkerului său din Prusia Orientală, Adolf Hitler se încăpățîna să refuze pierderea ultimului giuvafer dintr-un imperiu care ar fi trebuit „să dureze o mie de ani”. În ajun, feldmareșalul Model, surprins de fulgerătoare înaintare a blindatelor, prevenise înaltul comandament german că la Paris situația devenise „critică”. Model avertizase că divizia 47 de infanterie, menită să-l sprijine pe Choltitz pînă la sosirea unităților Panzer 26 și 27, nu poate să ajungă în împrejurimile Parisului înainte de 25 august la prînz. El reușise să-i trimită lui Choltitz — pentru ca acesta să reziste pînă la sosirea diviziei 47 și a Panzerelor — un batalion de automobile blindate, un regiment de infanterie și cele cîteva tancuri rămase dintr-o divizie nimicită în Normandia. Aceste eforturi disperate semănau cu cele depuse de francezi în iunie 1940. Ele urmau să aibă același rezultat. Întăririle trimise de Model erau prea slabe și aveau să sosească prea tîrziu.

Prima conferință strategică a marelui cartier general de la Rastenburg începe la ora 13 și cîteva minute. În fața lui Hitler se află raportul operațiunilor grupului de armate B, referitor la prima jumătate a zilei de 25 august. Raportul — sosit cu numai cîteva minute înainte de începerea conferinței — anunță că forțele aliate au ajuns pînă în centrul Parisului, unde „atacă punctele noastre de sprijin cu artileria și infanteria lor”. Hitler nu este dispus să recunoască o asemenea realitate. Îl cuprinde una dintre crizele de furie tot mai frecvente în ultimul timp și începe să strige că este de neconceput ca inamicul să fi putut intra atît de ușor în oraș. Întorcîndu-se brusc spre Jodl, strigă cu un glas tunător că de opt zile repetă neîncetat ordinul ca Parisul să fie apărat pînă la ultimul om. Or, acum află deodată că Parisul, simbolul tuturor triumfurilor sale din trecut, îi va fi smuls. Refuză să accepte acest lucru. Hitler nu va renunța niciodată la această capitală a cărei cucerire, văzută la cinematograful de sute de milioane de oameni, îl făcuse să exulte de bucurie. Cu numai trei ani în urmă fusese stăpînul unui imperiu care se întindea din tundra înghețată a Laponiei pînă în nisipurile fierbinții ale piramelor, și de la stîncile din Bretania pînă în împrejurimile Moscovei. Azi, pînă și sub marii stejari din Rastenburg răzbate bubuitul tunului. Orașele germane — Berlin, Hamburg, Köln, localitățile din Ruhr — seamănă cu pustiurile din Lună. Hitler a semănat vînt și Germania culege acum cea mai cumplită furtună din întreaga ei istorie.

Hitler repetă: „Prăbușirea lacătului pe care îl constituie Parisul ar duce la dislocarea întregului front al Senei. Ea ar impune replierea rampelor de lansare a rachetelor și ar compromite grav viitoarea luptă împotriva Angliei”. După o lungă tăcere, „führerul” declară în sfîrșit că, în cazul în care pierderea Parisului se va dovedi inevitabilă, inamicul nu trebuie să găsească decît „un morman de ruine”. La aceste cuvinte, reamintește Warlimont, Hitler este cuprins de o nouă criză de furie. Urlă că a dat ordinele necesare pentru ca orașul să fie nimicit. A desemnat el însuși unitățile speciale pentru pregătirea operațiunilor de distrugere. „Au fost sau nu executate aceste ordine?” îl întreabă el pe șeful statului său major. „Jodl — strigă Hitler cu un glas răgușit — arde Parisul?” În bunker se lasă o tăcere grea. Warlimont privește în jur figurile împietrite ale colegilor săi.

„Jodl — repetă Hitler bătînd cu pumnul în masă — vreau să știu: arde Parisul? Este sau nu Parisul în flăcări?”

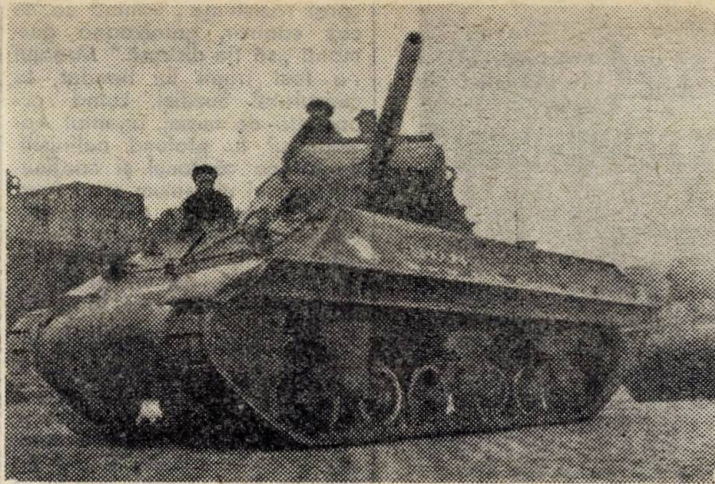
În fața tăcerii șefului de stat major, Hitler ordonă ca un ofițer să cheme imediat la telefon O. B. West pentru a obține pe loc un raport cu privire la

arde? Parisul?

situația operațiunilor de distrugere efectuate în oraș. Apoi îi cere lui Jodl să-i repete personal lui Model că misiunea lui este de a apăra Parisul până la ultimul om și de a efectua toate operațiunile de distrugere prevăzute. Hitler adaugă: „Dacă este adevărat că inamicul s-a infiltrat în anumite cartiere ale capitalei, el va trebui izgonit de acolo chiar azi, prin orice mijloace”. În sfârșit, înainte de a trece la examinarea situației de pe frontul de est, „führerul” anunță că a luat o ultimă hotărâre. Înainte de a ordona replierea spre est a rampelor de lansare a rachetelor, le va folosi în mod spectaculos. Întorcându-se spre Jodl, Hitler ordonă să se pregătească un atac masiv cu rachete V-1 și V-2 asupra Parisului. Vor trebui de asemenea mobilizate toate avioanele disponibile din Luftwaffe pentru a completa distrugerile efectuate de rachete. Stăpînul celui de-al III-lea Reich vrea să fie sigur că, atunci cînd va cădea în mîinile aliaților, Parisul nu va mai fi decît „un morman de ruine”.

Parisul, care scăpa din mîinile stăpînului dement al Reichului, era în acel moment teatrul unor scene extraordinare. În uriașul oraș, zguduit de un eveniment unic în întreaga lui istorie, binele și răul, comicul și tragedia aveau să-și dea mîna, să se amestece, să se confunde unul cu altul de-a lungul acestei zile uimitoare. La un colț de stradă, mulțimea delirantă de bucurie înconjură pe eliberatori. La colțul străzii următoare, aceiași eliberatori înaintau cu greu prin fumul exploziilor și sub șuieratul gloanțelor. În apropierea palatului Luxembourg, un cadavru fusese acoperit cu flori. Cadavru soldatului american necunoscut cu bazucă, care îl însoțise pe locotenentul Philippe Duplay. Fusese doborât de un glonte care îl nimerise drept în cap.

Din balconul apartamentului ei, care găzduise atîtea ședințe secrete ale Rezistenței, Solange Pécaud privea pe soldații lui Leclerc înaintînd spre fortăreața germană de la Școala Militară. Din balcon observa poate cele două automitriliere care înaintau alături, cu toată viteza. Cele opt roți alunecau în tăcere pe asfalt în timp ce, sfidînd gloantele care șuierau din toate părțile, echipajele cu chipuri roșii strigau de bucurie pe turele. Ca două care romane, cele două automitriliere ale regimentului de spahii se năpusteau spre Turnul Eiffel. Cu o oră înainte, intrînd în Paris, șoferul uneia din

Tancul „Douaumont” pe o stradă din Paris

cele două automitriliere, brigadierul Pierre Lefèvre, pariașe cu șoferul celui alt vehicul, Etienne Krafft, pe „o masă bună la Maxim's”, că va trece primul pe sub Turnul Eiffel. Ușînd cîteva clipe de război, cei doi soldați își lansaseră vehiculele spre Turn. În momentul în care sosea, cu peste 60 de kilometri pe oră, între cei doi pionieri, Krafft își spuse deodată: „Dumnezeule, dar dacă e minnat?” Era prea tîrziu, trecuse. Scoase un strigăt de triumf. Cîștigase masa la „Maxim's”.

Aproape în același moment, pe balconul înșorit al lui Solange Pécaud se auzi un zgomot surd. Lovită de un glonte rătăcit, femeia se prăbuși, ucisă pe loc, în această frumoasă zi a eliberării pe care o așteptase cu atîta speranță.

În carcasa metalică a Turnului ce se înălța spre cer deasupra soldatului Etienne Krafft, un om gîfîia grăbit. Avea sub braț un pachet mare, legat cu sfoară. Era drapelul tricolor. Tot între barele de fier, căpitanul de pompieri Raymond Sarniguet putea să observe silueta omului pe care încerca să-l ajungă din urmă și care se cătăra cu cea mai mare repeziune. Sarniguet știa că acești om avea și el sub braț un drapel tricolor, pe care era hotărît să-l înalțe pe Turnul Eiffel. Sarniguet făcuse pentru ultima oară această epuizantă ascensiune de 1.750 de trepte la 13 iunie 1940, ora 7,30 dimineața cînd, plîngînd ca un copil, fusese nevoit să coboare cu propriile lui mîini marele drapel pe care emblema cu crucea încîrligată avea să-l înlocuiască timp de patru ani în vîrfurile Turnului. Cu răsufarea tăiată, cu picioarele umflate de durere, Sarniguet urmărea încordat silueta omului care îl preceda. Ca un alergător la vederea potoului de sosire, accelera și, la mai puțin de 200 de trepte de vîrf, reuși să-și depășească rivalul într-un sprint final. Cînd atinse ultima treaptă, căpitanul de pompieri se avîntă cu un salt spre vîrf. Cîștigase. Începu să desfășoare drapelul. Sărman drapel! Era făcut din trei cearșafuri de pat cusute împreună. Roșul era roz, albul era cenu-

șiu, albastrul era violet. Dar era drapelul Franței. În poziție de drepti, cu ochii plini de lacrimi, ofîterul parizian desfășura culorile sacre. Era exact ora 12, la 25 august 1944. Pe cerul limpede de vară, ușoara adiere a vîntului îi flutură faldurile deasupra capitalei. Se părea că le vede întreaga lume.

■ „Achtung!”

La comanda strigată sub lustrele sufrageriei, oamenii se ridică în picioare. Încorsetat în aceeași uniformă cu epoleți de aur pe care o purtase cu 19 zile înainte în fața lui Adolf Hitler, cu Crucea de Fier la gît, cu privirea distantă și solemnă, își face intrarea generalul von Choltitz.

Cînd ajunge la masă, colonelul Hans Jay îl roagă să nu se așeze la locul lui obișnuit, cu spatele la fereastră. Se teme că Choltitz să nu fie lovit prin geam de vreun glonte. „Da, Jay — răspunde Choltitz — dar azi mai mult ca oricînd jîn să fiu la locul meu obișnuit”. Cu aceste cuvinte, generalul trage scaunul și se așează. Pendula din sufragerie bate o singură dată. Este ora 13.

Pentru căpitanul Jacques Branet, de 29 de ani, și pentru cei 200 de soldați ai săi adunați în Place du Châtelet, la mai puțin de 1000 de metri de sufragerie unde bătuse pendula, a sosit ora H. Branet, unul dintre veteranii cei mai prestigioși ai diviziei Leclerc, a primit ordin să-l captureze pe generalul german. Pentru a organiza atacul împotriva cartierului general hitlerist, căpitanul își împărțise oamenii în trei grupuri de asalt. Primul avea să pornească pe Quai de la Mégisserie, să treacă sub grațioasele arcade de la Luvru și să pătrundă în grădina Tuileries. Al doilea urma să treacă de-a lungul elegantelor vitrine de pe Rue Saint-Honoré pînă la Place Vendôme și să atace din spate hotelul „Meurice”. Al treilea, pe care-l conducea personal, trebuia să pornească chiar pe Rue de Rivoli, pe sub secolarele arcade. Branet intenționa să intre la cartierul general al

comandamentului Marelui Paris pe ușa principală.

Asaltul începe ca o plimbare duminicală. La intrarea străzii Rivoli, locotenentul Henri Karcher antrenează pe infanteriștii regimentului din Ciad și un grup de F.F.I. ai colonelului Rol, în mijlocul uralelor unei mulțimi entuziaste pe care polițiștii abia reușesc s-o țină în frîu. Perspectiva imensei artere construite în cinstea unei victorii napoleoniene oferă tînărului locotenent un spectacol grandios. Pînă la Place du Palais-Royal și pînă la marginea grădinii Tuileries, fiecare fereastră, fiecare ușă este acoperită cu drapele tricolore. Dar mai departe, pînă în Place de la Concorde, strada este împodobită cu alte embleme. Sînt steagurile roșu-negru ale Germaniei naziste.

Infanteriștii locotenentului Karcher au lăsat în urmă ovațiile parizienilor. Strada pe care înaintază acum e pustie, tăcută, amenințătoare. Din cînd în cînd, deasupra capetelor lor, oamenii aud un oblon care se ridică, o fereastră care se deschide. Zgomotul îi face să tresară, își ațintesc armele spre fațade. Dar în spatele ferestrelor nu observă decît chipuri îngrijorate, care îi avertizează de pericol.

De la o fereastră a hotelului „Meurice”, soldații Fritz Gottschalk și Hubert Kausser, din regimentul de securitate, îi observă pe infanteriștii lui Karcher care înaintază prudent din stîlp în stîlp, în fața siluetei masive și lente ale blindatelor. Benzile mitralierei „MG 42” a celor doi germani formează un cîvor auriu pe podeaua camerei.

La parter, caporalul Helmut Mayer intră discret în sufragerie. Ordonanța se oprește în spatele generalului von Choltitz, se înclină respectuos și murmură la urechea stăpînului său: „Sie kommen, Herr General!” (Vin, domnule general!).

Afară, de-a lungul arcadelor de pe Rue de Rivoli, un mic tanc „Hotchkiss” cu cruce neagră pivotează dintr-o dată și face față tancurilor lui Branet care se apropie. La apariția blindatului german, tancul „Sherman” din fruntea coloanei, denumit „Douaumont”, deschide focul. La primul obuz, tancul „Hotchkiss” cu crucea neagră sare în aer.

Salvo de tun a tancului „Douaumont” este semnalul unei bătălii care cuprinde imediat toată strada. În sufrageria hotelului „Meurice”, geamurile sînt sparte de suflul exploziilor. Imperturbabil, Choltitz își termină dejunul. Apoi, la fel de calm ca la un exercițiu, generalul se ridică și le adresează cîteva cuvinte ofîterilor, care se grăbesc în mod vizibil să ajungă într-un adăpost mai sigur decît această sufragerie plină de schije. „Domnilor — anunță el — ultima noastră luptă a început. Dumnezeu să vă apere”.

(Va urma)

Art **BUCHWALD**

Pentru ridicarea moralului

Pe măsură ce popularitatea președintelui Johnson scade tot mai mult, membrii personalului Casei Albe caută precedente istorice de natură să ridice moralul președintelui. În momentul de față, nimic nu-l face pe președintele Johnson mai fericit decât să afle despre un alt președinte care a trecut prin situații mai grele decât cea în care se află el acum. În consecință, personalul Casei Albe se întrece în a-i furniza știri proaste despre șefii din trecut ai Administrației.

— Știți, domnule președinte, că James Madison s-a zbatut în dificultăți mai mari decât dumneavoastră ?

— Povestește-mi.

— Ei bine, cînd englezii au incendiat Washingtonul iar el a fost obligat să fugă, dușmanii săi politici nu mai puteau de bucurie. A ajuns de risul întregii țări.

— Bietul Jim Madison. Tu ce-ai găsit, Marvin ?

— Am auzit dintr-o sursă foarte sigură că, în timpul războiului mexican, președintele Polk a fost supus unor umilinte nemaipomenite. Daniel Webster intenționa chiar să ceară destituirea lui. Pînă și Abe Lincoln l-a atacat pe Polk în Congres. Intelectualii din vremea aceea urau războiul, iar Henry David Thoreau a scris un eseu despre nesupunerea civilă și a refuzat să-și plătească impozitele.

— Polk mi-a fost întotdeauna simpatic. Probabil că avea față de intelectualii aceleasi simțăminte pe care le am și eu.

— Știți, domnule, că Abe Lincoln a fost hărțuit de mișcările pentru pace care erau cît pe ce să ducă războiul civil la eșec ?

— Asta n-o știam, Douglas. Mă bucur că mi-o spui.

— Adversarii săi îl numeau „regele Lincoln” și afirmau că războiul dintre state este un eșec. A întîmpinat mari dificultăți și în problema recrutărilor.

— Bietul Lincoln ! Îmi imaginez ce simțea, absolut singur, atacat și de adversarii și de așa-ziii săi prieteni, făcînd ceea ce credea că este bine, deși din punct de vedere politic putea fi rău, și știînd în sinea sa că nu poate fi în același timp pe placul tuturor.

— Ah, domnule președinte, dacă v-ar putea auzi acum oamenii !

— N-are importanță. Ce-ai găsit dumneata noaptea trecută, Harry ?

— McKinley a avut dificultăți serioase în toată perioada războiului hispano-american, și cu toate astea a fost reales președinte.

— Știam că vei găsi ceva interesant, Harry. Notează ce mi-ai spus. Dar tu Joe ?

— Domnule președinte, sint fericit să vă anunț că Woodrow Wilson a fost, la timpul său, unul dintre cei mai criticați președinți. Teddy Roosevelt l-a denumit ipocrit, iar alții afirmau că ar avea un complex mesianic. Deși a candidat sub lozinca „Ne-a ținut în afara războiului”, Wilson a fost în măsură să-și schimbe fără prea multă greutate atitudinea.

— Înțeleg paralela, Joe. În fiecare dintre noi există ceva din Wilson. Mai are cineva ceva de adăugat ?

— Domnule președinte, nu am avut timp să controlez cele aflate, dar am auzit că Millard Fillmore a întîmpinat asemenea dificultăți ca președinte încît partidul său a refuzat să-i mai propună candidatura.

— Ar fi fost preferabil să nu spui acest lucru, George.

— Nu vă necăjiți, domnule președinte. Dacă mă întreabă altcineva, voi nega că așa s-au petrecut lucrurile.

(din International Herald Tribune)

TIME
NEW YORK

UN ALTFEL DE CONSENS

PREȘEDINTELE Lyndon Johnson, cel mai fervent adept al consensului, trebuie să reflecteze asupra unui paradox tragic. A ajuns președinte în condițiile largului consens creat în urma asasinării predecesorului său. A învins în alegeri pe baza unui consens de o amploare fără precedent. A folosit mandatul acordat prin acest consens pentru a iniția în Congres un program cuprinzător. Dar acum, cînd se apropie de sfîrșitul celui de-al patrulea an, ca președinte, singurul consens vizibil în țară este acela care se formează împotriva lui.

La sate și la orașe, în cartierele elegante și în cartierele mizere, în rîndurile intelectualilor și ale oamenilor de afaceri, americanii sint cuprinși de un puternic sentiment de neliniște. „Există un fel de negativism, o stare de protest, de nemulțumire”, declară John Gardner, ministrul sănătății, învățămîntului și bunăstării. Vietnamul, răzcoalele de la orașe și creșterea prețurilor, toate au contribuit la „neliniștea generală”, potrivit expresiei folosite de un consilier al Casei Albe. În ultimă instanță, răspunderea îi revine lui Johnson. Rezultatul este o criză de încredere și de conducere atît de gravă încît amenință să periclitizeze prestigiul președinției.

Sondajele de opinie oferă statistici îngrijorătoare. Un sondaj efectuat de Louis Harris arată că numai 31 la sută din populație aprobă politica lui Johnson în Vietnam — ceea ce reprezintă o scădere catastrofală cu 15 la sută în decurs de trei luni. Gallup anunță că

numai 38 la sută din cetățeni sint de acord cu politica generală a lui Johnson — o scădere cu 10 la sută față de anul trecut. Alte sondaje arată că : 1) senatorul democrat Robert F. Kennedy îl depășește în proporție de 51 la 39 pe Johnson într-o întrecere de popularitate în rîndurile americanilor adulți de toate opiniile politice ; și 2) că Nelson Rockefeller, guvernatorul statului New York, și Ronald Reagan, guvernatorul statului California, ar învinge o listă electorală Johnson—Humphrey cu 57 de voturi față de 43.

O parte dintre principalele publicații americane certifică rezultatele obținute în urma sondajelor. O anchetă la fața locului efectuată de „Wall Street Journal” a scos în evidență existența „unui marasm de neîncredere, minie și dezamăgire — în special din cauza războiului din Vietnam”. „The Christian Science Monitor” a prezis că cei 22 milioane de negri din S.U.A. care, în 1964, l-au sprijinit pe Johnson în proporție de 94 la sută, ar putea da anul viitor pînă la 30 la sută din voturile lor unui republican (altul decât Reagan și Richard Nixon).

Situația dificilă a lui Johnson este dureros de vizibilă în ambele Camere ale Congresului. În Senat, criticile la adresa războiului în Vietnam din partea unor republicani care anterior aprobau politica guvernului au devenit atît de puternice încît Casa Albă a fost nevoită să ceară liderului minorității. Everett Dirksen, să-i apere politica. Camera Reprezentanților se află într-o stare de rebeliune față de privința impozitelor și a cheltuielilor, în mare măsură ca urmare a încercărilor președintelui de a trece răspunderea pe seama Congresului. Nevrînd să supere nici un alegător prin reducerea cheltuielilor pentru proiectele lui preferate, președintele a propus ca „secură economică” să fie minuită de Camera Reprezentanților. El i-a cerut de asemenea să promulge cît mai grabnic posibil suprataxa de 10 la sută la impozitul pe venit cerută de el. Camera i-a arun-

Membrii unui grup intitulat „The Resistance” s-au dus la biroul de recrutare din Washington și au depus ordinele de încorporare. Ei refuză să participe la războiul din Vietnam

cat mingea înapoi. Printr-un vot dezchilibrat de 20 contra 5, Comitetul pentru căi și mijloace a amînat orice acțiune asupra majorării impozitelor „pînă cînd președintele și Congresul vor ajunge la o înțelegere asupra mijloacelor de a traduce în viață o reducere a cheltuielilor și măsuri de control mai eficiente”.

Eșuînd în munca de convingere, Johnson a încercat să exercite o presiune prost camuflată. El a ordonat înghetarea tuturor cheltuielilor guvernamentale neesențiale — în special a proiectelor cu caracter local, atît de scumpe majorității congressmenilor — ca o măsură de economie. Pentru a evita aparența presiunilor, Johnson nu a anunțat el însuși această măsură, ci a repetat apelul către Congres de a promulga proiectul său fiscal și de a reduce cheltuielile. Wilbur Mills, președintele Comitetului pentru căi și mijloace, a fost infuriat de tactica președintelui și a arătat clar că nu trebuie să speră că va obține majorarea de impozite cerută. „Proiectul fiscal — a spus Mills — este mort încă de pe acum”.

Dificultățile financiare ale lui Johnson cu Congresul nu sînt un lucru nou în istorie. Practic, orice președinte cu un program de cheltuieli costisitor a întîmpinat o rezistență dirză pe colina Capitoliului. Dar problemele lui Johnson sînt mai complicate. El a adus în funcția de președinte toate însușirile pe care le-a perfecționat în decursul activității sale de 23 de ani în Congres — în special dibăcia în manevrele de culise și încrederea în tactica secretului și surprizei. Dar ceea ce reprezenta o calitate în Congres s-a dovedit a fi o lipsă la Casa Albă, iar imaginea de manevrant abia i-a dăunat enorm. Mulți americani par convinși, cum scria un comentator, că Johnson este un om care crede că „drumul cel mai scurt între două puncte trece printr-un tunel”. Egoismul cît se poate de evident al președintelui întărește această neîncredere larg răspîndită.

Johnson este pe deplin conștient că se află într-un impas. El a cerut tuturor prietenilor și colegilor săi să scrie memoriu în care să-i arate ce greșeli a făcut. Dar este oarecum îndoielnic că o vor face. De prea multe ori sinceritatea manifestată la cerere a avut ca urmare izgonirea rapidă din cercul intimilor lui Johnson.

„Trebuie să depășim teama de a face greșeli — declară unul din colegii cei mai apropiați al președintelui. Nu trebuie să ne temem să recunoaștem că am greșit”. Rareori Johnson a recunoscut acest lucru — spre deosebire de ceea ce a făcut Kennedy după Playa Giron. Dimpotrivă. Recent, de pildă, în timp ce era copleșit de probleme, a declarat: „Cu toate plîngerile noastre, cu toate suferințele, dificultățile, eșecurile, dezamăgirile noastre, cred că avem cu toții destulă judecată pentru a ști că sîntem pe drum, că mergem înainte, că ne merge tot mai bine în fiecare zi”.

Statele Unite se află în mijlocul unui război ruinos, al unei răscoale rasiale de proporții nemăsurate și al unei crize de decădere a orașelor care pare iremediabilă. În asemenea împrejurări, declarînd cu grandoare că țara nu a dus-o niciodată atît de bine, președintele mai adaugă cîteva voturi la marele consens pe care îl creează — consensul împotriva lui.

LE MONDE diplomatique

PARIS

PROBLEME ALE MIȘCĂRII SINDICALE DIN STATELE UNITE

După o perioadă extrem de dinamică, marcată în 1955 de fuzionarea celor două centrale sindicale „inamice”, American Federation of Labor și Congress of Industrial Organisation, sindicalismul american înregistrează o gravă criză. Foarte puternic imediat după cel de-al doilea război mondial, el vede astăzi fărămițindu-se puterea sa politică și capacitatea sa de negociere. Îngrădit în activități tipice corporatiste, abandonînd orice funcție de contestare, el nu reușește să atragă o pătură importantă a muncitorilor americani.

ÎN MOD REGULAT, la fiecare trei ani, capitala automobilului cunoaște o criză: reînnoirea contractelor colective, care aduce față în față pe unul din cei trei mari din Detroit — Ford, General Motors, Chrysler — și conducerea sindicatelor lui United Automobile Workers (U.A.W.), se soldează cu o grevă declarată, de obicei, la una din cele trei mari societăți. Într-adevăr, sindicatul nu are mijloacele să susțină oprirea lucrului pe o durată mai îndelungată în toate trei întreprinderile. El alege, de aceea, veriga cea mai slabă, conștient pe imperativele concurenței, pentru a o zdrobi. Calculul său s-a dovedit pînă acum just: o dată ce societatea aleasă s-a supus, rivalii s-au aliniat și ei pentru a evita o nouă încercare de forță.

Președintele U.A.W., Walter Reuther, care pînă în ianuarie a fost vicepreședinte al A.F.L.-C.I.O., a ales anul acesta întreprinderile Ford. Fondurile de grevă ale sindicatului sînt suficiente pentru a permite o rezistență de 18 săptămîni. Sumele respective nu ar fi per-

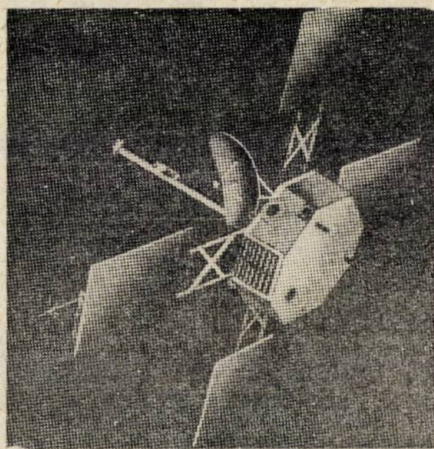
mis să-i susțină pe muncitorii de la General Motors, mult mai numeroși, decît șapte săptămîni. Pe de altă parte, General Motors este considerată de Walter Reuther drept societatea cea mai „dură”, aceea care nu trebuie înfruntată frontal.

Industria de automobile, care înregistrează de pe acum o încetinire a activității, va fi desigur profund afectată de grevă.

Dar și pentru Walter Reuther această încercare de forță este crucială. Un eșec ar putea, dacă nu să pună capăt carierei sale, cel puțin să distrugă toate speranțele pe care le nutrește de a apărea într-o zi ca renovator al sindicalismului american. Într-adevăr, Walter Reuther nu s-a resemnat niciodată cu declinul sindicalismului. Dacă el a rămas pînă la începutul anului 1967 solidar cu politica sclerozată a lui A.F.L.-C.I.O., a făcut-o în speranța de a putea promova o mare schimbare dinăuntrul acestei organizații. Criticii săi afirmă, fără a greși pe de-a-ntregul, că el urmărește să-i succedă lui George Meany, fost președinte al lui American Federation of Labor, care, în momentul fuziunii cu Congress of Industrial Organisation pe care îl conducea Reuther, a cerut președinția lui A.F.L.-C.I.O. Fostul președinte al C.I.O. nu s-a opus acestei cereri; el considera că George Meany, cu zece ani mai în vîrstă decît el, nu va întîrzia să se retragă și să-i abandoneze astfel frînele mișcării muncitorești americane. Dar calculul s-a dovedit greșit; și astăzi încă, George Meany apare bine instalat în postul său și nu dă nici un semn de oboseală. Pînă acum, el a reușit să combată toate tentativele lui Reuther de a-și impune punctele sale de vedere.

Dar divergențele dintre cei doi „tenori” nu se puteau reduce la o simplă incompatibilitate de caracter și la o rivalitate personală. Ele afectează în mod practic toate aspectele vieții sindicale americane, inclusiv criza recrutărilor în sectorul al treilea, lupta împotriva segregăției (de care Reuther îl acuză pe Meany că nu o duce cu suficientă vigoare, în ciuda luărilor de poziții oficiale), organizarea structurilor sindicale (care concentrează în momentul de față evasitotalitatea puterilor în mîinile unui număr extrem de mic de responsabili) și, în sfîrșit, politica externă. Căci, George Meany este în primul rînd un om al războiului rece, mult mai reacționar de fapt decît un înalt funcționar al Departamentului de Stat.

În consecință, nu timidele critici formulate de Walter Reuther cu privire la conflictul din Vietnam sînt acelea care l-ar putea determina pe George Meany să cedeze locul — dimpotrivă, pentru președintele lui A.F.L.-C.I.O., Reuther rămîne poate tot un fost „socialist”, în ciuda epurărilor anticomuniste pe care le-a efectuat în rîndurile C.I.O. la începutul anilor 1950. El vorbește doar despre democratizarea întreprinderii — fără a merge pînă la co-

Aparatul spațial american „Mariner-5” care a trecut la circa 5000 de km de Venus, a transmis informații științifice, aflate în curs de descifrare

U.S. News & World Report

NEW YORK

ÎNCOTRO SE ÎNDREAPTĂ MAREA BRITANIE?

BĂTĂLIA în jurul ultimei încercări a Marii Britanii de a intra în Piața comună europeană începe de fapt acum, în octombrie. Perspectivile Marii Britanii sînt sumbre. La Londra se consideră că ușile „clubului european” vor fi închise pentru Marea Britanie de președintele Franței, de Gaulle, pînă la începutul deceniului viitor și poate chiar mai mult.

Încotro se pot îndrepta britanicii dacă nu spre Europa? Experții englezi studiază următoarele trei opțiuni:

1. Asocierea cu S.U.A. în cadrul unei zone nord-atlantice a liberului schimb, cuprinzînd Canada și alte țări nemembre ale Pieței comune.

2. O politică economică independentă, așa cum duc Suedia și Japonia.

3. Așteptarea dispariției din scenă a președintelui de Gaulle pentru o nouă încercare de a intra în Piața comună.

Oficial, Marea Britanie a ales soluția de a aștepta și de a continua să încerce să intre în „clubul european”. Între timp, dezamăgirile provocate de situația economică se intensifică.

Două alegeri parțiale care au avut loc luna trecută au adus conservatorilor două locuri pe care laburiștii se așteptau să le păstreze. Presiunile economice se accentuează și ele. Șomajul crește. Producția industrială stagnează. Pe baza programului deflaționist, sala-

gestiune, dar în timp ce Meany e ostil oricărui colectivism, rămîne indiferent la problemele luptei împotriva sărăciei și nu pierde nici o ocazie de a lăuda meritele capitalismului. Acestui corporatism de participare, Walter Reuther încearcă să-i opună un sindicalism de contestare, care ar reda mișcării muncitorești un rol pozitiv la nivelul societății americane. Pentru unii tineri responsabili — în special din sindicatele funcționarilor federali de stat și municipali — Reuther nu este însă omul situației și ar putea fi înclinat să-și exercite conducerea ca un dictator. Această acuzație, fără a fi cu totul falsă, este desigur abuzivă. În orice caz, Reuther dorește să dea dovada eficacității sale și să demonstreze că sindicatul său se situează în fruntea mișcării muncitorești. Acestea sînt motivele pentru care rezultatul final al marii bătălii de la Detroit va fi hotărîtor. Chiar în cadrul sindicatului său, acest rezultat va fi, de asemenea, deosebit de important pentru prestigiul lui Walter Reuther; el s-a lovit anul trecut de o „revoltă” a muncitorilor specializați, adică o cincime din efectivele sindicatului, care au amenințat să se retragă considerînd că interesele lor erau sacrificate intereselor muncitorilor nespecializați.

Obligat să apere două puncte de vedere opuse — acela al tinerilor sindicalizați interesați îndeosebi în majorarea salariilor și acela al muncitorilor mai în vîrstă care se gîndesc îndeosebi la pensii substanțiale — obligat să refacă unitatea sindicatului său înainte de a-și continua ofensiva împotriva cîtadelei conservatorismului și imobilismului pe care o reprezintă A.F.L.-C.I.O., Reuther trebuie să învingă — dacă e posibil înainte de viitorul Congres al Centralei care va avea loc în decembrie — dacă nu dorește ca el însuși să apară ca fiind complet depășit.

Jacques AMALRIC

Pe treptele Băncii Angliei, la cîteva clipe după ce s-a anunțat majorarea taxei de scont de la 5,5 la 6 la sută: funcționarii băncilor particulare aleargă să comunice știrea deoarece telefoanele erau blocate pentru păstrarea secretului

reflector

O PROPUNERE DEZAVANTAJOASĂ

Tendința manifestată în Congres de a înăbuși comerțul internațional prin impunerea unor cote de import (limite ale importului la anumite produse — n.n.) intră acum în stadiul obsesiei; iar susținătorii acestei tendințe, cu totul orbi față de reacțiile internaționale, riscă să provoace represalii imediate din partea țărilor care vor avea de suferit de pe urma acestor măsuri protecționiste. Nu există explicații raționale pentru comportarea senatorilor Dirksen și Long, autorii unei strategii care urmărește să introducă o serie întreagă de cote de import sub forma unui amendament la legislația privind asigurările sociale.

Tactica aceasta este intru totul pe măsura scopului instituirii de cote. Atasarea abuzivă a unor astfel de amendamente, la măsuri altminteri juste și sănătoase, reprezintă un sistem condamnat, care ar fi trebuit abandonat de multă vreme. În cazul de față, s-ar putea provoca daune serioase unei legi a asigurărilor sociale, care oricum nu are absolut nici o legătură cu comerțul internațional.

Dacă amendamentele care denaturează sensul legilor respective reprezintă cel mai retrograd sistem legislativ, cotele constituie cel mai retrograd sistem protecționist. Ele fixează un plafon volumului importurilor, împiedicîndu-i pe furnizorii străini să concureze corect pe baza prețurilor. Ele acordă industriei interne protejate daruri pentru care plătesc consumatorii americani, fără aca sporire a veniturilor care ar rezulta din aplicarea taxelor vamale. De asemenea, întrucît implică transferul de venituri spre firmele și industriile favorizate, sistemul cotelor creează un teren propice favoritismului politic, abuzurilor birocratice și corupției.

Mai uimitoare este presupunerea optimistă că alte țări vor accepta cu docilitate daunele pe care un Long, un Dirksen și un Hartke ar urma să li le provoace. Să presupunem că senatorul Hartke și prietenii săi din industrie reușesc să reducă importurile de oțel cu 20 la sută. Japonezii, de exemplu, ar putea adopta măsuri de represalii, care nu le-ar dăuna lor cu nimic, transferîndu-și achizițiile de grâu de la S.U.A. la Canada. De asemenea, în cadrul prevederilor G.A.T.T., europenii ar fi pe deplin justificați să adopte măsuri de represalii folosind în acest scop tarifele și cotele împotriva exporturilor S.U.A. Unde se află deci avantajul net al măsurilor propuse?

(Din International Herald Tribune)

ȘTIRI DIN VENUS

Aterizarea lină pe Venus (planeta cea mai apropiată de Pămînt) și dovezile ulterioare că atmosfera ei este alcătuită aproape în întregime din bioxid de carbon și că temperatura ei variază între aproximativ 100 și peste 500 grade Fahrenheit marchează un progres istoric în explorarea de către om a sistemului solar. Oamenii de știință și tehnicienii sovietici merită pe deplin felicitările întregii lumi pentru remarcabila lor realizare. Acest succes dovedește încă o dată uriașele posibilități ale capsulelor nepilotate și prevăzute cu instrumente pentru cercetarea Cosmosului. În ultimii ani, aceste prelungiri ale simțurilor omului au revoluționat și au sporit în mod uriaș cunoștințele omului despre Lună, au furnizat primele fotografii „în prim plan” ale suprafeței planetei Marte și, în urmă cu aproape cinci ani, au dat primele măsurători ale temperaturii de pe Venus efectuate în vecinătatea acestei planete. Toate acestea au fost obținute fără să se riște măcar o singură viață omenească, iar informațiile au fost obținute mult mai ieftin și mult mai rapid decît dacă s-ar fi căutat obținerea lor prin trimiterea de vehicule pilotate.

Avantajele sînt cît se poate de evidente. Totuși, marea majoritate a cheltuielilor spațiale ale S.U.A. au fost și continuă să fie consacrate proiectului „Apollo”, destinat trimiterii unui om în Lună. Din reducerile cheltuielilor bugetare pentru cercetarea spațiului cosmic efectuate în ultimii ani la Washington, o parte disproporționată a trebuit să fie suportată de programul oricum înadecvat al S.U.A. de explorare a Cosmosului cu rachete nepilotate — tocmai domeniul în care U.R.S.S. a obținut recent marea ei succes.

(Din The New York Times)

riile sînt menținute la un nivel scăzut pentru a apăra lira sterlină și a evita devalorizarea.

Marea Britanie își reduce mult angajamentele în calitate de putere mondială, retrăgîndu-se de oriunde este posibil. Se pare, de asemenea, că Marea Britanie a renunțat la Commonwealth ca bază a puterii ei mondiale și își pierde în mare măsură poziția de partener special al S.U.A. Aceste pierderi sînt suportate de Marea Britanie în dorința de a deveni o parte a Europei, un membru al Pieței comune. Dar această ușă este ținută închisă de de Gaulle.

De ce atunci Marea Britanie nu se alătură Statelor Unite creînd o zonă nord-atlantică de liber-schimb? Pentru că rolul Marii Britanii ca „partener” al S.U.A. în cadrul unei asemenea zone comerciale ar putea fi doar un rol minor. Așa cum a declarat o înaltă oficialitate din Londra, „am deveni un stat slab dezvoltat al S.U.A., dar fără vot în Congres”. Oficialitățile declară de asemenea că, în orice „asociere” de acest fel, o mare parte a industriei britanice ar fi acaparată de firmele americane, agresive și puternice din punct de vedere financiar.

Toate aceste considerente au determinat un comitet guvernamental la nivel înalt, care examina alternativele la intrarea Marii Britanii în Piața comună europeană, să respingă propunerile de a se crea o zonă de liber-schimb cu S.U.A. Conducătorii partidului conservator au fost de acord.

Ideea transformării Marii Britanii într-o „mare Suedie” se bucură de un anumit sprijin. Cîțiva dintre membrii cei mai influenți ai cabinetului laburist sprijină teza „independenței”. Unul din acești membri ai cabinetului și-a rezumat atitudinea după cum urmează: „De ce să ne rușinăm alăturîndu-ne Europei occidentale sau Americii? De ce să nu ne retragem pur și simplu de restul lumii și să devenim o Suedie confortabilă?” Acești adversari britanici ai intrării în Piața comună citează Japonia ca exemplu de stat insular, foarte industrializat, care reușește să prospere în mod independent.

Oricum, guvernul laburist și partidul conservator de opoziție sînt în momentul de față de acord că intrarea în Piața comună europeană trebuie să rămînă obiectivul Marii Britanii în ciuda obstacolelor ridicate de de Gaulle.

De ce această persistență? Conducătorii celor două mari partide britanice sînt de părere că singura cale de a opri declinul continuu al Marii Britanii ca putere politică și economică este de a deveni un conducător — dacă nu conducătorul — unei comunități vest-europene suficient de puternice pentru a

trata cu supraputerile mai mult sau mai puțin pe picior de egalitate. Această părere este împărtășită de unii oameni de afaceri britanici. În cadrul unui recent sondaj de opinie în rîndurile conducătorilor lumii de afaceri din Marea Britanie, 90 la sută din cei care au răspuns au fost de acord că industria britanică s-ar bucura de „un avantaj clar și treptat” de pe urma apartenenței la Piața comună. Așa cum se prezintă lucrurile în momentul de față, Marea Britanie va trebui să aștepte în cel mai bun caz pînă la jumătatea deceniului următor înainte de a intra în Piața comună. Ce se va întîmpla între timp cu această țară?

Pentru a face față repetatelor situații excepționale, guvernul laburist a împrumutat din străinătate peste 2 miliarde dolari. Această sumă trebuie să fie rambursată pînă la sfîrșitul anului 1970. Măsurile deflaționiste lovesc în interesele populației. Șomajul ar putea atinge iarna aceasta un milion de oameni, problema importantă pentru o țară cu 55 000 000 de locuitori care își strîng de curea. Nivelul de trai al multor muncitori scade. Totuși, la sfîrșitul anului, Marea Britanie va fi cheltuit în străinătate mai mult decît cîștigă.

La Luxemburg, unde Comisia Pieței comune se întrunește pentru a examina cererea de intrare a Marii Britanii, se consideră că Marea Britanie trebuie să aștepte în continuare. La Londra, întrebarea care se pune este: „Cît poate să mai aștepte Marea Britanie fără să aibă unde să se ducă?”

MEDUNARODNA POLITIKA

BELGRAD

POLITICA EXTERNĂ A TURCIEI

ÎN ULTIMUL TIMP, Turcia a înregistrat succese remarcabile în relansarea politicii sale externe. La sfîrșitul anului trecut, ea a primit pe primul ministru sovietic A. Kosighin, a trimis pe ministrul ei de externe într-o vizită de prietenie în țările arabe și a desfășurat o activitate foarte intensă în Balcani. Președintele Turciei a plecat în S.U.A. și în Franța, în timp ce primul ei ministru făcea călătorii în România și în Uniunea Sovietică. În martie a.c., ministrul afacerilor externe al Turciei

a sosit în Iugoslavia, iar la începutul lunii octombrie un grup de parlamentari, conduși de președintele Marii Adunări Naționale a Turciei, erau oaspeții Belgradului. Președintele Consiliului de Miniștri și ministrul afacerilor externe al Iugoslaviei urmează să efectueze în curînd o vizită în Turcia. În sfîrșit, trebuie menționată activitatea deosebit de intensă a conducătorilor de la Ankara în problema Ciprului. Toate acestea ne permit să ne facem o idee asupra amploarei și contururilor activității internaționale a Turciei.

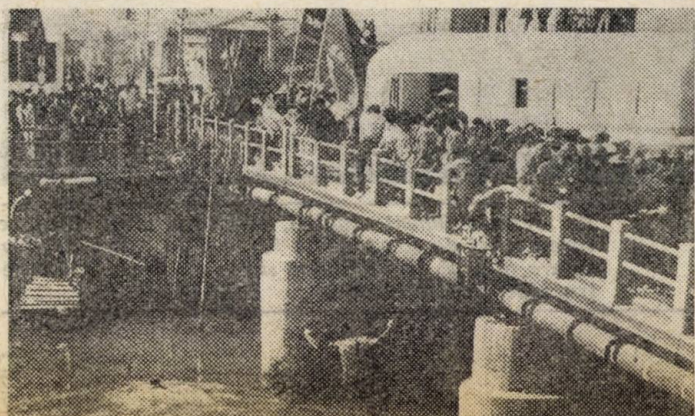
Este vorba de o deschidere — nu numai spre Răsărit dar și spre celelalte regiuni ale lumii — spre Orientul Mijlociu, spre Europa și în special spre Balcani.

O trăsătură a acestei deschideri este că nu a fost însoțită de o „închidere” față de Occident. Într-adevăr, Turcia continuă să facă parte din două pacte militare grav discreditate — N.A.T.O. și C.E.N.T.O. Trebuie să spunem însă că ea încearcă să atenueze afilierea și angajamentele ei în aceste două alianțe. Evident, Turcia, care continuă să primească atît arme cît și capitaluri americane, oferă și acum ospitalitate unui număr de aproximativ 20 000 soldați americani și bazelor lor. Dar simțim departe de situația care domnea în epoca „războiului rece”, cînd S.U.A. erau foarte apropiate de Turcia, în timp ce restul lumii era foarte departe de ea.

Deschiderea Turciei pe plan internațional se efectuează, pare-se, în trei direcții principale: spre nord-est (Uniunea Sovietică), spre sud-vest (Orientul Mijlociu arab) și spre nord-vest (Balcanii). Bunele relații cu U.R.S.S. sînt, ca să spunem așa, o tradiție, o moștenire prețioasă a politicii lui Kemal Atatürk, întemeietorul Turciei moderne. Ele provin, înainte de toate, dintr-un sentiment acut al imperativelor și realităților privind relațiile dintre cele două state. Așa stau lucrurile și în zilele noastre, în ciuda tuturor încercărilor prin care au trecut aceste relații, în special în cursul „războiului rece”.

Ministrul afacerilor externe al Turciei, Caglayangil, și-a atras aprecierea țării sale creînd un precedent în istoria Turciei moderne. Într-adevăr, el este primul ministru al afacerilor externe al Turciei postimperiale care a făcut o vizită de prietenie în țările arabe. Este prima oară cînd se întîmplă acest lucru de la prăbușirea Imperiului otoman, din care țările arabe au făcut parte pînă la primul război mondial.

În timpul demonstrațiilor organizate de studenții din Tokio împotriva războiului dus de S.U.A. în Vietnam s-au produs ciocniri violente cu poliția

Balkanii sînt și ei un teatru interesant al deschiderii efectuate de Turcia. O dovadă în acest sens o constituie relațiile turco-iugoslave. Istoria lor nu este lipsită de interes. Încă din 1954, cele două țări au făcut un schimb de vizite la nivel înalt. Cele două țări au reglementat atunci toate chestiunile litigioase (în special cea a bunurilor turcești din Iugoslavia) și au pus bazele unor largi schimburi comerciale. Apoi s-a produs o pauză îndelungată: pe de o parte, din cauza marilor schimbări survenite în viața internațională, care reclamau din partea țării noastre noi eforturi în lupta pentru pacea mondială; pe de altă parte, din cauza necesității Turciei de a efectua o îndelungată și deseori foarte dificilă muncă de definire a propriei ei căi în această nouă situație internațională. Pauza de 13 ani s-a terminat în martie prin vizita lui Caglayangil în Iugoslavia. De ambele părți s-a constatat cu satisfacție că între cele două țări nu există litigii și că toate căile colaborării lor sînt deschise. Rezultatul a fost sosirea în Iugoslavia a unei importante delegații parlamentare turce, ceea ce va constitui în mod neîndoiește preambulul unor noi vizite la diferite niveluri. În plus, Turcia și Iugoslavia încep să se întâlnească în sectoare mai vaste ale activității internaționale ca Orientul Mijlociu, dezvoltarea economică mondială sau colaborarea europeană.

Este greu de spus ce a contribuit cel mai mult la această deschidere a Turciei. Modificarea climatului internațional, poziția geopolitică a Turciei — situată la întretăierea Răsăritului cu Occidentul, care face din ea o țară în același timp asiatică și europeană — situația și nevoile economice ale Turciei sau poate realismul și dinamismul noilor ei conducători politici? Răspunsul se află în toate aceste elemente care se întrepătrund.

Vlado TESLICI

EL TIEMPO

BOGOTA

„CALIFICAREA POPULARĂ”

DR. JOSÉ GALAT, consilier al președintelui Columbiei, a declarat recent că, după părerea sa, pentru a se lichida înăpoierea este nevoie de o luptă gigantică contra ignoranței. Există în prezent în Columbia milioane de analfabeți: 65 la sută din populația de peste 15 ani a țării nu știe să citească și să scrie. Dintr-o mie de elevi care absolvă școlile primare, numai 140 pot să urmeze cursurile medii și doar 15 ajung să învețe în universități.

Lupta împotriva ignoranței impune, în primul rînd, instruirea a milioane de analfabeți adulți, calificarea lor tehnică precum și crearea de posibilități pentru însușirea unui minim de cunoștințe culturale.

Pentru înlăturarea neștiinței de carte, cu ajutorul metodelor tradiționale ar fi nevoie de 30 000 de săli de clasă și de 30 000 de învățători. Programul „Calificarea populară” renunță la metodele tradiționale și își propune folosirea unor mijloace de comunicare de masă, cum ar fi radioul și televiziunea, prin intermediul cărora se va putea desfășura o educație mai amplă, mai rapidă și mai ieftină.

Planul cuprinde cinci etape educative care vor fi aplicate succesiv:

— Educația de bază: citirea, aritmetica elementară, noțiuni de ocrotirea sănătății, educație cetățenească și morală.

— Distracție și sport: cursuri de muzică, teatru, folclor și sport.

— Educație cetățenească și socială: acțiuni obștești, cooperatiste, întărirea familiei etc.

— Pregătirea tehnică: în colaborare cu forurile de specialitate se vor pregăti cadre semicalificate și medii.

— Bacalaureatul radiofonic: cicluri de patru ani difuzate prin intermediul radioului, care vor fi completate treptat cu pregătirea pentru unele profesii.

Dr. J. Galat a declarat că, începînd cu luna iulie 1968, va funcționa un nou canal T.V. pentru capitala țării — Bogotá, orașul Sabana și o parte însemnată a așezărilor din valea râului Magdalena. Canalul, folosit exclusiv pentru

In centrul orașului Bogota

învățămînt, va face parte dintr-un grup de canale locale care vor fi instalate și în alte regiuni. Programul de educație va începe în luna martie 1968, prin intermediul postului de televiziune național. În primul an, programul „Calificarea populară” va folosi 10 000 de aparate școlare, instalate în țară, de care vor putea beneficia două milioane de analfabeți din zonele urbane, iar pînă în anul 1970, se prevede ca acest număr să se tripleze: 30 000 de telecentre de care se vor folosi 6 milioane de neștiutori de carte.

GEORGE BROWN

ministrul afacerilor externe al Marii Britanii

La 10 august 1966, în urma unei importante remanieri guvernamentale, premierul Wilson a încredințat conducerea diplomației britanice lui George Brown, pînă atunci ministru pentru problemele economiei și ale planului. Investirea lui Brown ca ministru al afacerilor externe a reprezentat încununarea unei îndelungate experiențe politice: 21 de ani de activitate parlamentară și 15 ani de activitate în guvern.

George Alfred Brown s-a născut la Londra, la 2 septembrie 1914, într-o familie de muncitori — tatăl său a fost șofer de camion și membru al Sindicatului zilierilor și muncitorilor din transporturi. Va fi succesiv funcționar de birou, vânzător într-un magazin de blănuri, comis-voiajor. În 1936, George Brown conduce o secție a Sindicatului muncitorilor din transporturi, care îl va finanța ulterior pentru campania parlamentară din 1945, în urma căreia devine deputat, reprezentînd circumscripția Belper.

Imediat după alegerea sa, tînărul membru al Parlamentului obține postul de secretar particular al ministrului muncii, pe care-l ocupă pînă în 1947. Ulterior devine secretar particular al ministrului de finanțe, apoi secretar parlamentar al ministrului agriculturii și pescuitului.

Urmează o perioadă în care George Brown se consacră tot mai mult activității politice în cadrul partidului laburist. După moartea lui Aneurin Bevan, în 1960, este ales lider adjunct al partidului, iar în 1963, după decesul lui Hugh Gaitskell, își pune candidatura la conducerea partidului, dar Harold Wilson (preferat și de stînga partidului) iese învingător, obținînd un număr mai mare de voturi.

După victoria laburiștilor din octombrie 1964, George Brown este numit ministru al economiei și, în același timp, devine și prim-secretar de stat, în fapt vicepremier. Continuă să ocupe această ultimă funcție și după ce preia atribuțiile de ministru al afacerilor externe. Ca ministru al economiei, Brown a reprezentat tendința expansiunii cu orice preț, el fiind inspiratorul planului național de expansiune.

În cabinetul Wilson, George Brown trece drept unul dintre cei mai însemnați partizani ai aderării Marii Britanii la Piața comună, întreținînd totodată relații foarte bune cu conducătorii țărilor membre ale Asociației liberului schimb. El s-a declarat pentru o soluție echitabilă în conflictul din Orientul Mijlociu, subliniind că „Anglia nu poate accepta războiul ca mijloc de rezolvare a diferendelor”. În cuvîntarea pronunțată în cadrul dezbaterilor generale ale actualei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U., Brown a subliniat că „tratatul de neproliferare nu trebuie să fie un scop în sine”, iar dacă nu va fi urmat de măsuri în direcția controlului și a sistării cursei înarmărilor nucleare, „atunci există riscul ca tratatul să nu rămînă valabil multă vreme”. La recenta conferință anuală a partidului laburist, George Brown și-a atras critici puternice pentru poziția sa de sprijinire a politicii S.U.A. în Vietnam.

R. G.

CE FAC FOȘTI PREȘEDINȚI AI BRAZILIEI ?

Constantin Niculescu, Turnu Severin. Fostul președinte al Braziliei, Joao Goulart, înălțat de la putere în urma loviturii de stat militare din martie 1964, s-a exilat la Montevideo, în Uruguay. Alt fost președinte, Juscelino Kubitschek, locuiește acum la Paris. Amândoi au fost condamnați de actualul regim brazilian la privarea de drepturi politice pe o perioadă de 10 ani. Carlos Lacerda, fostul guvernator al statului brazilian Guanabara, pe vremuri unul dintre cei mai îndrăgiiți adversari politici ai președintelui Goulart, s-a întâlnit recent cu acesta în Uruguay, în dorința de a crea un front comun al opoziției. Juscelino Kubitschek ar urma să participe și el la această grupare opoziționistă. Un alt fost președinte al Braziliei, Quadros, a refuzat să se alăture frontului de opoziție. Aceeași atitudine au adoptat-o Lionel Brizola, cumnatul lui Goulart, aflat de asemenea în Uruguay, precum și membrii familiei defunctului președinte Getulio Vargas. Ca atare, perspectivele de constituire a unui „front amplu” al opoziției nu sînt considerate promițătoare nici de către inițiatorii lui.

PAȘAPORTUL NANSEN

Dezideriu Mach, Cîmpia Turzii. În anul 1928, după ce Liga Națiunilor i-a incredințat lui Fridjof Nansen funcția de înalt comisar răspunzător de repatrierea prizonierilor de război, a fost creat așa-zisul „pașaport Nansen”, un act internațional de identitate acordat persoanelor deplasate în urma războiului.

Notăm noile dv. sugestii de articole și reportaje despre ordinul iezuitilor, despre colonia spaioasă Rio Muni și despre insula Fernando Po.

CIFRE DEMOGRAFICE

Mihai Grecea, Brăila. Populația Japoniei a trecut în această vară de 100 de milioane de oameni. Se apreciază că pînă în 1980 ea se va ridica la 110 milioane. Datele statistice publicate la 1 august plasează Japonia, din punctul de vedere al numărului locuitorilor, pe locul 7 pe glob — după R. P. Chineză, India, Uniunea Sovietică, Statele Unite, Indonezia și Pakistan. Tot în această vară populația Franței a depășit cifra de 50 de milioane. Statele Unite vor avea, după 20 noiembrie, peste 200 milioane de locuitori.

ISTORIA ORAȘULUI SINAIA

Dumitru Vișan, Sinaia. Primul document care menționează existența localității Sinaia îl găsim în arhivele episcopiei spitalului Colțea din București. În iulie 1695, spătarul Mihai Cantacuzino termina clădirea schitului de pe muntele Furnica, numindu-l Sinaia, „după asemănarea cu Sinaia cea mare din muntele Horivu din Arabia”, schit pe care îl trece în grija episcopiei Colței. La 1872, după ce în jurul acestei citirii se ridicaseră câteva case, Eforia Spitalelor Civile pune adevărată temelie a orașului, scoțind în vânzare parcele de teren pentru construcții particulare. După inaugurarea castelului Peleş — la 25 septembrie 1883 — Sinaia devine oraș și intră în competiția celor mai frumoase stațiuni de recreere din Europa. Acum 70 de ani, cronicarii revistelor ilustrate îi omagiau frumusețea: „Sinaia, a cărei faimă a trecut de mult peste hotare, este regiunea localităților noastre de viliatură prin frumusețile sale naturale și prin confortul de care dispune: hotelurile somptuoase, vile, bulevarde, lumină electrică. Pleziristii noștri găsesc aici tot ce le trebuie și vin acum cu sutele”.

VINĂTOREȘTI

Mihai Turcus, Sibiu. Prima societate a vinătorilor români a fost constituită la 26 noiembrie 1870, în București, sub președinția lui A. Cantacuzino. Dintre membrii fondatori, în număr de 37, amintim pe Lascăr Catargiu, generalul Florescu, Ion Ghica, dr. Kalinderu, generalul N. Goleșcu, M. Marghiloman, generalul I. Cornescu și alții. În decembrie 1870, societatea a întocmit primul regulament de vînătoare cunoscut în țara noastră. Se stabileau și amenzi pentru vînătoarea pe timp prohibit: 15 lei un cocoș, 10 lei un iepure, 2 lei o prepeliță. Scopul înființării societății: dobîndirea de terenuri de vînătoare pe care vînatul (mai

ales) căprioare, mistreți și potirnicii) să fie păstrat și înmulțit; îmbunătățirea rasei ciinilor de vînătoare; ocrotirea vînăturii în anumite epoci ale anului; interzicerea vînătorii altfel decît cu prepelicari, copoi și „bătăi”.

În anul 1893 s-a creat la București o nouă societate vînătorească, mai puternică — avea 200 de membri și 30 de domenii arendate — datorită strădanilor unui comitet format din dr. I. C. Istrati, generalul Candiano Popescu, Al. Ciurcu și alții. În fotografie: membrii acestei societăți, la o vînătoare de lupi, vulpi și iepuri, în pădurea Tîngaru, în toamna anului 1893.

CAMARAZI DE ARME

În revista „Lumea” din 17 august 1967 a apărut un articol semnat de colonelul Bernard Daru.

Am făcut parte ca sublocotenent din Regimentul 10 Vinători, pe lângă care era consilier Daru, pe atunci căpitan. Îmi amintesc că a fost rănit la 2 august (15 august stil nou), în aceeași zi în care a fost ucis pe cîmpul de luptă fratele meu, locotenentul Victor Tebînca, comandantul companiei a 2-a de mitraliere din Regimentul 10 Vinători. Am aflat cu bucurie din revista dv. că nici colonelul Daru nu a uitat momentele grele și glorioase trăite împreună. Vă rog să-mi comunicați adresa lui.

Lt. col. în retragere V. TE-BÎNCA, Roman.

Puteți să-i scrieți pe adresa: Colonel Bernard Daru, 30 Avenue Georges Mandel, Paris 16.

LIGA NAȚIUNILOR

G. Oboeanu, comuna Bălcești, raionul Oltețu. În spațiul restrîns al unui răspuns la „Poșta redacției” este cu neputință să analizăm cauzele ineficienței Ligii Națiunilor. Vom consemna aici doar câteva momente mai importante, care au dus la slăbirea acestei organizații internaționale. În 1935, Mussolini a atacat și invadat Etiopia fără a ține seama de eforturile depuse de Liga Națiunilor pentru a-l convinge să renunțe la agresiune. Liga a reacționat prompt, membrii ei acceptînd (cu trei excepții) să sisteze exporturile de arme și diverse materii prime și acordarea de credite către Italia și, totodată, importurile din această țară. În decembrie 1935, sancțiunile economice începuseră să-și facă efectul. Membrii Ligii studiau modalitățile de a impune un embargo asupra petrolului, care ar fi silit, se crede, Italia să-și retragă trupele din Etiopia. Pe neașteptate însă, guvernele Angliei și Franței, fără a se consulta cu celelalte țări membre, au propus Italiei și Etiopiei o reglementare de natură să dea maximum de satisfacție agresorului. Deși sancțiunile au mai fost continuate cîteva luni, ele n-au putut împiedica victoria Italiei. În mai 1936, aceasta a anexat Etiopia, iar în iulie Liga Națiunilor a anulat sancțiunile, deși continua să trateze Etiopia ca pe un membru independent al său.

Între timp (în martie 1936) Hitler a denunțat pactul de la Locarno. Cîteva luni mai tîrziu, Germania și Italia au format așa-zisa axă Roma-Berlin căreia avea să i se alăture în curînd și Japonia. Toate aceste trei țări manifestau o ostilitate violentă față de Liga Națiunilor. Cu excepția cîtorva țări membre — Franța, U.R.S.S., România, Cehoslovacia care luptau pentru menținerea principiilor securității colective spre a bara calea agresiunii hitleriste — membrii Ligii Națiunilor au început să declare că nu se mai consideră legați de obligațiile asumate față de aceasta. Această atitudine defetistă era stimulată de acțiunile Congresului american, care adopta fel de fel de declarații de „neutritate”. Deși în ultima etapă de existență a Ligii Națiunilor organismele ei au continuat să se întrunească, principalele probleme internaționale erau discutate fără participarea ei. Crizele s-au succedat rapid — războiul civil din Spania, invazia japoneză în China, anexarea Austriei și a Cehoslovaciei de către Germania și a Albaniei de către Italia — fără ca Liga să mai fie măcar sesizată de izbucnirea lor. În septembrie 1939, cînd a început al doilea

război mondial, nimeni nu s-a mai gîndit să facă apel la bunele oficii ale organizației de la Geneva.

Spre sfîrșitul războiului, cînd liderii puterilor aliate au început să facă planuri de organizare a păcii, ideea reanimării Ligii Națiunilor li s-a părut lipsită de perspective. La întocmirea Cartei Națiunilor Unite, una dintre principalele preocupări a fost evitarea slăbiciunilor și a imperfecțiunilor care făcuseră ineficientă Liga Națiunilor.

Werner Palmici, Sibiu. Biografia președintelui de Gaulle a apărut la rubrica „Profil” în nr. 52/1965.

Florin Melega, București. Relațiile solicitate de dv. în legătură cu românii distinși cu Legiunea de onoare au fost publicate în nr. 42/1967, în cadrul răspunsului dat cititorului Aureliu Stan din Arad.

Lidia Helescu, orașul Gh. Gheorghiu-Dej, Aurelian Poenaru, comuna Solonț, regiunea Bacău. Vedeți răspunsul dat în nr. 42/1967 cititorului Marian Stancu.

Toader Stănescu, Pitești. Vă sfătuim să urmăriți cu mai mare atenție „Lumea”, precum și paginile externe ale ziarelor.

Dr. N. Ionescu, București, Iacob Sebastian, București, Gh. Fornazer, comuna Asău, raionul Moinești. Regretăm, dar nu dispunem de asemenea adrese.

Vasile Marian, comuna Timpa, raionul Deva. Vă mulțumim pentru bunele aprecieri la adresa revistei. Un articol despre evoluția situației politice din Spania a apărut în nr. 43/1967. Vom ține seama și de celelalte deziderate ale dv.

Monica Mărcușcu, Sighisora. Întrucît, după cum ne scrieți, sînteți studentă la drept, puteți obține toate informațiile cerute de la decanatul facultății dv.

Petric Stuparu, Iași. Insula Sf. Elena este, ca și pe vremea exilului lui Napoleon, o colonie britanică.

Ilie Buciumașu, Pașcani. Problemele ridicate de dv. nu intră în preocupările revistei „Lumea”.

Iacob Ghiuță, Fălticeni. Țările în care se circulă încă pe partea stîngă a șoselelor au fost amintite în articolul consacrat modificării sistemului de circulație în Suedia. Articolul a apărut în nr. 36/1967.

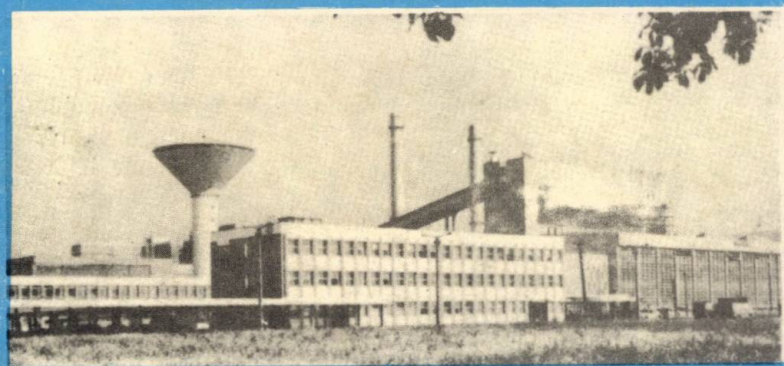
lumea

Săptămînal de politică externă
editat de Uniunea Ziaristilor din
Republica Socialistă România

Redacția și administrația: București,
Piața Științei 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul
poligrafic „Casa Științei”

FABRICA DE PRODUSE REFRACTARE

ALBA IULIA

produce:

- șamote refractare obișnuite și înnobilate cu un conținut de Al_2O_3 până la 90% în cuptoare rotative și recuperarea prafului din gazele de ardere prin electrofiltre
 - cărămizi refractare de șamotă obișnuită și super-aluminoase cu un conținut de Al_2O_3 până la 72%, arse în cuptoare tunel
 - produse termoizolante cu greutate volumetrică 0,4—0,9 gr/cm³
 - mortare refractare de diverse refractarități pentru înzidirea produselor în agregatele termice
- Utilajele și instalațiile montate în uzină sînt fabricate în țară

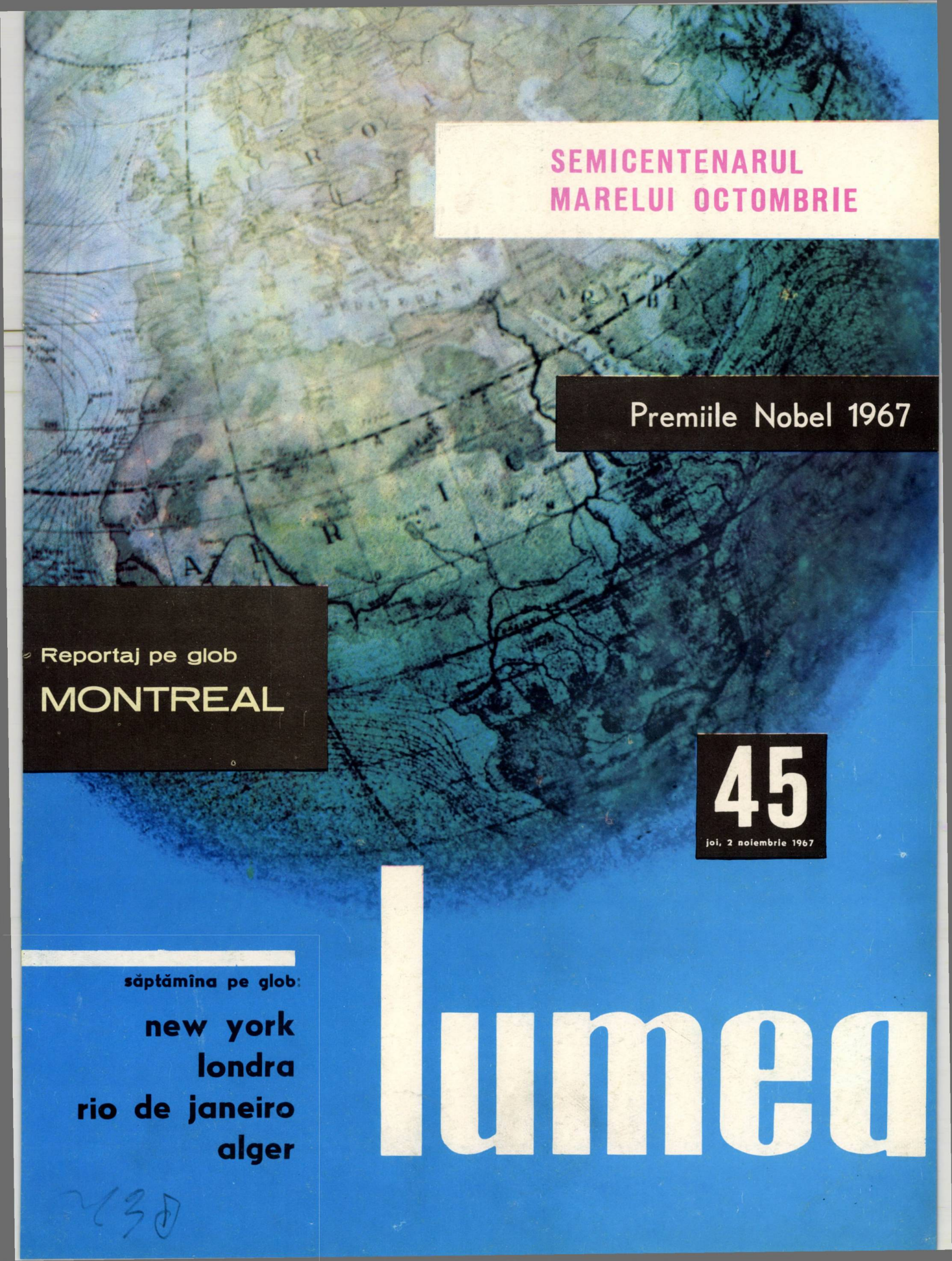
PEH

Fabrica
de produse
chimice

Sinteza

ORADEA

acid salicilic tehnic
acid salicilic farmaceutic
benzoat de sodiu
acid benzoic tehnic
și farmaceutic
clorură de metil
clorură de etil tehnic
și farmaceutic
bromură de metil
bromură de etil
acid acetil salicilic
bioxid de carbon
carbetox
cimexan
conservant

**SEMICENTENARUL
MARELUI OCTOMBRIE**

Premiile Nobel 1967

Reportaj pe glob

MONTREAL

45

joi, 2 noiembrie 1967

săptămîna pe glob:

**new york
londra
rio de janeiro
alger**

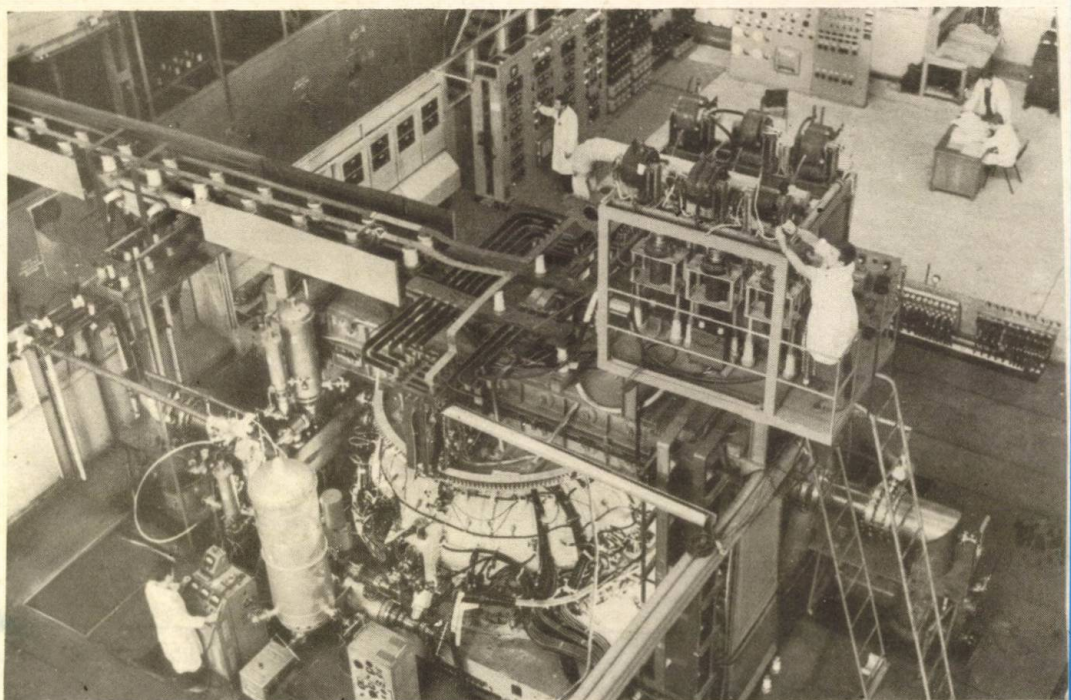
lumea

2138

LA ANIVERSAREA MARII REVOLUȚII SOCIALISTE DIN OCTOMBRIE

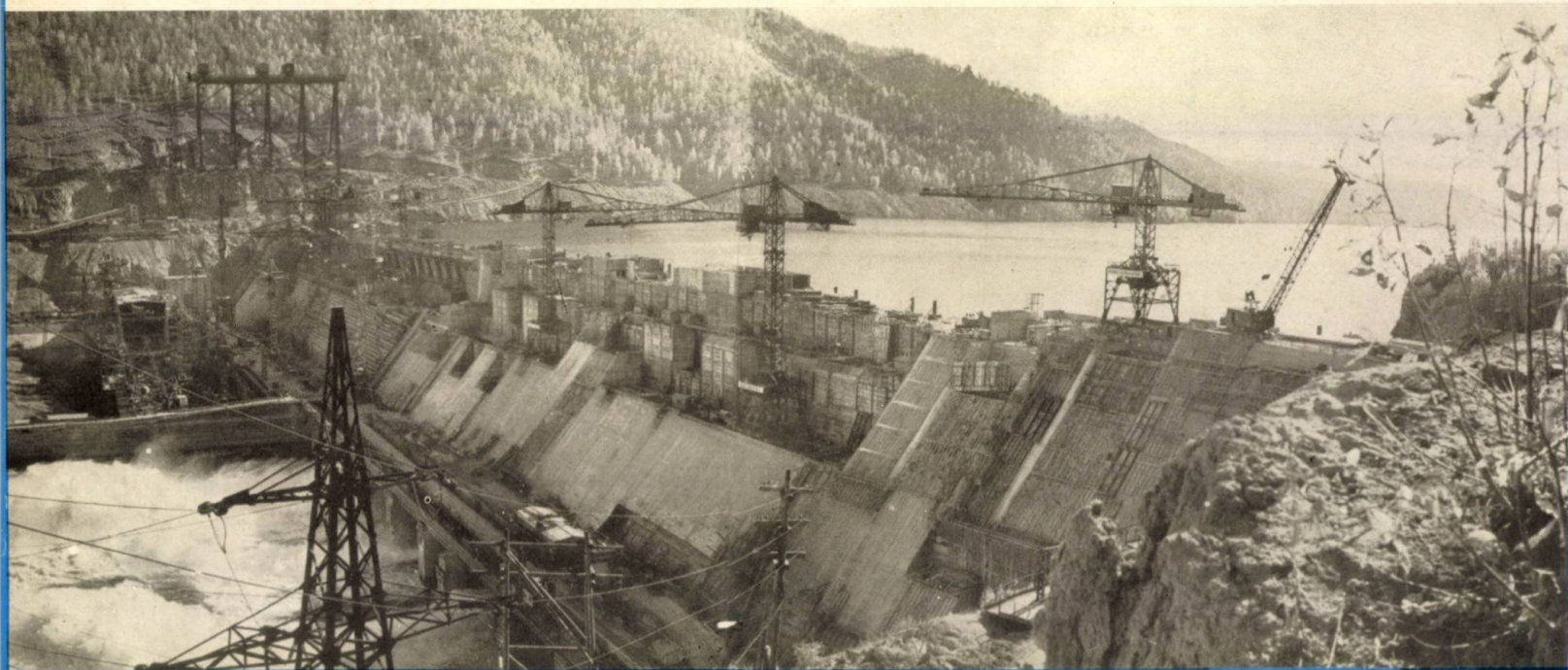

Moscova. Construcții noi pe bulevardul Kalinin.

Institutul de energie atomică „I. V. Kurchatov”. Instalația „Tokamak” pentru obținerea plasmei termionucleare fierbinți prin încălzirea hidrogenului greu pînă la temperaturi solare.

Vedere panoramică a hidrocentralei-gigant Krasnoiarsk de pe fluviul Enisei. Două turbogeneratoare de mare capacitate au fost date în funcțiune cu prilejul aniversării Semicentenarului.

lumea

Nr. 45 (210) – 2 NOIEMBRIE 1967

sumar

SEMICENTENARUL MARELUI OCTOMBRIE

2 Sărbătoarea Marelui Octombrie. *Constantin Florea*
4 Convorbire cu A. V. BASOV, ambasadorul U.R.S.S. în Republica Socialistă România. *Sergiu Verona*
7 Întilniri leningrădene. *Cristian Popișteanu*
9 Dincolo de Cercul Polar. *Silviu Podină*

MERSUL EVENIMENTELOR

11—13 Intensificarea escaladării S.U.A. în Vietnam. — Anglia și Piața comună. — Situația din Orientul Mijlociu. — Contacte intereuropene.

DE LA TRIMIȘII ȘI CORESPONDENȚII NOȘTRI

14 O.N.U. — Dezbateri și implicații multiple. *Cornel Răducanu*
22 Brazilia la São Paulo. *Eugen Pop*
27 ADDIS ABEBA — „Castelul de apă african”. *Corneliu Vlad*

REPORTAJ PE GLOB

16 Montreal. *Alexandru Șiperco*

ARTICOLE ȘI REPORTAJE

18 Anul noncandidaților. *Felicia Antip*
20 Comerțul internațional și dezvoltarea. *Dr. N. S. Stănescu*

PREMIILE NOBEL PE 1967

23 „Fiecare dintre noi are ceva de învățat de la altul — și aceasta nu numai în știință”. *Prof. dr. Ragnar Granit*
24 Trei premii Nobel pentru explicarea vederii culorilor. *Prof. dr. docent Petre Vancea*

25—26 „Arde Parisul ?” de Dominique Lapierre și Larry Collins (9)

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

28—31 L'Express, The Guardian, International Herald Tribune, Le Monde, Combat

PROFIL

31 ETIENNE EYADEMA, președintele Republicii Togo

BREVIAR (11) • POȘTA REDACȚIEI (32)

Eveniment de răscruce în istoria omenirii, Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, pregătită și înfăptuită sub conducerea partidului comunist, în frunte cu V. I. Lenin, a inaugurat epoca revoluțiilor proletare, epoca trecerii popoarelor de la capitalism la socialism, epoca eliberării oamenilor de orice asuprire și exploatare. „Revoluția din Octombrie — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — a demonstrat în mod strălucit forța revoluționară și capacitatea clasei muncitoare de a-și îndeplini misiunea istorică, de a lua în mînile sale destinele proprii și ale întregii societăți, de a conduce cu succes lupta maselor populare pentru a pune capăt nedreptății sociale și a crea o orînduire în care să domnească munca, egalitatea, libertatea. Zguduind puternic edificiul lumii vechi, capitaliste și punînd temelia celei noi, socialiste, Revoluția din Octombrie a avut un larg ecou în întreaga lume, a stimulat acțiunile revoluționare ale clasei muncitoare, ale celor ce muncesc de pe toate continentele, a însuflețit forțele democratice și progresiste de pretutindeni”.

Clasa muncitoare, țărănimea, păturile largi ale oamenilor muncii din România au salutat cu căldură și entuziasm victoria Revoluției Socialiste din Rusia, văzînd în ea un îndemn însuflețitor la intensificarea propriei lupte de eliberare, o dovadă elocventă a posibilităților reale de realizare a aspirațiilor lor de progres și libertate. Sentimentele internaționaliste ale oamenilor muncii din țara noastră și-au găsit o puternică expresie în numeroase greve, mitinguri și demonstrații în sprijinul Revoluției din Octombrie, în participarea directă a unui mare număr de oameni ai muncii români la lupta tinărului stat socialist împotriva contra-revoluției interne și a intervenției imperialiste.

În cele cinci decenii care au trecut de la victoria istorică din Octombrie 1917, sub conducerea partidului comunist, poporul sovietic, mergînd pe căi neabătute și în pofida uneltirilor imperialismului, a lichidat într-un termen istoric scurt înapoierea moștenită de la țarism, a pus în valoare imense bogății naturale, a asigurat progresul rapid al economiei și tehnicii, al științei și culturii, obținînd victoria deplină și definitivă a socialismului. Trăinicia noii orînduiri sociale s-a manifestat în modul cel mai viu în anii celui de-al doilea război mondial, cînd poporul sovietic, manifestînd un înalt spirit de eroism și dînd grele jertfe de sînge, a adus o contribuție hotărîtoare la zdrobirea fascismului, cucerînd, prin lupta sa plină de curaj și ab-

SĂRBĂTOAREA MARELUI OCTOMBRIE

Peste cîteva zile se împlinesc o jumătate de secol de cînd, la 7 noiembrie 1917, la Petrograd, salvele tunurilor de pe crucișătorul „Aurora” vesteau lumii întregi un eveniment epocal: victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Semicentenarul primei revoluții socialiste victorioase, a constituirii celui dintîi stat socialist de pe planeta noastră este sărbătorit — împreună cu popoarele Uniunii Sovietice, cu forțele progresiste și democratice de pretutindeni — de întregul popor român.

negație, admirația și stima tuturor popoarelor.

Eforturile entuziaste ale poporului sovietic, condus de partidul comunist, au asigurat transformarea Uniunii Sovietice într-o putere economică de prim rang cu o industrie multilateral dezvoltată. Industrializarea socialistă a constituit temelia sigură a dezvoltării celorlalte ramuri ale economiei naționale, a ridicării nivelului de trai al poporului, a consolidării capacității de apărare a țării. În același timp, terminarea operei complexe de trecere a agriculturii pe făgașul marii producții socialiste a creat largi posibilități pentru aplicarea în practică a cuceririlor științei și tehnicii moderne. Avîntul forțelor de producție, creșterea rapidă a venitului național au permis îmbunătățirea continuă a nivelului de trai al celor ce muncesc, dezvoltarea învățămîntului, înflorirea artei și culturii. O expresie elocventă a uriașelor posibilități pe care noua orînduire socială le oferă manifestării talentelor și energiilor creatoare ale poporului o constituie realizările remarcabile ale științei și tehnicii sovietice; cea mai recentă dintre acestea — coborîrea lîmă a unei stații automate pe planeta Venus și stabilirea pentru prima dată în istoria cosmonautică a unei comunicații interplanetare — se înscrie ca o nouă performanță, de mare ecou internațional, a oamenilor de știință sovietici.

Succesele Uniunii Sovietice în construirea comunismului contribuie în mod hotărîtor la întărirea potențialului economic și politic al sistemului mondial socialist, la creșterea influenței socialismului în lume. Poporul român urmărește cu simpatie și se bucură din toată inima de fiecare realizare pe care Uniunea Sovietică — factor de seamă al frontului antiimperialist — o obține pe calea progresului său material și spiritual. La a 50-a aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, întregul nostru popor urează popoarelor Uniunii Sovietice noi și tot mai mari succese în înflorirea continuă a patriei lor socialiste, în înfăptuirea idealurilor mărețe ale comunismului.

În ultima jumătate de secol, evoluția societății a fost marcată de uriașe prefaceri economice, politice și sociale, cu adînci implicații asupra întregii desfășurări a vieții internaționale, asupra destinelor păcii și progresului. Cel mai de seamă eveniment al istoriei universale, după victoria Revoluției din Octombrie, îl constituie izbînda revoluțiilor socialiste

într-un șir de țări din Europa, Asia și America Latină, ceea ce a determinat transformarea socialismului într-un sistem mondial, ridicarea pe o treaptă nouă, calitativ superioară, a procesului de trecere a omenirii la socialism.

Luându-și soarta în propriile mâini, popoarele țărilor socialiste, sub conducerea partidelor comuniste, au dobândit succese remarcabile în făurirea noii societăți, în dezvoltarea forțelor de producție și în făurirea noilor relații de producție, în înflorirea științei, tehnicii și culturii, în ridicarea nivelului de viață, materială și spirituală, al oamenilor muncii. Aceste succese exprimă uriașele posibilități pe care socialismul le deschide în fața popoarelor, reprezintă un factor esențial în întărirea sistemului mondial socialist, în consolidarea forțelor progresiste, antiimperialiste de pretutindeni, în creșterea puterii de influențare a socialismului.

În același timp, un rol deosebit de important în sporirea continuă a forței de atracție a socialismului îl are așezarea consecventă a relațiilor dintre statele socialiste pe baza principiilor egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, respectării independenței și suveranității naționale, avantajului reciproc și înțelegerii tovarășești în spiritul internaționalismului socialist. Fundamental diferite de raporturile dintre state existente în lumea capitalistă, bazate pe inegalitate, dependență și exploatare, relațiile dintre țările socialiste, izvorite în mod obiectiv din natura orânduirii noi, sînt menite să contribuie la dezvoltarea cu succes a fiecărei națiuni socialiste și a sistemului mondial socialist în ansamblu, să prefigureze viitoarele relații dintre toate popoarele care mai devreme sau mai târziu vor trece la socialism.

Parte integrantă a sistemului mondial socialist, România aduce întreaga sa contribuție la întărirea forțelor socialismului, a frontului internațional antiimperialist. Conduc de partidul comunist, poporul român a obținut succese remarcabile în industrializarea țării și dezvoltarea agriculturii, în înflorirea culturii și științei, în toate domeniile vieții sociale. A fost lichidată pentru totdeauna exploatarea omului de către om, socialismul a triumfat deplin și definitiv atît la oraș cît și la sate. În prezent, întregul popor român muncește cu elan și entuziasm pentru înfăptuirea programului adoptat la Congresul al IX-lea al partidului de dezvoltare multilaterală a României, de înaintare a patriei sale pe drumul prosperității și progresului.

Dezvoltarea continuă a prieteniei și alianței frățești cu țările socialiste — de

care țara noastră este legată prin aceleași aspirații și țeluri fundamentale, prin interesele comune ale luptei împotriva imperialismului și reacțiunii, pentru triumful socialismului și păcii în lume — reprezintă un element central al politicii externe a României. În acest cadru se dezvoltă continuu prietenia și alianța frățească dintre poporul român și poporul sovietic, dintre Republica Socialistă România și Uniunea Sovietică. Avînd întinse tradiții în istorie, relațiile de solidaritate și colaborare tovarășească dintre cele două țări și popoare — consolidate prin jertfa de sînge a ostașilor români și sovietici în lupta comună pentru zdrobirea fascismului — au cunoscut o dezvoltare pe un plan superior în condițiile socialismului. În prezent, între România și Uniunea Sovietică se desfășoară o colaborare multilaterală în toate domeniile vieții politice și economice, tehnico-științifice și culturale, au loc schimburi de experiență în diferite sectoare ale construcției socialismului și comunismului. Pentru extinderea continuă a relațiilor economice dintre cele două țări este semnificativ faptul că astăzi schimburile de mărfuri cu U.R.S.S. formează peste o treime din totalul volumului comerțului exterior românesc. Dezvoltarea multilaterală a celor două țări creează premise prielnice pentru intensificarea și în viitor a colaborării reciproc avantajoase, pentru lărgirea și întărirea relațiilor internaționaliste de strînsă prietenie dintre România și Uniunea Sovietică în interesul ambelor popoare, al cauzei generale a socialismului și păcii.

Ceea ce caracterizează, în primul rînd, realitățile fundamentale ale zilelor noastre este creșterea fără precedent a forțelor mondiale ale socialismului, a tuturor forțelor care luptă în lumea întreagă pentru pace și independență națională, pentru democrație și progres. Formarea și consolidarea sistemului mondial socialist, rolul crescînd al clasei muncitoare, al partidelor comuniste și muncitorești în evoluția socială, destrămarea sistemului colonial al imperialismului și creșterea rolului noilor state independente, amploarea mai mare ca oricînd a luptei maselor largi de pe întreg cuprinsul planetei noastre împotriva politicii cercurilor imperialiste, toate acestea exercită o influență din ce în ce mai mare asupra evoluției relațiilor pe plan mondial, deschid perspective favorabile pentru rezolvarea problemelor arzătoare ale contemporaneității în interesul popoarelor,

al aspirațiilor lor de libertate și dreptate socială.

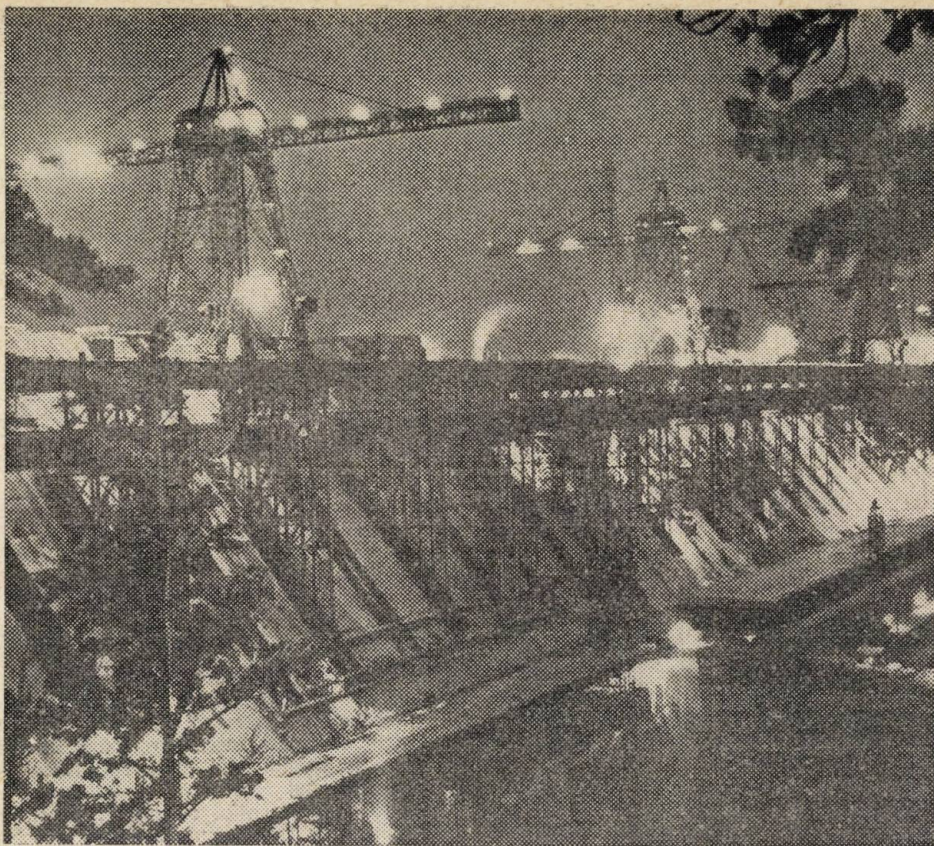
Încercînd să perpetueze metode și practici în contradicție cu drepturile legitime ale popoarelor, să mențină focare de încordare și conflicte, imperialismul — și în primul rînd forța sa principală, imperialismul american, — folosește întregul său potențial economic și militar, recurge la comploturi, presiuni și chiar la agresiuni directe împotriva statelor suverane. Desfășurarea evenimentelor arată însă că forțe sociale tot mai largi se pronunță împotriva cursului agresiv al cercurilor imperialiste, cer statornicirea unui nou climat, de destindere și cooperare în viața internațională, se pronunță pentru intensificarea nestinjenită a legăturilor politice, economice, științifice și culturale între toate statele.

În condițiile epocii noastre, cînd relațiile internaționale au căpătat un caracter cu adevărat mondial, cînd zeci de noi state independente acționează cu tot mai multă vigoare pe arena internațională, o cerință esențială a luptei victorioase pentru pace și progres este cooperarea tuturor statelor, a tuturor națiunilor lumii. Rezolvarea în interesul popoarelor a problemelor de care depind pacea și securitatea implică, în zilele noastre, răspunderi mari fiecărui membru al comunității națiunilor, fiecărui stat chemat să-și aducă un aport propriu și constant la preîntîmpinarea unui nou război, la dezvoltarea sănătoasă, pe o bază trainică, a relațiilor dintre state.

În același timp, statornicirea unei păci trainice, zădărnicierea acțiunilor agresive ale imperialismului impun, în mod obiectiv, contribuția și lupta activă a celor mai largi forțe politice de pe toate continentele, unirea strînsă și coeziunea întregului front antiimperialist și, în primul rînd, asigurarea unității țărilor socialiste, a mișcării comuniste — factor esențial al victoriei cauzei păcii și socialismului, al triumfului idealurilor de dreptate și progres ale popoarelor.

Transformările profunde petrecute în viața internațională în anii care au trecut de la Revoluția din Octombrie deschid noi perspective pentru triumful idealurilor socialismului, păcii și prieteniei între popoare. Întreaga evoluție a evenimentelor stă mărturie forței de neînvins a acestor nobile idealuri.

Constantin Florea

CINCI DECENII DE REALIZĂRI

**Convorbire
cu
A. V. BASOV**
ambasadorul U.R.S.S. în
Republica Socialistă România

Cu prilejul aniversării semicentenarului Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, revista noastră s-a adresat tovarășului A. V. Basov, ambasadorul U.R.S.S. în Republica Socialistă România, cu rugămintea de a ne prezenta realizările cu care popoarele Uniunii Sovietice întâmpină gloriosul eveniment.

— V-am ruga să ne schițați tabloul general al succeselor raportate de popoarele Uniunii Sovietice în cei 50 de ani care au trecut de la victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie.

— Popoarele Uniunii Sovietice, oamenii muncii din țările socialiste frățesti, mișcarea comunistă și muncitorească internațională, întreaga omenire progresistă sărbătoresc în mod solemn, în aceste zile, semicentenarul Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, care a constituit începutul eliberării omenirii de sub jugul exploatareii, a înfrunțat în viață ideile comunismului științific și a exercitat o influență profundă asupra întregii evoluții ulterioare a istoriei mondiale. Revoluția din Octombrie a inaugurat epoca înnoirii revoluționare generale a omenirii, epoca trecerii de la capitalism la socialism.

Din octombrie 1917 și pînă la acest jubileu glorios, țara noastră a parcurs un drum eroic. Pe acest drum, oamenii sovietici au avut de întâmpinat greutăți.

O vreme îndelungată poporul sovietic a rezistat singur în fața imperialismului mondial, a purtat greutatea principală a luptei cu forțele unite ale reacțiunii mondiale. Timp de aproape 20 de ani, oamenii sovietici au fost nevoiți să se consacre luptei împotriva agresiunii străine și pentru refacerea economiei naționale.

Sub conducerea partidului leninist, poporul sovietic a rezistat cu cinste înfrunțărilor și, în prezent, pășește cu fermitate spre marele țel în numele căruia a fost săvîrșită Revoluția din Octombrie — spre comunism. Astăzi, patria noastră este una din cele mai mari puteri industriale ale lumii, o țară cu o orînduire socială înaintată, unde pentru prima oară în istoria omenirii a fost construit socialismul și se edifică în momentul de față societatea comunistă. În anii puterii sovietice, venitul național al țării noastre a crescut de peste 34 de ori, producția industrială de 66 de ori, din care producția industriei constructoare de mașini și prelucrare a metalelor — de 538 de ori, producția de oțel — de 22,5 ori, de energie electrică — de 267 de ori, producția industriei chimice — de 294 ori etc. În perioada 1918—1966, ritmul mediu anual de creștere a producției industriale s-a cifrat în U.R.S.S. la 10 la sută. Au fost create ramuri industriale complet noi — de automobile, avioane, tractoare, electronică, radioelectronică, industria atomică etc.

În prezent, producția industrială a U.R.S.S. reprezintă circa a cincea parte din producția industrială mondială, în timp ce în 1917 ea reprezenta mai puțin de 3 la sută. Țara noastră produce în momentul de față tot atîtea produse industriale ca și toate marile țări vest-europene laolaltă.

În anii puterii sovietice, a fost creată o agricultură socialistă cu un nivel înalt de mecanizare, care și-a sporit producția de 2,8 ori. A crescut considerabil nivelul bunăstării materiale și culturale a poporului sovietic. Veniturile reale ale muncitorilor au crescut, în 1966, în comparație cu 1913, de 6,6 ori, iar ale țăranilor de 8,5 ori. Recentă plenară a C.C. al P.C.U.S., care a avut loc anul acesta în octombrie, a adoptat noi măsuri îndreptate spre ridicarea continuă a nivelului de trai al poporului sovietic.

Revoluția din Octombrie a dat un impuls puternic înfloririi tuturor naționalităților care trăiesc pe teritoriul Uniunii Sovietice. În prezent, U.R.S.S. este un stat multinațional al oamenilor muncii bazat pe principiile egalității în drepturi și respectării tuturor popoarelor și națiunilor.

A crescut nemăsurat de mult prestigiul Uniunii Sovietice pe arena internațională. În politica sa externă, urmînd principiile leniniste, Uniunea Sovietică, împreună cu celelalte țări socialiste, se pronunță cu consecvență pentru coexistența pașnică între statele cu orînduiri sociale diferite, împotriva pericolului unui nou război mondial, împotriva politicii agresive a imperialismului și în primul rînd a agresiunii imperialiste în Vietnam, în Orientul Mijlociu și în alte părți ale lumii, pentru pace și prietenie între popoare, împotriva colonialismului, în sprijinul popoarelor asuprite, pentru dezarmare generală și totală, pentru asigura-

rea unei securități eficiente în Europa și în întreaga lume, pentru încheierea Tratatului de pace german și soluționarea altor probleme de actualitate. Apărind în mod consecvent pacea și securitatea internațională, Statul Sovietic a menținut și va menține și pe viitor la cel mai înalt nivel capacitatea sa de apărare. Forțele noastre armate sînt înzestrate cu toate tipurile tehnicii militare contemporane, inclusiv arma racheto-nucleară. Pentru apărare sînt alocate fonduri importante, dar oamenii sovietici înțeleg că aceasta este necesar. Forța Uniunii Sovietice și a țărilor socialiste creează o contrapondere reală față de forțele agresive ale imperialismului, acționează ca un factor important în lupta pentru preîntîmpinarea unui nou război mondial și menținerea păcii.

Credincios datoriei sale internaționaliste, P.C.U.S. nu-și precupește eforturile pentru a apăra unitatea și coeziunea sistemului socialist mondial și a mișcării comuniste și muncitorești internaționale pe baza principiilor marxism-leninismului și ale internaționalismului proletar, întrucît aceasta reprezintă una din cele mai importante condiții pentru succesul luptei împotriva imperialismului și colonialismului, pentru victoria păcii și socialismului.

— *Cunoscînd locul important pe care-l ocupă dezvoltarea tehnico-științifică, care este stadiul actual al progresului tehnico-științific în Uniunea Sovietică?*

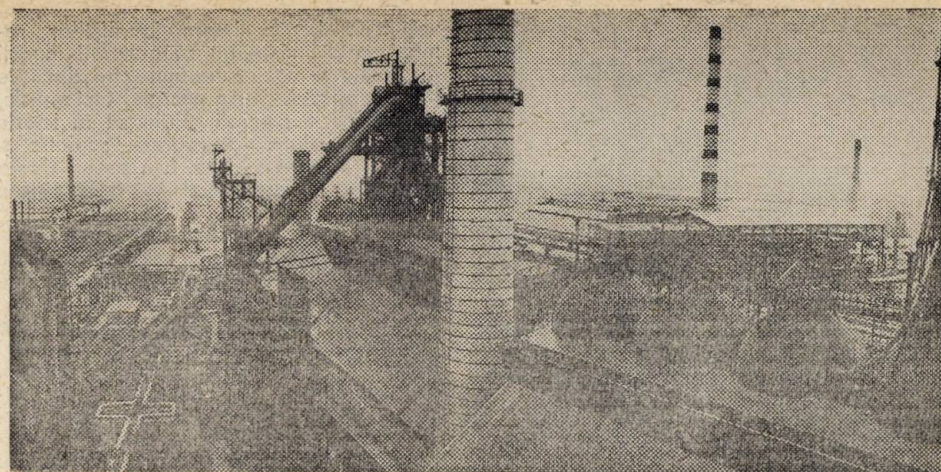
— Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a deschis un cîmp larg pentru dezvoltarea forțelor productive ale societății, pentru un continuu progres tehnico-științific. Știința și tehnica ocupă actualmente poziții înaintate în progresul tehnic mondial.

Știința sovietică a inaugurat epoca cercetării Cosmosului. Sînt binecunoscute cuceririle Uniunii Sovietice în acest domeniu: crearea rachetelor intercontinentale, zborul primului om în Cosmos, primul zbor în grup, prima ieșire a omului în spațiul cosmic, aselenizarea lină, cercetarea spațiului perilunar etc. Așezarea lină a unei stații automate sovietice pe planeta Venus, realizată în preajma semicentenarului Marelui Octombrie, reprezintă o nouă cucerire importantă în ce privește studierea planetelor sistemului solar, un pas important în comunicațiile interplanetare.

Succesele cercetărilor cosmice ar fi fost imposibile fără o matematică, mecanică, chimie, automată, electronică dezvoltate, fără succese în alte domenii ale științei, fără o industrie puternică, fără cadre de oameni de știință și de ingineri și tehnicieni cu o înaltă calificare. În prezent, în U.R.S.S. se numără peste 700 000 de cercetători științifici, ceea ce reprezintă un sfert din totalitatea cercetătorilor științifici din lume. În institutele de învățămînt superior din U.R.S.S. studiază 4 100 000 de studenți, respectiv de trei ori mai mult decît în Anglia, Franța, R.F.G. și Italia laolaltă.

Unul din fenomenele cele mai remarcabile ale timpului nostru îl reprezintă dezvoltarea impetuoasă a matematicii și pătrunderea ei tot mai largă în toate domeniile științei.

Savanții sovietici lucrează intens în domeniul ciberneticii, această nouă ramură a științei, ale cărei principii își gă-

Moscova. Marele hotel Rossia. Corpul central va avea 24 de etaje

sesc o largă aplicare în practică, creînd posibilitatea folosirii mașinilor de calcul în economie, automată și în alte domenii ale științei și tehnicii.

Într-un ritm rapid se dezvoltă în țara noastră, în ultimele decenii, fizica. Savanții sovietici ocupă un loc de frunte pe plan mondial în rezolvarea principalelor probleme tehnice a actualității — realizarea unei reacții termonucleare dirijate. S-au obținut mari succese în cercetarea naturii plasmei, în construirea unor motoare reactive cu plasmă și a unor generatoare de plasmă cu curent electric (macheta unui astfel de generator, „Romașka”, este prezentată la expoziția comercială și industrială sovietică de la București), în domeniul fizicii particulelor cu energie înaltă. În rezolvarea acestor probleme, un rol uriaș îl au sincrofzotronii (acceleratori ai particulelor elementare). În prezent, în U.R.S.S. s-a terminat construirea celui mai mare accelerator din lume, de șapte ori mai mare decît sincrofzotronul de la Dubna. Uniunea Sovietică a început să folosească prima energia atomului în scopuri pașnice. În 1954, a fost construită o centrală atomoelectrică, în 1959 a fost lansat spărgătorul de gheață atomic „Lenin”, iar în ultimul timp au fost date în funcțiune un reactor cu cel mai înalt flux de neutroni și un reactor cu transformarea directă a energiei atomice în energie electrică. Capacitatea totală a centralelor atomoelectrice care acționează în prezent în U.R.S.S. a depășit 1 milion de kW.

Unul din evenimentele cele mai grăitoare din istoria fizicii ultimilor ani a fost apariția electronicii cuantice, ale cărei baze au fost puse de savanții sovietici. Doi dintre ei — N. G. Basov și A. N. Prohorov, au fost distinși cu premiul No-

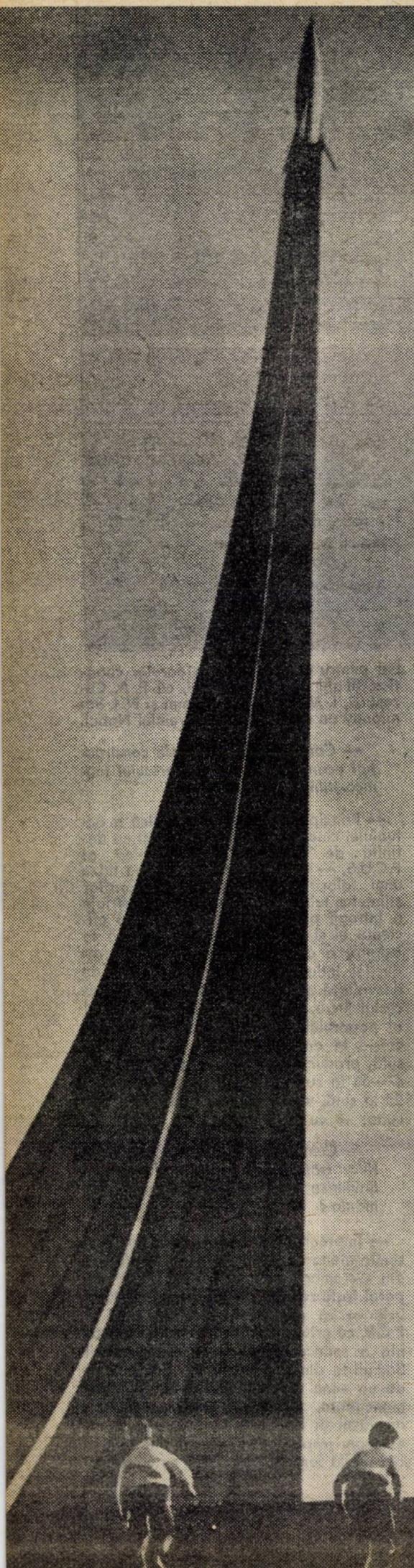
bel pentru crearea generatoarelor cuantice. Și alți savanți sovietici, ca P. A. Cerankov, I. M. Frank, I. E. Tamm și N. I. Semionov au fost distinși cu premiul Nobel.

— *Care sînt perspectivele construcției economice și ale progresului tehnico-științific în U.R.S.S.?*

— Principala sarcină economică a actualului cincinal — așa cum a fost ea definită de Congresul al XXIII-lea al P.C.U.S. — constă în aceea că, pe baza unei folosiri multilaterale a cuceririlor științei și tehnicii, a dezvoltării industriale a întregii producții sociale, ridicînd eficiența ei și productivitatea muncii să se asigure o creștere considerabilă a producției industriale, un ritm constant de dezvoltare a agriculturii și, mulțumită acestui lucru, un avînt al nivelului de trai al poporului. Astfel, venitul național va crește în anii cincinalului cu 38—41 la sută, producția industrială globală — cu 47—50 la sută, producția agricolă — cu 25 la sută, veniturile reale pe cap de locuitor — cu 30 la sută.

— *Cum apreciați dezvoltarea relațiilor frățești între popoarele Uniunii Sovietice și Republicii Socialiste România?*

— Împreună cu întregul popor sovietic, semicentenarul Marii Revoluții Socialiste din Octombrie este sărbătorit și de poporul frate român. „Revoluția din Octombrie — se arată în hotărîrea C.C. al P.C.R. cu privire la sărbătorirea în România a semicentenarului Marii Revoluții Socialiste din Octombrie — s-a bucurat de un ecou puternic în România. Clasa muncitoare, țărănimea, oamenii muncii au văzut în Revoluția din Octombrie un exemplu inspirator și și-au manifestat cu deosebită forță solidaritatea cu cauza re-

voluției". Lupta internaționalistilor români, care împreună cu oamenii muncii din Rusia și cu internaționaliștii din alte țări au apărut cauza Marelui Octombrie, reprezintă o pagină glorioasă în istoria prieteniei dintre popoarele sovietic și român, prietenie care a crescut și s-a consolidat și mai mult în anii puterii populare.

Mă folosesc de acest prilej pentru a-i felicita cu căldură pe cetățenii români distinși cu prilejul semicentenarului Marelui Octombrie.

Între partidele și țările noastre, între popoarele Uniunii Sovietice și României socialiste se dezvoltă, în prezent, relații de prietenie și de colaborare tovărășească, bazate pe comunitatea de idei și feluri ale marxism-leninismului și internaționalismului proletar în lupta pentru construirea socialismului și comunismului, pentru consolidarea păcii mondiale, pe principiile independenței, egalității în drepturi și ajutorului reciproc tovărășesc.

La dezvoltarea relațiilor dintre P.C.U.S. și P.C.R., dintre Uniunea Sovietică și Republica Socialistă România, contribuie întâlnirile conducătorilor partidelor și guvernelor, schimbul de păreri asupra diferitelor probleme. Se dezvoltă activ contactele și schimburile de delegații, între organizațiile sindicale, de tineret, de femei și alte organizații obștești.

Se consolidează colaborarea dintre Asociația de prietenie sovieto-română și Asociația română pentru legăturile de prietenie cu Uniunea Sovietică (A.R.L.U.S.), asociații care fac cunoscute oamenilor muncii din ambele țări realizările lor în construcția comunistă și socialistă.

An de an se extinde colaborarea economică reciproc avantajoasă. Uniunea Sovietică este unul dintre cei mai mari parteneri comerciali și economici ai Republicii Socialiste România. În 1966, 33,5 la sută din totalul volumului comerțului exterior al României revenea Uniunii Sovietice. De asemenea, România ocupă un loc important în comerțul exterior sovietic.

Un rol important în dezvoltarea legăturilor economice dintre țările noastre îl joacă, de asemenea, colaborarea tehnică reciprocă în construirea întreprinderilor industriale și a altor obiective.

Se dezvoltă, de asemenea, cu succes legăturile culturale și științifice dintre țările noastre. Putem nota cu satisfacție că anul acesta volumul acestor legături a crescut simțitor, o parte importantă din schimburile și măsurile realizate în conformitate cu acordurile existente fiind legată de semicentenarul Marii Revoluții Socialiste din Octombrie.

Un eveniment important în relațiile sovieto-române îl constituie expoziția sovietică — cea mai mare expoziție economică organizată de U.R.S.S. în străinătate anul acesta — care permite oamenilor muncii din România să cunoască realizările poporului nostru în cei 50 de ani de putere sovietică.

Practica relațiilor noastre dovedește în mod grăitor eficiența și caracterul de perspectivă al colaborării economice, culturale și științifice între U.R.S.S. și Republica Socialistă România. Dezvoltarea continuă a colaborării multilaterale răspunde intereselor popoarelor sovietic și român, cauzei socialismului și păcii, contribuie la întărirea prieteniei frățești dintre cele două țări.

Sergiu Verona

Monumentul înălțat la Moscova în cinstea cuceritorilor Cosmosului

Întâlniri

Am poposit mai multe zile în orașul de pe Neva. Pentru a urmări umbrele prezenței călărețului de aramă, pentru a căuta să descifrăm amprenta clocoțitoarelor luni cind, din februarie pînă în octombrie 1917, pe aceste străzi și în aceste piețe — de la îndepărtatul focar al Putilovului roșu pînă la acea mică încăpere din vecinătatea celebrei săli de malachit, ultim refugiu al guvernului provizoriu — s-au adunat turetele revoluției socialiste; pentru a peregrina pe noile magistrale ale celui de-al doilea Leningrad, replică a contemporaneității dată vechiului centru istoric; și, spre a spune totul, pentru a întâlni cîțiva oameni ale căror relatări — încredințate special revistei „Lumea” — string laolaltă sensuri și înțelesuri de retrospectivă și de perspectivă ale vieții Leningradului de ieri, de azi și de mîine.

■ Femeia-comisar

Personaj-cheie al „Tragediei optimiste”, femeia-comisar a căpătat prin piesa lui Vsevolod Vișnevski circulație universală pe scenele și ecranele lumii. Acum însă mă aflu față-n față nu cu un simbol ci cu o adevărată femeie-comisar. Are 69 de ani. Vorbește însă cu însuflețirea și candoarea adolescenței. Femeia-comisar povestește pagini de cronică cu glasul cît se poate de obișnuit. Olga Antonovna s-a născut la Petrograd. Chiar lângă mașina la care lucra mama sa. Destinul ei are traiectorii indisolubil împletite cu destinele clasei muncitoare ruse care a săvîrșit, sub conducerea Partidului Comunist, Marea Revoluție Socialistă de acum o jumătate de veac. Olga Antonovna a intrat în fabrică la 15 ani. A început să meargă la mitinguri și demonstrații cînd nu împlinise încă 18. A făcut parte din detașamentul de gardiști roșii care au lichidat în februarie 1917 poliția țaristă din Petrograd. A vorbit la zeci de adunări ale soldaților despre pace și pîine. La una din aceste adunări un soldat și-a aruncat arma. Olga Antonovna a reparat-o și și-a făcut din ea o armă sui-generis. A mers la asaltul Palatului de Iarnă. A asistat la arestarea membrilor guvernului provizoriu. A intrat în partid în 1918. L-a ascultat pe Lenin în momentul întoarcerii din emigrație în vibranta cuvîntare de la gara finlandeză. L-a întâlnit pe Lenin la Smolnii pe unul din coridoare, înainte de a pleca în Ural pentru a lupta împotriva albilor lui Kolceak. Vladimir Ilici s-a oprit și s-a interesat despre situația detașamentului Armatei Roșii care pleca să aplece revoluția.

Olga Antonovna își amintește acum de acea întâlnire de pe culoarele de la Smolnii și regretă că timiditatea a oprit-o să strîngă mîna lui Lenin așa cum se grăbeau să facă tovarășii ei de detașament. Femeia-comisar îmi povestește viața ei într-unul din detașamentele Ar-